

T.C. Sağlık Bakanlığı

T.C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığı

TÜRKİYE'DE VEREM SAVAŞI 2012 RAPORU

Ankara, 2013

ISBN: 978-975-590-428-3

Sağlık Bakanlığı Yayın No: 884

Baskı: Anıl Matbaacılık Ltd. Şti.

Özveren Sokak No:13/A Demirtepe - Kızılay / ANKARA

Tel: 0312 229 37 41

www.tuberkuloz.thsk.gov.tr

Bu yayını; T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Tüberküloz Daire Başkanlığı tarafından hazırlanmış ve bastırılmıştır.

Her türlü yayın hakkı, Türkiye Halk Sağlığı Kurumu'na aittir. Kaynak gösterilmeksizin alıntı yapılamaz. Kısmen dahi olsa alınamaz, çoğaltılamaz, yayınlanamaz. Alıntı yapıldığında kaynak gösterimi "Türkiye'de Verem Savaşı 2012 Raporu", Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, Yayın No, Ankara ve Yayın Tarihi" şeklinde olmalıdır.

Ücretsizdir. Parayla satılamaz.

EDİTÖRLER

Doç. Dr. Turan BUZGAN

Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanı

Dr. Mehmet Ali TORUNOĞLU

THSK Bulaşıcı Hastalıklar Kontrol Programları
Başkan Yardımcısı

YAYINA HAZIRLAYANLAR

Uzm. Dr. Seher MUSAONBAŞIOĞLU

THSK Tüberküloz Daire Başkanı

Uzm. Dr. Ayşegül YILDIRIM

THSK Tüberküloz Daire Başkanlığı Epidemiyolojik
Değerlendirme ve İstatistik Birim Sorumlusu

S.Murat MUTLU

THSK Tüberküloz Daire Başkanlığı Saha Hizmetleri
ve İkmal Birim Sorumlusu

Funda BAYKAL

THSK Tüberküloz Daire Başkanlığı Epidemiyolojik
Değerlendirme ve İstatistik Birimi

YAYIN KOMİSYONU

Yrd. Doç. Dr. Hasan IRMAK

THSK Tüketici ve Çalışan Güvenliği Başkan
Yardımcısı

Dr. Mehmet Ali TORUNOĞLU

THSK Bulaşıcı Hastalıklar Kontrol Programları
Başkan Yardımcısı

Doç. Dr. Nazan YARDIM

THSK Obezite, Diyabet ve Metabolik Hastalıklar
Daire Başkanı

Dr. Kanuni KEKLİK

THSK Toplum Sağlığı Hizmetleri Daire Başkanı

YAYIN KOORDİNATÖRLERİ

Uzm. Dr. Seher MUSAONBAŞIOĞLU

THSK Tüberküloz Daire Başkanı

Uzm. Dr. Ayşegül YILDIRIM (Redaksiyon)

THSK Tüberküloz Daire Başkanlığı Epidemiyolojik
Değerlendirme ve İstatistik Birim Sorumlusu

TEŞEKKÜR

Bu verilerin oluşması, toplanması ve raporlandırılması aşamalarında emeği bulunan; Sayın Yrd. Doç. Dr. Mustafa AKSOY'a ve Yrd. Doç. Dr. Hamza BOZKURT'a; verem savaşı dispanseri çalışanlarına, verem savaşı il koordinatörlerine, İl Sağlık Müdürlüğü çalışanlarına, Daire Başkanlığı çalışanlarına ve diğer emeği geçenlere teşekkür ederiz.

ÖNSÖZ

Dünyada tüberküloz kontrolü için Dünya Sağlık Örgütü tarafından küresel bir kontrol programı, ülkemizde ise aynı standartlarda ve paralelde bir ulusal tüberküloz kontrol programı uygulanmaktadır. Ülkemizde başarıyla uyguladığımız “Sağlıkta Dönüşüm Programı” kapsamında Bakanlığımız ulusal ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği içerisinde tüberküloz kontrol hizmetlerini sürdürmektedir. Ulusal Tüberküloz Kontrol Programı çalışmaları “Tüberkülozsuz Bir Dünya” oluşturmak amacıyla kurulan “Tüberkülozu Durdurma Stratejisi” çerçevesinde kamunun yanında özel sektör ve gönüllü kuruluşlarla birlikte yürütülmektedir.

Tüberküloz kontrolü için gerekli altyapı, insan kaynakları, bütçe ve program Bakanlık olarak sağlanmaktadır. Bakanlığımızın merkez ve taşra teşkilatı, sağlıkla ilgili sunulan hizmetlerin devrimi olarak nitelendirebileceğimiz “Sağlıkta Dönüşüm Programı”nın devamı niteliğinde olan 663 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile yeniden yapılandırılmıştır. Verem Savaşı Dairesi Başkanlığı da Türkiye Halk Sağlığı Kurumu’nun

Bulaşıcı Hastalıklar Kontrol Programları Başkan Yardımcılığı altında Tüberküloz Daire Başkanlığı olarak yeni yapılanmada yerini almıştır. Böylece Bakanlığımızın politik kararlığı altında yürütülen tüberküloz mücadelesinde çağdaş yönetim anlayışı çerçevesinde konsolide edilen Bakanlığımızın diğer kurumlarının da faaliyetlere katılımını sağlamak ve sürdürülebilir bir hizmet çerçevesi içinde vatandaşlarımızın sağlık hizmetlerine erişimlerinin artırılması hedeflenmiştir.

“Türkiye’de Verem Savaşı 2012 Raporu”, tüberküloz kontrol programındaki başarılarımızın ayrıntılarını, Doğrudan Gözetimli Tedavi Stratejisi uygulamalarımızı, Bakanlık olarak politik kararlılığımızı yansıtan altyapı, insan kaynakları ve yürütülen faaliyetleri ortaya koymaktadır.

Tüberkülozla mücadelede emeği geçen herkesi gönülden kutlar ve başarılı çalışmalarının devamını diler, teşekkür ederim.

Dr. Mehmet MÜEZZİNOĞLU
Sağlık Bakanı

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	v
KISALTMALAR.....	viii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	ix
TABLolar DİZİNİ.....	x
1. KÜRESEL TÜBERKÜLOZ KONTROLÜ 2011 RAPORUNDA TÜRKİYE	1
2. ÖZET	11
SUMMARY.....	16
3. 2011 YILI FAALİYETLERİ	19
3.1. ALTYAPI	21
3.1.1. Verem Savaşı Dispanserleri.....	21
3.1.2. Göğüs Hastalıkları Hastaneleri.....	25
3.1.3. Tüberküloz Laboratuvarları.....	27
3.2. İNSAN KAYNAKLARI	29
3.3. SÜRVEYANS	29
3.4. TOPLANTILAR VE EĞİTİM FAALİYETLERİ	29
3.4.1. Uluslararası Toplantılar.....	29
3.4.2. DSÖ Ekibinin Türkiye Ziyareti.....	30
3.4.3. Danışma Kurulu, Komisyon ve Çalıştaylar.....	30
3.4.4. Eğitim Faaliyetleri.....	31
3.4.5. Verem Eğitim ve Propaganda Haftası.....	31
3.4.6. Dergi Çalışmaları ve Web Sayfası.....	32
3.5. İKMAL	32
3.6. DISPANSERLERDE TANI ÇALIŞMALARI	33
3.7. DOĞRUDAN GÖZETİMLİ TEDAVİ UYGULAMASI	34
3.8. TEMASLI MUAYENESİ VE KORUYUCU TEDAVİ UYGULAMASI	34
3.9. MOBİL TARAMA ÇALIŞMALARI	38
4. TÜRKİYE GENELİ TÜBERKÜLOZ VERİLERİ	43
5. İLLERE GÖRE TÜBERKÜLOZ VERİLERİ	71
6. TEDAVİ SONUÇLARI	87
7. EKLER	103
Ek 1. Verilerin Toplanması ve Analizi.....	105
Ek 2. Tanımlar ve Veri Standartları.....	110
8. KAYNAKLAR	115

KISALTMALAR

AC	Akciğer
AD	Akciğer Dışı
ARB	Aside Rezistan Basil
CISID	Computerized Information System for Infectious Diseases (Bulaşıcı Hastalıklar İçin Elektronik Bilgi Sistemi)
ÇİD-TB	Çok İlaça Dirençli Tüberküloz
DGT	Doğrudan Gözetimli Tedavi
DGTS	Doğrudan Gözetimli Tedavi Stratejisi
DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü
ECDC	European Centre for Disease Prevention and Control (Avrupa Hastalıkların Önlenmesi ve Kontrolü Merkezi)
EuroTB	Avrupa Tüberküloz Sürveyansı
GİS	Gastrointestinal Sistem
GÜS	Genitoüriner sistem
İDT	İlaç Duyarlılık Testi
LAP	Lenfadenopati
MSS	Merkezi Sinir Sistemi
TB	Tüberküloz
TUTSA	Türkiye Ulusal Tüberküloz Sürveyans Araştırması
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
VSD	Verem Savaşı Dispanseri
VSDB	Verem Savaşı Dairesi Başkanlığı
İlaç Kısaltmaları	
E	Etambutol
H	İzoniyazid
S	Streptomisin
R	Rifampisin

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.	DSÖ Küresel TB Kontrolü 2011 Raporu Türkiye Özet Sayfası	4
Şekil 2.	Ülkelere Göre Tahmini TB İnsidans Hızları, 2010	5
Şekil 3.	Türkiye ve DSÖ Avrupa Bölgesi'nde TB İnsidans Hızları, 2002-2010	6
Şekil 4.	Türkiye ve DSÖ Avrupa Bölgesi'nde TB Nokta Prevalans Hızları, 2002-2010	6
Şekil 5.	14 Ülkede ÇİD-TB Tanısı Alan Hastaların Tedavi Sonuçları, 2008 Kohortu	8
Şekil 6.	Ülkelere Göre TB Olgularında HIV Testi Uygulaması (HIV durumu bilinen TB hastalarının yüzdesi), 2010	8
Şekil 7.	Ülkelere Göre Yeni TB Olgularında HIV Prevalansı, 2010	9
Şekil 8.	ECDC, WHO Europe "Avrupa'da Tüberküloz Sürveyansı 2012" Türkiye Özet Sayfası	10
Şekil 9.	Verem Savaşı Dispanserlerinin İllere Göre Sayıları (2011 yılı sonu itibariyle)	21
Şekil 10.	Türkiye'de Göğüs Hastalıkları Hastanesi Bulunan İller (2011 yılı sonu itibariyle)	25
Şekil 11.	Yayma + Konvansiyonel Kültür + Sıvı Kültür + İDT + Biyokimyasal ya da Moleküler Tiplendirme Yapan Laboratuvarların Buldukları İllere Göre Dağılımı (2011 Yılı Sonu İtibariyle)	28
Şekil 12.	Verem Savaşı Dispanserlerinde Yapılan Tanı Çalışmaları, 2002-2011	33
Şekil 13.	TB Olgusu Sayısı, Temashlı Muayenesi ve İlaçlı Koruma Sayısı, 2002-2010	35
Şekil 14.	Mobil Tarama Ekipleri ve Faaliyet Gösterdikleri İller, 2011	38
Şekil 15.	Mobil Tarama Ekipleri Tarafından Tarama Yapılan Kişi Sayısı, 2006-2011	41
Şekil 16.	Verem Savaşı Dispanseri Kayıtlarındaki Yeni Olguların ve Tüm Olguların Olgusu Hızları, 2005-2010	46
Şekil 17.	Toplam TB Olgularının Yaş Gruplarına Göre Olgusu Hızları, 2005-2010	49
Şekil 18.	Yeni TB Olgularının Yaş Gruplarına Göre Olgusu Hızları, 2005-2010	49
Şekil 19.	TB Olgularının Yaş Gruplarına ve Cinsiyete Göre Olgusu Hızları, 2010	52
Şekil 20.	TB Olgularında Cinsiyete Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2010	53
Şekil 21.	TB Olgularında Yaş Gruplarına Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2010	54
Şekil 22.	Akciğer Dışı Tüberküloz Olgularının Cinsiyete ve Tutulan Organa Göre Dağılımı, 2010	60
Şekil 23.	Toplam Akciğer Tüberkülozu Olgularında Mikroskopik Tetkik Sonuçları, 2005-2010	62
Şekil 24.	Yeni, Önceden Tedavi Görmüş ve Tüm Olgularda Tedavi Sonuçları, 2009	92
Şekil 25.	TB Olgularının Cinsiyete Göre Tedavi Sonuçları, 2009	93
Şekil 26.	Tüm Hastalarda Yıllara Göre Tedavi Sonuçları, 2005-2009	96

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1.	DSÖ Bölgelerine Göre Tahmini TB Hastalık Yüğü, 2010 (Yüz bin nüfusta)	5
Tablo 2.	DSÖ Bölgelerine Göre TB Vaka Bulma Hızları ve Tedavi Başarıları	7
Tablo 3.	DSÖ Avrupa Bölgesi Ülkelerinde Yeni Yayma (+) Olgularda Tedavi Başarısı, 2009	7
Tablo 4.	Verem Savaşı Dispanserlerinin Listesi (2011 yılı sonu itibariyle)	22-23
Tablo 5.	Sağlık Bakanlığı'na Bağlı Göğüs Hastalıkları Hastaneleri ve Yatak Sayıları (2011 yılı sonu itibariyle)	26
Tablo 6.	TB Laboratuvarlarının Kurum Tipine Göre Dağılımı (2011 yılı sonu itibariyle)	27
Tablo 7.	Tetkik Yapılma Durumuna Göre TB Laboratuvarlarının Dağılımı, 2011	27
Tablo 8.	Yayma + Konvansiyonel Kültür + Sıvı Kültür + İDT + Biyokimyasal ya da Moleküler Tiplendirme Yapan Laboratuvarların Dağılımı, 2011	28
Tablo 9.	Verem Savaşı Dispanserlerinin Personel Durumu (2011 yılı sonu itibariyle)	29
Tablo 10.	Verem Savaşı Dispanserlerinde Yapılan Tanı Çalışmaları, 2002-2011	33
Tablo 11.	Verem Savaşı Dispanserleri Kayıtlarına Göre TB Hasta Sayısı, Temashlı Muayenesi ve İlaçlı Koruma, 2002-2010	34
Tablo 12.	İllere Göre Toplam Muayene, Temashlı Muayenesi ve İlaçla Korumaya Alınanların Dağılımı, 2010	36-37
Tablo 13.	Yapılan Taramaların Kurumlara Göre Dağılımı, 2011	39
Tablo 14.	Mobil Tarama Ekipleri Tarafından Yapılan Taramalar ve Sonuçları, 2011	40
Tablo 15.	Kurumlara Göre Yapılan Taramalar ve Sonuçları, 2011	40
Tablo 16.	Yıllara Göre Yeni Olgu Sayıları ve Olgu Hızları, 2005-2010	45
Tablo 17.	Yıllara Göre Toplam Olgu Sayıları ve Olgu Hızları, 2005-2010	45
Tablo 18.	Toplam TB Olgularının Yaş Gruplarına Göre Sayı, Yüzde ve Olgu Hızları, 2005-2010	47
Tablo 19.	Yeni TB Olgularının Yaş Gruplarına Göre Sayı, Yüzde ve Olgu Hızları, 2005-2010	48
Tablo 20.	TB Olgularının Yaş ve Cinsiyet Dağılımı, 2010	50
Tablo 21.	TB Olgularının Yaş Gruplarına ve Cinsiyete Göre Dağılımı, 2010	51
Tablo 22.	Tüberküloz Olgularının Yaş Gruplarına ve Cinsiyete Göre Olgu Hızları (100.000'de), 2010	52
Tablo 23.	TB Olgularında Cinsiyete Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2010	53
Tablo 24.	TB Olgularında Yaş Gruplarına Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2010	54
Tablo 25.	Çeşitli Hasta Gruplarının Yaş Gruplarına Göre Dağılımı, 2010	55
Tablo 26.	Erkek Hastalarda Çeşitli Grupların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı, 2010	55

Tablo 27.	Kadın Hastalarda Çeşitli Grupların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı, 2010	55
Tablo 28.	TB Hastalarında Olgu Tanımına Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2010	56
Tablo 29.	Erkek Hastalarda Olgu Tanımına Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2010	56
Tablo 30.	Kadın Hastalarda Olgu Tanımına Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2010	56
Tablo 31.	Yeni Olgularda Yıllara Göre Akciğer ve Akciğer Dışı Tüberküloz Hastalarının Dağılımı, 2005-2010	57
Tablo 32.	Tüm Olgularda Yıllara Göre Akciğer ve Akciğer Dışı Tüberküloz Hastalarının Dağılımı, 2005-2010	57
Tablo 33.	Çocuk Hastalarda (0-14 Yaş) Yıllara Göre Tüberküloz Menenjit Olgularının Dağılımı, 2002-2010	58
Tablo 34.	Akciğer Dışı TB Olgularında Tutulan Organların Dağılımı, 2010	59
Tablo 35.	Akciğer Dışı Tüberkülozda Cinsiyete Göre Tutulan Organların Dağılımı, 2010	59
Tablo 36.	Akciğer Dışı Tüberkülozda Yaş Gruplarına Göre Tutulan Organların Dağılımı, 2010	61
Tablo 37.	Toplam Akciğer TB Olgularında Mikroskopik Tetkik Sonuçları, 2005-2010	62
Tablo 38.	Tüm Akciğer TB Hastalarının Olgu Tanımına Göre Yayma Mikroskopisi Sonuçları, 2010	63
Tablo 39.	Erkek Akciğer TB Hastalarının Olgu Tanımına Göre Yayma Mikroskopisi Sonuçları, 2010	63
Tablo 40.	Kadın Akciğer TB Hastalarının Olgu Tanımına Göre Yayma Mikroskopisi Sonuçları, 2010	63
Tablo 41.	Akciğer TB Olgularında Yıllara Göre Mikroskopik Tetkikler, 2005-2010	64
Tablo 42.	Akciğer TB Hastalarında Yıllara Göre Kültür ve İDT İle İlgili Veriler, 2005-2010	64
Tablo 43.	Akciğer TB Hastalarında Mikroskopi ve Kültür Sonuçlarının Birlikte Değerlendirilmesi, 2005-2010	65
Tablo 44.	İlaç Duyarlılık Testi (İDT) Çalışılan Hastalarda Olgu Tanımına Göre Her Bir TB İlacı İçin Toplam Direnç Sonuçları, 2005-2010	66
Tablo 45.	Yeni, Önceden Tedavi Görmüş ve Tüm Olgularda ÇİD-TB Oranları, 2005-2010	67
Tablo 46.	İlaç Duyarlılık Testi (İDT) Çalışılan Hastalarda Olgu Tanımına Göre Tekli ve Çoklu İlaç Direnci Dağılımları, 2010	67
Tablo 47.	Türkiye’de VSD’lere Kayıtlı Yabancı Ülke Doğumlu Hastaların Coğrafi Kıtalar Göre Dağılımı, 2010	68
Tablo 48.	Türkiye’de VSD’lere Kayıtlı Yabancı Ülke Doğumlu Hastaların Coğrafi Kıtalar ve Yıllara Göre Dağılımı, 2005-2010	69-70
Tablo 49.	İllere Göre Toplam Olgu Sayısı ve Olgu Hızı (Yüz binde), 2005-2010	74-75
Tablo 50.	İllerin Tüberküloz Olgularının Cinsiyete ve Hastalığın Tutulum Yerine Göre Dağılımı, 2010	76-77
Tablo 51.	Tüberküloz Olgularının İllere ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı, 2010	78-79

Tablo 52.	TB Hastalarının İllere ve Olgu Tanımına Göre Dağılımı, 2010	80-81
Tablo 53.	TB Hastalarının İllere, Olgu Tanımına ve Cinsiyete Göre Dağılımı, 2010	82-83
Tablo 54.	İllere Göre Toplam Akciğer Tüberkülozu Olgularında Bakteriyolojik Tetkik Sonuçları, 2010	84-85
Tablo 55.	Tüm Olgularda Hastalığın Tutulum Yerine Göre Tedavi Sonuçları, 2009 Hastaları	90
Tablo 56.	Yeni Olgularda Hastalığın Tutulum Yerine Göre Tedavi Sonuçları, 2009 Hastaları	90
Tablo 57.	Önceden Tedavi Görmüş Olgularda Hastalığın Tutulum Yerine Göre Tedavi Sonuçları, 2009 Hastaları	91
Tablo 58.	Yayma (+) Akciğer TB Olgularında Tedavi Sonuçları, 2009 Hastaları	91
Tablo 59.	Yeni, Önceden Tedavi Görmüş ve Tüm Olgularda Tedavi Sonuçları, 2009	92
Tablo 60.	TB Olgularının Cinsiyete Göre Tedavi Sonuçları, 2009	93
Tablo 61.	Tüm TB Olgularının Yaş Gruplarına Göre Tedavi Sonuçları, 2009 Hastaları	94
Tablo 62.	Erkek Hastalarda Yaş Grubuna Göre Tedavi Sonuçları, 2009 Hastaları	94
Tablo 63.	Kadın Hastalarda Yaş Grubuna Göre Tedavi Sonuçları, 2009 Hastaları	95
Tablo 64.	Tüm Hastalarda Yıllara Göre Tedavi Sonuçları, 2005-2009	96
Tablo 65.	2007 Yılı ÇİD-TB Olgularının 2. Yıl ve 3. Yıl Tedavi Sonuçları	97
Tablo 66.	2008 Yılı ÇİD-TB Olgularının 2. Yıl (24. ay) Tedavi Sonuçları	97
Tablo 67.	TB Olgularında İllere Göre Tedavi Sonuçları ve DGT Oranları, 2009 Hastaları	98-99
Tablo 68.	Yayma (+) AC TB Olgularında İllere Göre Tedavi Sonuçları, 2009 Hastaları	100-101
Tablo 69.	2008 Yılı ÇİD-TB Olgularının 24. Ay Tedavi Sonuçlarının Raporlanma Takvimi	107
Tablo 70.	2009 Yılı Tüberküloz Olgularının 12. Ay Tedavi Sonuçlarının Raporlanma Takvimi	108
Tablo 71.	2010 Yılında Tüberküloz Tanısı Almış Olguların Raporlanma Takvimi	109

1

KÜRESEL TÜBERKÜLOZ
KONTROLÜ
2011 RAPORUNDA
TÜRKİYE

“DÜNYA SAĞLIK ÖRGÜTÜ KÜRESEL TÜBERKÜLOZ KONTROLÜ 2011 RAPORU”NDA TÜRKİYE

2005 yılından itibaren Türkiye genelinde verem savaşı dispanserlerine kayıt edilen tüm TB hastalarının verileri bireysel olarak toplanmaktadır. Bu yıl da 2010 yılı hasta verileri ile 2009 yılı TB hastalarının tedavi sonuçları Daire Başkanlığımızca toplanmış ve 30 Haziran 2011 tarihinde DSÖ'ye iletilmiştir. Bu veriler DSÖ tarafından analiz edilmiş olup Küresel TB Kontrolü 2011 Raporuna yansıtılmıştır.

DSÖ tarafından 11 Ekim 2011 tarihinde yayımlanan Küresel TB Kontrolü 2011 Raporunda (Global Tuberculosis Control 2011) yer alan Türkiye profilinin yer aldığı özet sayfası Şekil 1'de görülmektedir.

Turkey

Tuberculosis profile

Population 2010 (millions)		73	
Estimates of burden * 2010	Number (thousands)	Rate (per 100 000 pop)	
Mortality (excluding HIV)	22 (1.3–3.6)	3.1 (1.8–5)	
Prevalence (incl HIV)	18 (7.2–30)	24 (9.9–41)	
Incidence (incl HIV)	21 (17–25)	28 (23–34)	
Incidence (HIV-positive)	0.054 (0.027–0.09)	0.07 (0.04–0.12)	
Case detection, all forms (%)	77 (65–94)		

Case notifications 2010			
New cases	(%)	Retreatment cases	(%)
Smear-positive	5 375 (35)	Relapse	696 (52)
Smear-negative	2 460 (16)	Treatment after failure	70 (5)
Smear unknown	1 731 (11)	Treatment after default	123 (9)
Extrapulmonary	5 617 (37)	Other	450 (34)
Other	0 (0)		
Total new	15 183	Total retreatment	1 339
Total < 15 years	879		

Total new and relapse	15 879	(96% of total)
Total cases notified	16 551	

Drug regimens	
Rifampicin used throughout treatment	Yes
% of patients treated with fixed-dose combinations (FDCs)	0
Paediatric formulations procured	Yes

Treatment success rate 2009 (%)	
New smear-positive	91
New smear-negative/extrapulmonary	89
Retreatment	73

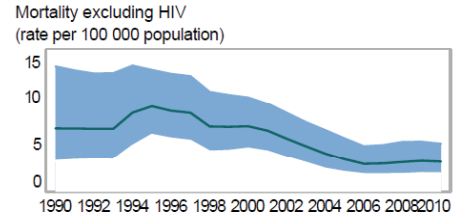
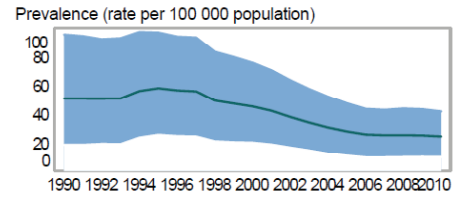
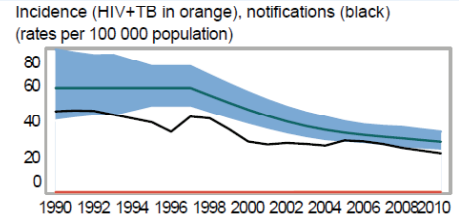
Treatment success rate (%)	
New smear +	91
New smear-/extrap	89
Retreatment	73

MDR-TB. Estimates among notified cases *	
% of new TB cases with MDR-TB	0.90 (0.10–3.1)
% of retreatment TB cases with MDR-TB	8.1 (6.9–9.4)
Estimated MDR-TB cases among new pulmonary TB cases notified in 2010	86 (9.6–300)
Estimated MDR-TB cases among retreated pulmonary TB cases notified in 2010	110 (92–130)

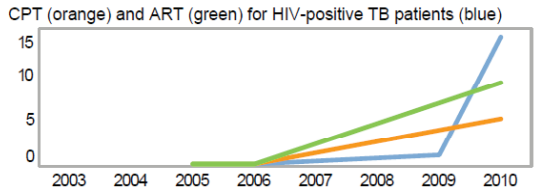
MDR-TB reported cases 2010			
	New	Retreat-ment	Total
Cases tested for MDR-TB	4 342	615	4 957
% of notified tested for MDR-TB	29	46	30
Confirmed cases of MDR-TB	110	140	250
MDR-TB patients started treatment			250

Laboratories			
	2009	2010	2011
Smear (per 100 000 population)	0.2	0.6	0.6
Culture (per 5 million population)	2.6	11.8	11.7
DST (per 10 million population)	1.6	4.7	4.7

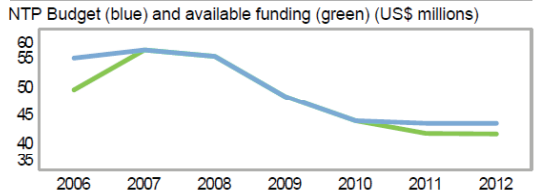
Second-line DST available	In country
National Reference Laboratory	Yes

TB/HIV 2010	
TB patients with known HIV status	581
% of TB patients with known HIV status	4
TB patients that are HIV-positive	14
% of tested TB patients that are HIV-positive	2
% HIV-positive TB patients started on CPT	36
% HIV-positive TB patients started on ART	64
HIV-positive people screened for TB	
HIV-positive people provided with IPT	

Financing		
	2011	2012
Total budget (US\$ millions)	43	43
Available funding (US\$ millions)	42	41
% of budget funded	96	96
% available funding from domestic sources	100	100
% available funding from Global Fund	0	0

* Ranges represent uncertainty intervals

Şekil 1. DSÖ Küresel TB Kontrolü 2011 Raporu Türkiye Özet Sayfası

Dünya geneli ve DSÖ bölgelerine göre, TB hastalık yükü ile ilgili veriler Tablo 1’de görülmektedir. Dünya genelinde insidans, prevalans ve mortalitenin en yüksek olduğu bölgeler, Afrika ve Güney Doğu Asya Bölgeleridir. Türkiye, DSÖ Avrupa Bölgesinde yer almaktadır.

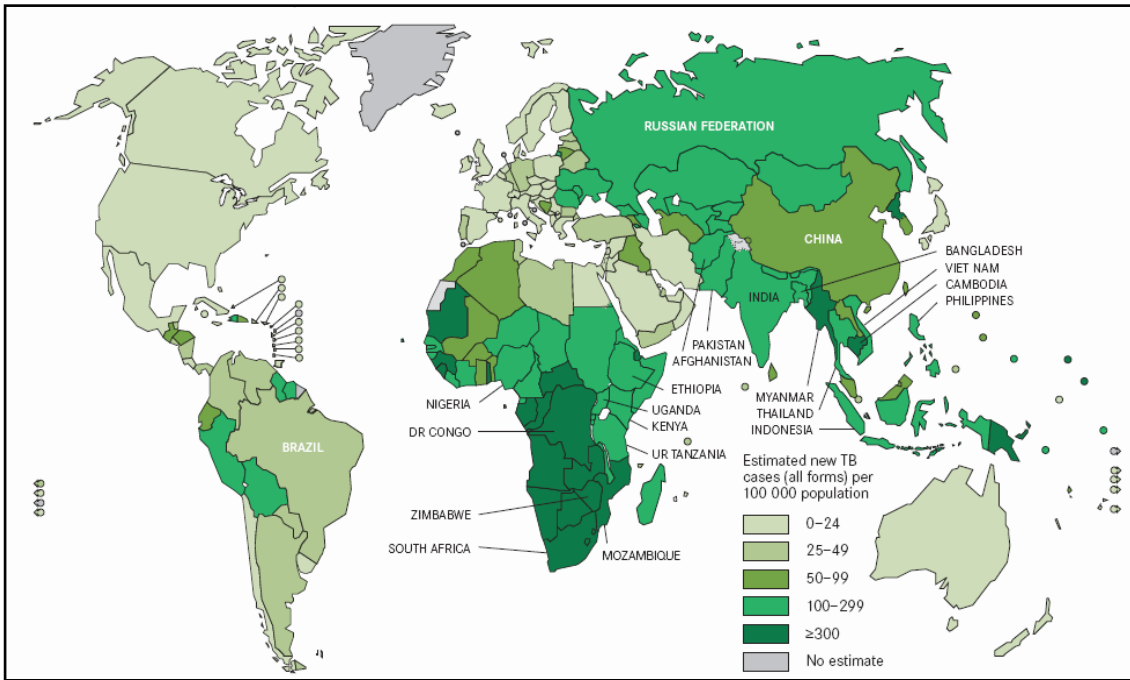
Tablo 1. DSÖ Bölgelerine Göre Tahmini TB Hastalık Yükü, 2010 (Yüz bin nüfusta)

BÖLGE	Nüfus	Mortalite*	Prevalans*	İnsidans*
Afrika Bölgesi	836.970.000	30	332	276
Amerika Bölgesi	933.447.000	2,2	36	29
Doğu Akdeniz Bölgesi	596.747.000	16	173	109
Avrupa Bölgesi	896.480.000	6,8	63	47
Güney Doğu Asya Bölgesi	1.807.594.000	27	278	193
Batı Pasifik Bölgesi	1.798.335.000	7,5	139	93
DÜNYA GENELİ	6.869.573.000	15	178	128

*Hızlar, nokta tahmin değerlerini göstermektedir.

Küresel TB Kontrolü 2011 Raporunda Türkiye’nin 2010 yılı TB mortalite hızı **yüz binde 3,1**; nokta prevalans hızı **yüz binde 24**; insidans hızı **yüz binde 28** olarak verilmiştir.

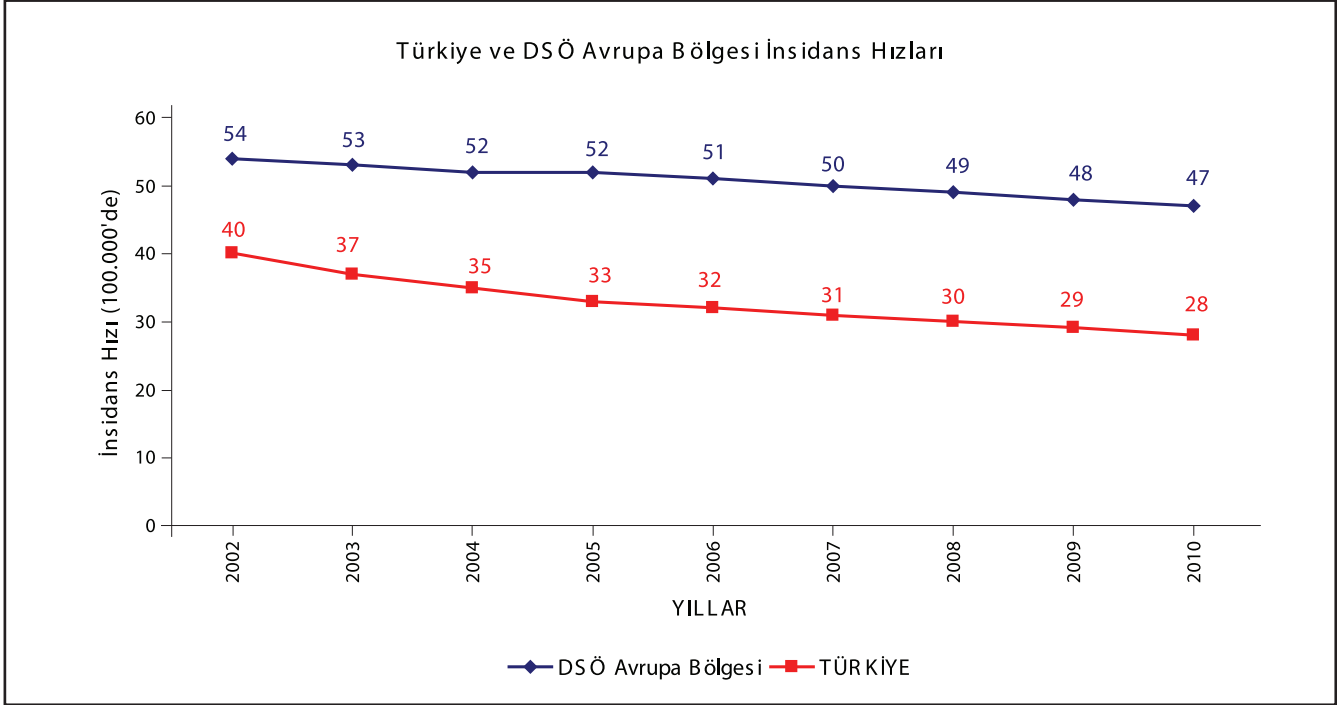
DSÖ tarafından ülkeler bazında hesaplanan 2010 yılı tahmini insidans hızları Şekil 2’de görülmektedir.

Şekil 2. Ülkelere Göre Tahmini TB İnsidans Hızları, 2010*

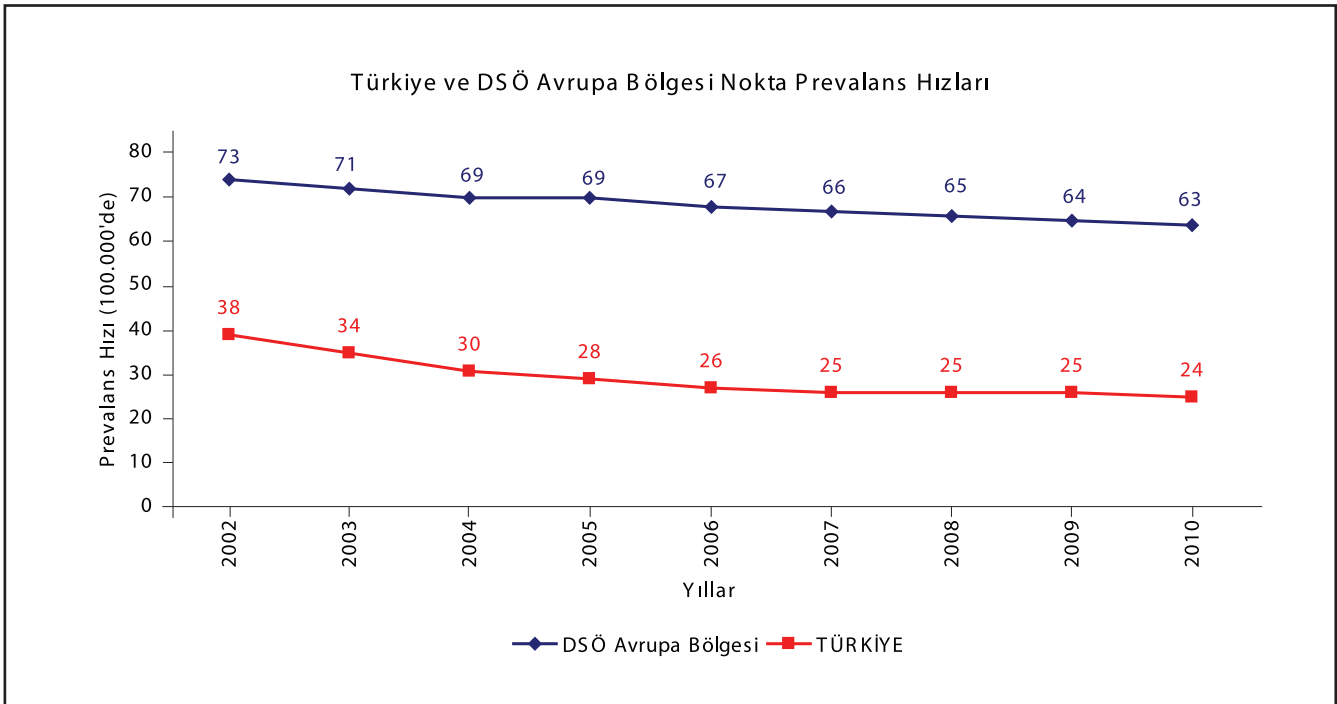
* “Global Tuberculosis Control 2011” raporundan alınmıştır.

Türkiye’de TB insidans hızı 2002 yılında yüz binde 40 iken 2010 yılında yüz binde 28’e düşmüştür. Türkiye’nin içinde yer aldığı DSÖ-Avrupa Bölgesi’nde ise 2010 yılı insidans hızı yüz binde 47’dir (Şekil 3).

Şekil 3. Türkiye ve DSÖ Avrupa Bölgesi’nde TB İnsidans Hızları, 2002-2010

Türkiye’nin TB nokta prevalans hızı 2002 yılında yüz binde 38 iken 2010 yılında yüz binde 24’e düşmüştür. Türkiye’nin içinde yer aldığı DSÖ-Avrupa Bölgesi’nde ise 2010 yılı nokta prevalans hızı yüz binde 63’tür (Şekil 4).

Şekil 4. Türkiye ve DSÖ Avrupa Bölgesi’nde TB Nokta Prevalans Hızları, 2002-2010

Dünya geneli ve DSÖ bölgelerine göre vaka bulma hızı ve tedavi sonuçları ile ilgili veriler Tablo 2'de görülmektedir.

Tablo 2. DSÖ Bölgelerine Göre TB Vaka Bulma Hızları ve Tedavi Başarıları*

BÖLGE	Vaka Bulma Hızı (%) (2010)	Yeni Yayma (+) Olgularda Tedavi Başarısı (%) (2009)	Önceden Tedavi Görmüş Olgularda Tedavi Başarısı (%) (2009)
Afrika Bölgesi	60	80	70
Amerika Bölgesi	80	76	51
Doğu Akdeniz Bölgesi	63	88	77
Avrupa Bölgesi	74	68	48
Güney Doğu Asya Bölgesi	61	88	75
Batı Pasifik Bölgesi	79	93	86
DÜNYA GENELİ	65	87	72

*Tedavi başarısı: Kür ve tedavi tamamlamanın toplamıdır.

Küresel TB Kontrolü 2011 Raporunda Türkiye'nin 2010 yılı vaka bulma hızı %77 olarak verilmiştir. DSÖ tarafından Küresel TB Kontrolü Raporu hazırlanırken tüm ülkelere bildirilen TB olgu sayıları ve diğer bazı parametreler kullanılarak tahmini olgu sayıları hesaplanmakta ve insidans ve prevalans hızları buna göre verilmektedir. Raporda yer alan vaka bulma hızı değeri (%77) DSÖ'nün hesapladığı tahmini olgu sayısı ile kayıtlı olgu sayıları arasındaki farkı yansıtmaktadır.

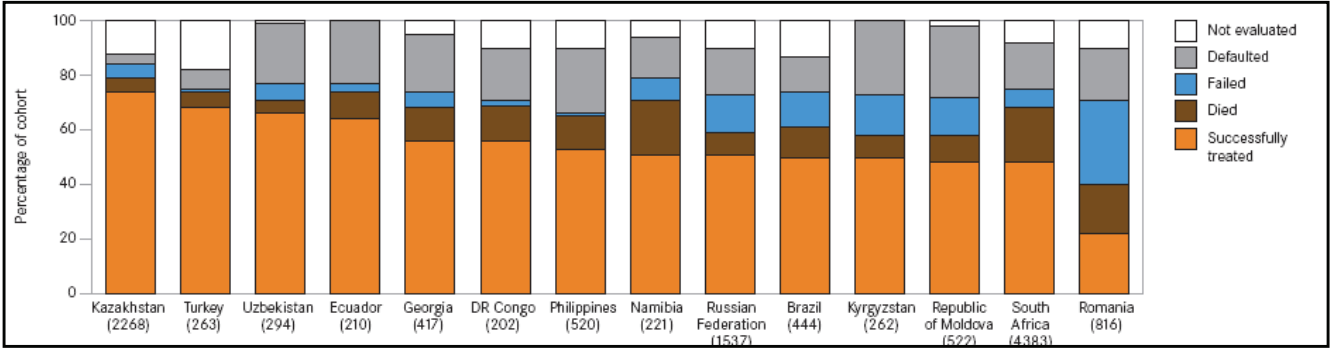
Türkiye'nin, 2009 yılı yeni yayma (+) olgularda tedavi başarısı %91 ve önceden tedavi görmüş olgularda tedavi başarısı %73'tür. Yeni yayma (+) olgularda tedavi başarısı konusunda Türkiye DSÖ Avrupa Bölgesinde yer alan 53 ülke arasında başarı sıralamasında 3. sırada yer almaktadır (Tablo 3).

Tablo 3. DSÖ Avrupa Bölgesi Ülkelerinde Yeni Yayma (+) Olgularda Tedavi Başarısı, 2009

	ÜLKE	Yeni Yayma (+) Olgularda Tedavi Başarısı (%)
1	Andora	100
2	Bosna Hersek	99
3	Türkiye	91
4	Makedonya	90
5	Arnavutluk	89
6	Slovenya	87
7	İsrail	86
8	Karadağ	86
9	Bulgaristan	85
10	Romanya	85
	DSÖ Avrupa Bölgesi Ortalaması	68

Çok ilaca dirençli TB (ÇİD-TB) olgularının tedavi sonuçları raporlandırılırken 24. aydaki durumları değerlendirilmektedir. Türkiye ÇİD-TB açısından yüksek hastalık yüküne sahip 27 ülke arasında değildir.

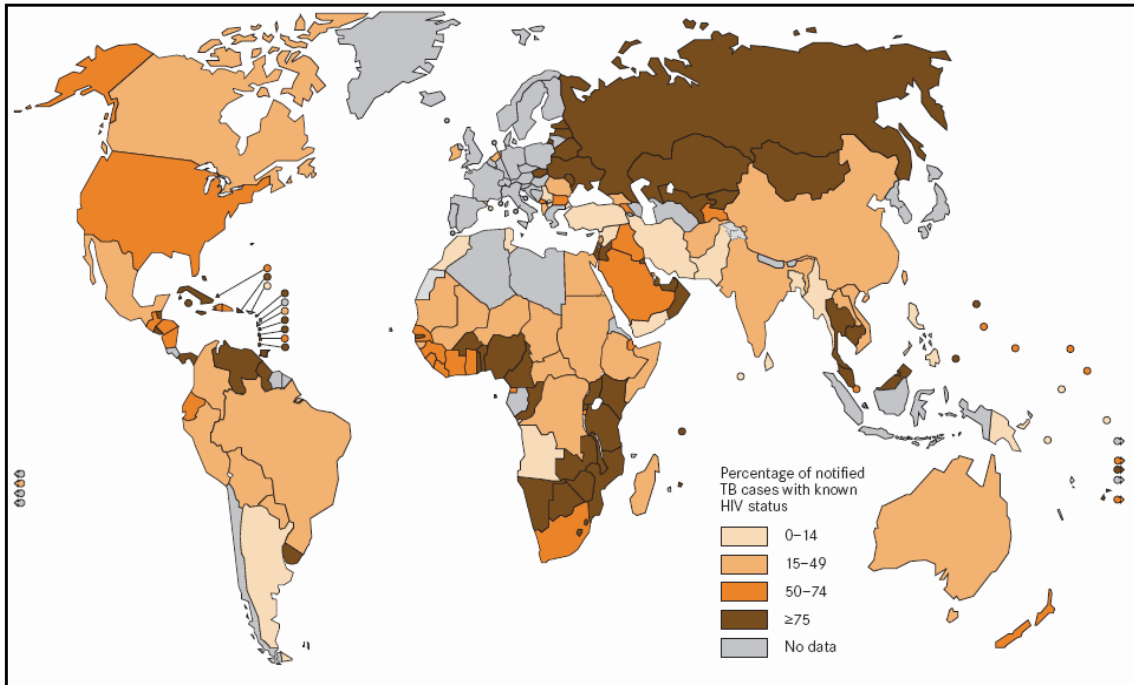
Küresel TB Kontrolü 2011 Raporuna göre 2008 yılında 200’den fazla ÇİD-TB vakası raporlayan ülkeler içinde tedavi başarısı sıralamasında Türkiye ikinci sırada yer almaktadır. Türkiye’nin 2008 yılı ÇİD-TB olgu sayısı 263 olup bu hastalarda 24. ay tedavi başarısı oranı % 68,4’tür (Şekil 5).

Şekil 5. 14 Ülkede ÇİD-TB Tanısı Alan Hastaların Tedavi Sonuçları, 2008 Kohortu*

* “Global Tuberculosis Control 2011” raporundan alınmıştır.

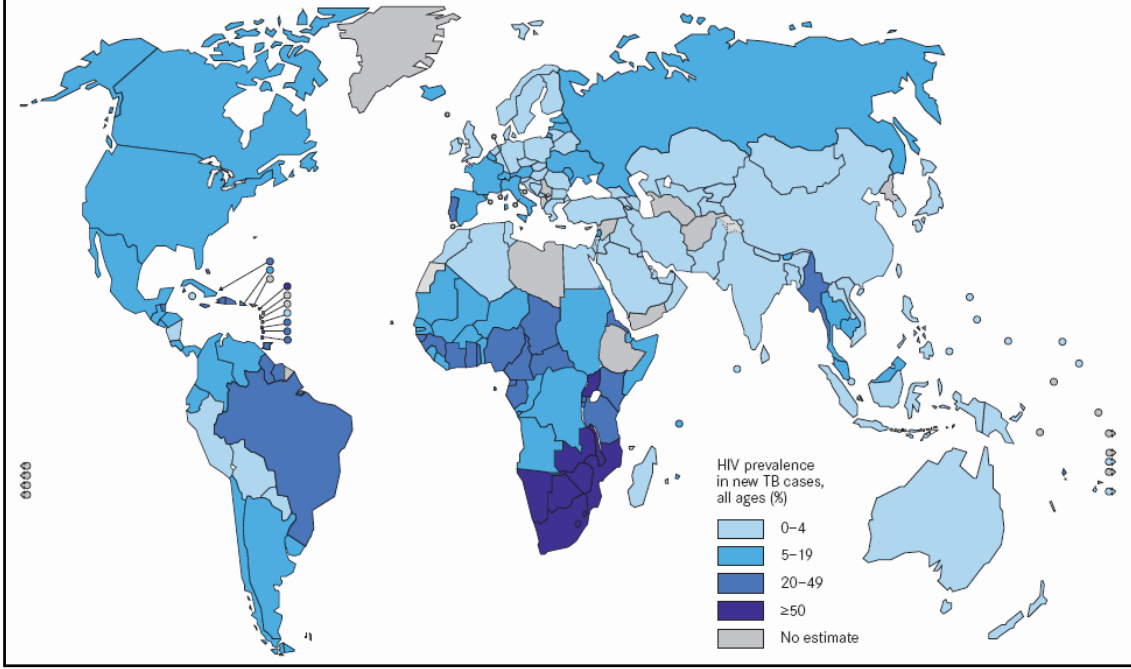
Türkiye’nin 2010 yılı için HIV durumu bilinen TB hasta sayısı **581 (%4)**’dir (Şekil 6).

Şekil 6. Ülkelere Göre TB Olgularında HIV Testi Uygulaması (HIV durumu bilinen TB hastalarının yüzdesi), 2010*

* “Global Tuberculosis Control 2011” raporundan alınmıştır.

Küresel TB Kontrolü 2011 Raporunda Türkiye'nin 2010 yılı TB olgularında HIV prevalansı %0-4 aralığında verilmiştir (Şekil 7).

Şekil 7. Ünelere Göre Yeni TB Olgularında HIV Prevalansı, 2010*

* "Global Tuberculosis Control 2011" raporundan alınmıştır.

Sonuç olarak, Türkiye'de Sağlıkta Dönüşüm Programı sonrası tüberküloz kontrol hizmetlerinde ve özellikle tedavi sonuçlarında başarıların artarak devam ettiği görülmektedir.

SURVEILLANCE REPORT

Tuberculosis surveillance and monitoring in Europe 2012

Turkey

Population estimate 2010 by UN Statistical Database: 72752325

Tuberculosis case notifications, 2010

Total number of cases	16551
Notification rate per 100 000	22.7
New & relapses (lab+) number	15879 (95.9%)
New & relapses (lab+) notification rate per 100 000	21.8
New pulmonary	9566 (89.1%)
of which smear-positive	5375 (56.2%)
Culture positive of new TB cases	5245 (54.8%)
Mean age (age group) of new TB cases	25-44 years
Foreign citizens of all TB cases	179 (1.1%)
New (not previously treated)	15183 (91.7%)

Drug resistance surveillance & TB-HIV co-infection, 2010

Completeness of DRS data*	Yes
Completeness of TB-HIV data**	No
Case-linked data reporting	Yes
Cases with DST results	4957 (99.8%)
Cases resistant to isoniazid	408 (8.2%)
Cases resistant to rifampicin	85 (1.7%)
MDR cases	250 (5.0%)
including DST results on SLD	5 (2.0%)
of which XDR cases	3 (60.0%)
TB cases tested for HIV	581 (3.5%)
HIV-positive TB cases	14 (2.4%)

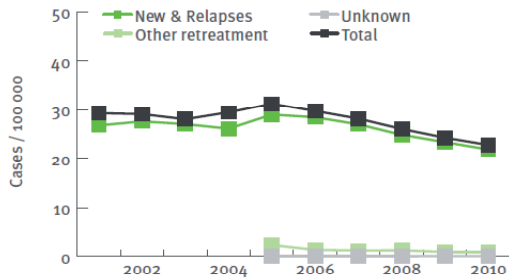
* National coverage 100% or culturing 90%, C+/All TB cases 50%, DST done for C+ 75%, EQA 95%

** More than 50% of TB cases tested for HIV.

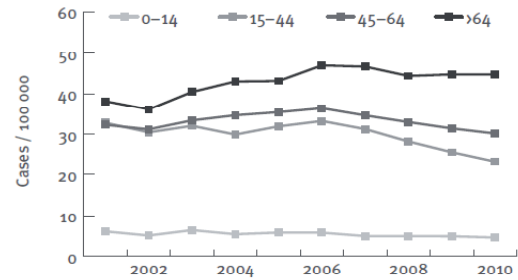
Treatment outcome monitoring, 2009

Geographical coverage	National
Outcome cohort	New pulmonary smear positive
Case-linked data reporting	Yes
Notified in 2009	6007
Success	5456 (90.8%)
Died	187 (3.1%)
Failed	44 (0.7%)
Defaulted	141 (2.3%)
Lost to follow up	179 (3.0%)

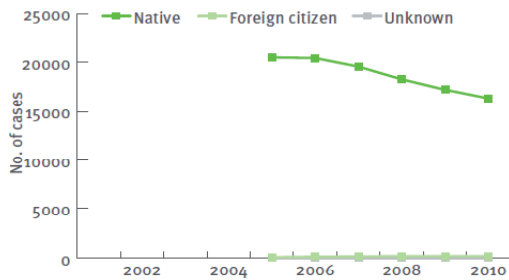
Tuberculosis notification rates by treatment history, 2001-2010

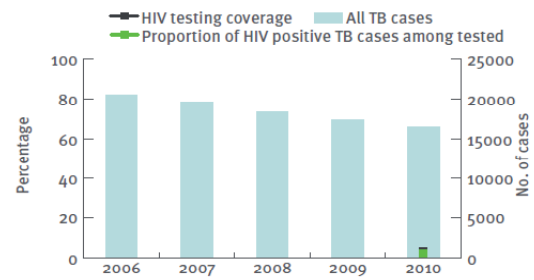
New TB cases - notification rates by age group, 2001-2010

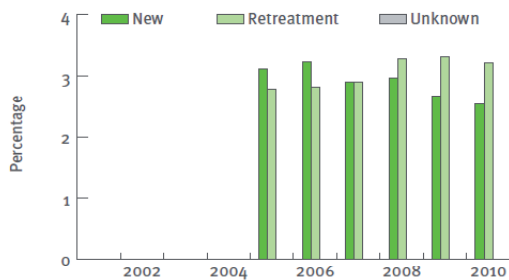
Tuberculosis cases by geographical origin, 2001-2010

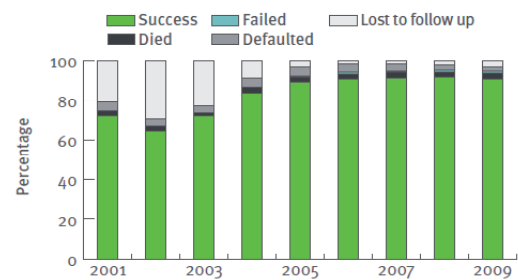
TB-HIV co-infection, 2006-2010

MDR TB cases by previous treatment history, 2001-2010

Treatment outcome, new pulmonary smear-positive cases, 2001-2009

Şekil 8. ECDC, WHO Europe “Avrupa’da Tüberküloz Sürveyansı 2012” Raporunda Türkiye Sayfası

2

ÖZET

ÖZET

ÖZET

Tüberküloz hasta verileri 2005 yılından önce, verem savaşı dispanserlerinden aylık toplam istatistikler olarak gönderilmekte, Başkanlığımızca il ve ülke düzeyinde istatistikler hesaplanmaktaydı. Ülkemizde 2006 yılında uygulanmaya başlanan Doğrudan Gözetimli Tedavi Stratejisi kapsamında 2005 yılından itibaren dispanserlere kayıtlı her bir hastanın verisi bireysel olarak toplanmaya ve analiz edilerek raporlanmaya başlanmıştır.

Tüberküloz hastalarının tanı ve tedavileri uzun süreli programlar dahilinde yürütüldüğü için 2012 raporunda 2011 yılı çalışmaları, 2010 yılı tüberküloz hasta verileri, 2009 yılı tüberküloz hastalarının tedavi sonuçları ve 2008 yılı ÇİD-TB hastalarının ikinci yıl tedavi sonuçları sunulmuştur.

Verem savaşı faaliyetleri:

Ülkemizde 2010 yılında her ilde en az bir adet olmak üzere her 500.000 nüfusa bir dispanser olacak şekilde yeniden yapılandırma çalışması başlatılmıştır. Bu doğrultuda 2011 yılında 7 dispanser kapatılmış, 3 yeni dispanser açılmıştır. Verem savaşı dispanseri sayısı 2011 yılı sonu itibariyle 194'tür.

2011 yılında Ankara'da bulunan Refik Saydam Hıfzıssıhha Merkezi Başkanlığı bünyesinde yer alan Ulusal Tüberküloz Referans Laboratuvarı ile birlikte ülke genelinde 390 laboratuvarında tüberküloz tanı hizmetleri verilmiştir. Referans Laboratuvarı dışındaki laboratuvarların 105'i verem savaşı dispanseri, 85'i devlet hastanesi, 55'i tıp fakültesi hastanesi, 52'si özel hastane, 25'i eğitim araştırma hastanesi, 21'i bölge TB laboratuvarı, 14'ü özel laboratuvar, 12'si göğüs hastalıkları hastanesi, 5'i özel tıp merkezi ve 15'i diğer kurum laboratuvarıdır.

Toplam 390 laboratuvarın 389'unda yayma mikroskopisi, 151'inde konvansiyonel kültür, 69'unda sıvı kültür, 61'inde biyokimyasal tiplendirme, 51'inde moleküler tiplendirme, 71'inde İDT ve 27'sinde hızlı direnç testi yapılmaktadır.

Laboratuvarların 230'unda (%59) sadece direkt mikroskopik inceleme yapılırken, 27 İlde yer alan toplam 47 laboratuvarında (%12) yayma + konvansiyonel kültür + sıvı kültür + İDT + biyokimyasal ya da moleküler tiplendirme yapılmaktadır.

Daire Başkanlığımız tarafından 28 Ocak 2011 tarihinde "Türkiye Tüberküloz İstatistiklerinin Değerlendirilmesi Bilimsel Danışma Kurulu" toplantısı, 17 Şubat 2011 tarihinde "Hasta Rehberi Bilimsel Danışma Kurulu" toplantısı, 03-04 Mart 2011 tarihlerinde "İzleme-Değerlendirme ve Bilimsel Araştırmalar Danışma Kurulu" toplantısı, 06-08 Haziran 2011 ve 15 Temmuz 2011 tarihlerinde Tüberküloz Tanı ve Tedavi Rehberi Bilimsel Danışma Kurulu toplantısı, 11 Ekim 2011 tarihinde "Sağlık Kurumlarında, Toplu Yaşam Alanlarında ve Ev Halkında Tüberküloz Enfeksiyon Kontrol Rehberi Hazırlama Komisyonu" toplantısı, 13-14 Ekim 2011 tarihlerinde "Aktif Sürveyans Toplantısı", 08 Aralık 2011 tarihinde "Tüberkülozda Tedaviye Uyumsuzluk Problemlerinin Çözümü, Hasta Odalarının Standartlarının ve Yatak Maliyetlerinin Belirlenmesi Çalıştayı" yapılmıştır.

Daire Başkanlığımız ilgili personeli tarafından Hollanda, Den Haag (La Hey)'de 23-24 Mayıs 2011'de "ECDC/WHO Birleşik Tüberküloz Sürveyans Ağı Yıllık Toplantısı"na, 25-27 Mayıs 2011'de "Dünya Sağlık Örgütü 10. Ulusal Tüberküloz Program Yöneticileri Toplantısı"na ve 14-15 Aralık 2011

tarihlerinde Danimarka, Kopenhag'ta düzenlenen "DSÖ Avrupa Bölgesi'nde Çok İlaç ve Yaygın İlaç Dirençli Tüberkülozun (ÇİD/YİD-TB) Önlenmesi ve Mücadelesi Birleşik Eylem Planı, 2011-2015 Çalıştayı"na katılım sağlanmıştır.

"Hekimlere Yönelik Verem Savaşı Sertifikalı Eğitim Programı" çerçevesinde Verem Savaşı Dispanseri hekimlerine yönelik eğitimler yapılmış olup 176 hekim sertifika almaya hak kazanmıştır.

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)'nden bir heyet Türkiye'de ÇİD-TB uygulamalarının değerlendirilmesi amacıyla ülkemizi ziyaret etmiş, Ankara ve İstanbul illerinde çalışmalar yapmıştır.

Başkanlığımız tarafından, sağlık personelinin ve halkımızı bilgilendirmek amacıyla "Verem Savaşı Dairesi Başkanlığının Tanıtım Filmi" hazırlanarak Türkiye genelinde dağıtımı gerçekleştirilmiştir.

Rutin ikmal ve sürveyans çalışmaları yürütülmüştür.

Dispanserlerin faaliyetleri:

Verem savaşı dispanserlerinde 2011 yılında 2.219.534 poliklinik muayenesi yapılmıştır. Radyolojik tetkik sayısı 1.760.349 ve direkt mikroskopi sayısı 96.147 olarak gerçekleşmiştir. Bölge tüberküloz laboratuvarlarına gönderilen örnek sayısı 136.865'dir.

2010 yılı için temaslı muayene sayısı 99.143 (hasta başına **6,0** kişi) iken, koruyucu ilaç tedavisine alınanların sayısı ise 18.581 kişi (hasta başına **1,1** kişi)'dir.

2011 yılında dispanserlerde kayıt altına alınan hastaların % 98,2'sinin tedavilerine doğrudan gözetim altında başlanmıştır.

Yurt genelinde il sağlık müdürlüklerine bağlı olarak faaliyet gösteren 18 Mobil Tarama Ekibi tarafından 2011 yılında toplam **284.755** kişinin röntgen taraması gerçekleştirilmiştir. Yapılan taramalar sonucunda **4.417** tüberküloz şüphelisi saptanmış ve ileri tetkikler sonucunda **69** kişinin tüberküloz hastası olduğu tespit edilmiştir.

2010 yılı tüberküloz hasta verileri:

Toplam 16.551 tüberküloz hastası 2010 yılında verem savaşı dispanserleri kayıtlarına girmiştir. Toplam olgu hızı yüz binde 24'den **yüz binde 22,5**'e (-%6,4) düşüş göstermiştir.

Hastaların **9.841**'i (%**59,5**) erkek, **6.710**'u (%**40,5**) kadındır. Erkek/Kadın oranı 1,5'tir. Olgu hızı erkeklerde **yüz binde 26,6** ve kadınlarda **yüz binde 18,3**'tür. Olgu hızının yaş gruplarına dağılımı incelendiğinde, 15-24 yaş grubundan başlayarak yükseldiği, 65 ve üzeri yaşlarda en yüksek düzeye (yüz binde 39,4) ulaştığı görülmektedir.

Toplam 16.551 hastada yeni olguların oranı **%91,7** (15.183) iken önceden tedavi görmüş olguların oranı **%8,3**'tür (1.368). Önceden tedavi görmüş olguların toplam hasta içindeki oranları; % 6,5 (1.070) nüks, %1,1 (185) tedaviyi terkten dönen, %0,5 (84) tedavi başarısızlığından gelen ve % 0,2 (29) kronik olgudur.

Hastaların **%61,1**'i (**10.117**) akciğer tutulumu, **%35,1**'i (**5.811**) akciğer dışı organ tutulumu, **%3,8**'i (**623**) hem akciğer hem de akciğer dışı tutulum göstermiştir. Akciğer dışı TB tespit edilen **6.434** hastanın

(5.811+623) %44,8'i (2.883) erkek, %55,2'si (3.551) kadındır. Akciğer dışı organ tüberkülozlarının en sık ekstratorasik lenf bezlerinde (% 32,5) ve plevrada (%31,4) görüldüğü tespit edilmiştir.

2010 yılında akciğer tüberkülozu olan 10.740 (10.117+623) hastada yapılan bakteriyolojik tetkikler incelendiğinde; mikroskopi yapılma oranı %88,6 (9.510), mikroskopi yapılanlar içinde mikroskopi pozitiflik oranı %67,8 (6.452); kültür yapılma oranı %69,4 (7.453), kültür yapılanlar içinde kültür pozitiflik oranı %80,2 (5.979); kültür pozitif olgularda ilaç duyarlılık testi yapılma oranı ise %79,2 (4.734) bulunmuştur.

İlaç duyarlılık testi yapılan toplam 4.965 hastanın (4.734 akciğer+ 231 akciğer dışı) sonuçları incelendiğinde; %19,5'inde (975) en az bir ilaca direnç saptanmıştır. En yüksek oranlarda direncin %13,3 ile izoniyazide karşı (660/4.965) geliştiği görülmüştür.

İlaç duyarlılık testi yapılan 4.965 olgunun 250'sinin (%5) çok ilaca dirençli (ÇİD- TB) olduğu tespit edilmiştir. İDT yapılanlarda ÇİD-TB oranı yeni olgularda %2,5 (110) iken, önceden tedavi görmüş olgularda %22,8 (140) olarak saptanmıştır.

Verem savaşı dispanserlerinde 2010 yılında kayıt altına alınan yabancı ülke doğumlu hastaların sayısı 179 olup %55,9'u (100) Asya, %31,8'i (57) Avrupa, %11,7'si (21) Afrika ve %0,6'sı (1) Amerika kıtası ülkelerinden gelmiştir.

Tedavi sonuçları, 2009 yılı hastaları:

Verem savaşı dispanserlerine 2009 yılında kaydedilen 17.402 hastadan 254'ünün daha sonraki tetkiklerde tüberküloz olmadığı anlaşılmıştır. Toplam 17.148 hastanın (15.725 yeni ve 1.423 önceden tedavi görmüş olgu) tedavi başlangıcından 12 ay sonraki tedavi sonuçları bireysel olarak toplanmıştır.

Tüm tüberküloz hastalarında tedavi başarısı %89,7 (15.379/17.148); yeni olgularda %91,0 (14.310/15.725), önceden tedavi görmüş hastalarda %75,1 (1.069/1.423) olarak tespit edilmiştir. Ölüm oranı; tüm hastalarda %3,1 (525), yeni hastalarda %3,0 (478) ve önceden tedavi görmüş hastalarda %3,3 (47) olarak saptanmıştır.

Kadın hastalarda tedavi başarısı %91,1 ve tedavi terki %1,7 iken, aynı oranlar erkeklerde sırasıyla %88,7 ve %3,4'tür. Kadın hastaların tedavi sonuçlarının daha iyi olduğu görülmektedir.

Yayma pozitif akciğer tüberkülozu olgularında kür oranı; yeni olgularda %60,3 (3.739/6.196) ve önceden tedavi görmüş olgularda %46,3 (430/929) olmak üzere tüm olgularda %58,5 (4.169/7.125)'dir. Tedavi başarısı (kür + tedavi tamamlama) oranları ise; yeni olgularda %91,2 (5.650/6.196), önceden tedavi görmüş olgularda %70,7 (657/929) ve tüm yayma pozitif akciğer tüberkülozu olgularında %88,5 (6.307/7.125)'tir.

Yıllara göre tedavi sonuçları incelendiğinde tedavi başarısının yüksek olduğu (2005 yılında %87,5, 2006 yılında %89,4, 2007 ve 2008 yıllarında %91,0, 2009 yılında %89,7) ve tedavi terkinin azaldığı (2005 yılında %5,7, 2006 yılında %4,7, 2007 yılında %4,0, 2008 yılında %3,2 ve 2009 yılında %2,7) görülmektedir.

2008 yılı ÇİD-TB olgularının 2. yıl (24. ay) tedavi sonuçları değerlendirilmiş olup tedavi başarısı %68,4 (180/263)'tür.

SUMMARY

Tuberculosis patient data was sent monthly from tuberculosis (TB) dispensaries in the overall statistics; statistics were computed by Tuberculosis Control Department at the provincial and country levels prior to the year 2005. The data of each registered patient to the TB dispensaries has been collected, analyzed and reported on an individual basis each year since 2005 in Turkey in frame of the Directly Observed Treatment Strategy which was launched in 2006.

Activities of the year 2011, the data of tuberculosis cases of the year 2010, the treatment outcomes of tuberculosis cases of the year 2009 and the second year treatment outcomes of multi drug resistant tuberculosis cases of the year 2008 were presented in this 2012 report, because of carrying out of the diagnosis and treatment of tuberculosis patients in long-term programs.

Tuberculosis control activities:

A reconstruction work which means a dispensary for every 500.000 population and at least one for every province was started in Turkey in 2010. 7 TB dispensaries were closed and 3 new TB dispensaries were opened for this purpose. The number of tuberculosis dispensaries is 194 by the end of 2011.

The tuberculosis diagnosis services were provided in 390 laboratories nationwide in 2011 together with the National Tuberculosis Reference Laboratory in Ankara which is located within the Refik Saydam National Public Health Agency. 105 of the TB diagnosis laboratories apart from the Reference Laboratory are tuberculosis dispensaries laboratories, 85 are public hospitals, 55 are medical faculty hospitals, 52 are private hospitals, 25 are training and education hospitals, 21 are regional TB laboratories, 14 are specialized laboratories, 12 are chest disease hospitals, 5 are special medical centers and 15 are other institution laboratories.

Smear microscopy examination is conducted in 389 of 390 laboratories, conventional culture in 151, liquid culture in 69, biochemical identification in 61, molecular typing in 51, DST in 71 and quickly resistance test in 27 of 390 laboratories.

While only the direct microscopic examination is conducted in 230 of TB laboratories (59%); smear + conventional culture + liquid culture + DST + biochemical or molecular typing are done in a total of 47 laboratories (12%) in 27 provinces.

“The Meeting of the Scientific Advisory Board of the Evaluation of Turkey Tuberculosis Statistics” on 28 January 2011, “The Meeting of the Tuberculosis Patient Guide Scientific Advisory Board” on 17 February 2011, “The Meeting of the Monitoring-Evaluation and Scientific Research Advisory Board” on 3-4 March 2011, “The Meetings of the Preparation of the Diagnosis and Treatment of Tuberculosis Guidelines” on 06 -08 June 2011 and 15 July 2011, “The Commission Meeting About the Preparation Studies of the Guideline on Tuberculosis Infection Control in Health-Care Facilities, Congregate Settings and Households” on 11 October 2011, “The Active Surveillance Meeting” on 13-14 October 2011, “The Meeting of the Solution of the Non-Adherence Problem in the treatment of Tuberculosis, Determination of the Standarts of Sickrooms and the Cost of Hospitalization” on 8 December 2011 were held by Tuberculosis Control Department in the year 2011.

The participation to “The ECDC/WHO Joint Tuberculosis Surveillance Network Annual Meeting” on 23-24 May 2011 in Den Haag (The Hague) Netherlands, to “The World Health Organization 10. National Tuberculosis Program Managers Meeting” on 25-27 May 2011 in Den Haag (The Hague) Netherlands and “The Workshop on the Consolidated Action Plan to Prevent and Combat Multidrug and Extensively Drug Resistant Tuberculosis in the WHO European Region, 2011–2015” on 14-15 December 2011 in Copenhagen Denmark were provided by the related staff of the Tuberculosis Control Department.

The training sessions have been held for physicians of tuberculosis dispensary in frame of the “Certified Tuberculosis Control Training Program for Physicians” and 176 physicians have been awarded to the certificate.

A delegation from the World Health Organization has visited our country in order to evaluate applications of MDR-TB in Turkey and worked in the provinces of Ankara and Istanbul.

“Introductory Video of Tuberculosis Control Department” has been prepared and distributed throughout Turkey by the Presidency of Department in order to inform health professionals and our population.

Routine drug supply activities and surveillance studies were conducted during the year.

Activities of tuberculosis dispensaries:

2.219.534 clinical examinations have been made in tuberculosis dispensaries during the year 2011. The number of radiological examinations was 1.760.349 and the number of direct microscopy examination was 96.147. The number of samples sent to the regional tuberculosis laboratories was 136.865.

While the number of contact examination was 99.143 (6,0 people per tuberculosis patient), the number of preventive drug therapy receiving people was 18.581 (1,1 people per tuberculosis patient) for the year 2010.

The treatment of 98,2% of tuberculosis patients registered to TB dispensaries has been started under the direct observation in 2011.

X-ray screening of 284.755 people was held by 18 mobile screening teams which operate in parallel with Provincial Health Directorates in 2011. 4417 people were found to be a tuberculosis suspect as a result of these scans and 69 people were identified as a tuberculosis patient after further investigations.

Tuberculosis patient data for the year 2010:

A total of 16.551 tuberculosis patients have registered to tuberculosis dispensaries in 2010. Total case notification rate has been decreased to 22,5 (per 100.000 population) from 24 (per 100.000 population) (-6,4% change).

9.841 (59,5%) of tuberculosis cases are male and 6.710 (40,5%) are female. Male/ female ratio of TB cases is 1,5. Case notification rates are 26,6 (per 100.000 population) in males and 18,3 (per 100.000 population) in females. When we examine the distribution of case notification rates in the age groups, we can see that it was increasing beginning from the 15-24 age group and was reached to the highest level (39,4 per 100.000 population) in the ages 65 and over.

The percentage of new TB cases is 91,7% (n=15.183) and the percentage of retreatment TB cases is 8,3% (n=1.368) in the total of 16.551 TB cases. When we look at ratios of retreatment TB cases in all TB cases, they are 6,5% (n=1.070) relapse, 1,1% (n=185) after default, 0,5% (n=84) after failure and 0,2% (n=29) chronic cases.

61,1% (n=10.117) of all TB cases have pulmonary involvement, 35,1% (n=5.811) have extra pulmonary involvement and 3,8% (n=623) have both the pulmonary and extra pulmonary involvement. The 44,8% (n=2.883) of 6.434 extra pulmonary TB cases (5.811+623) are male and the 55,2% (n=3.551) are female. The most common extra pulmonary TB cases are the cases that have extra thoracic lymph nodes (32,5%) involvement and pleura (31,4%) involvement.

When we examine the bacteriological tests for the total pulmonary tuberculosis cases of 2010 year (n=10.740) we can see the following results: Microscopy made ratio is 88,6% (9.510), microscopy-positivity ratio in those made microscopy is 67,8% (6.452), culture made ratio is 69,4% (7.453), culture-positivity ratio in those

made culture is 80,2% (5.979); drug susceptibility testing made ratio in culture-positive cases is 79,2% (4.734).

When the drug susceptibility testing results of the total 4.965 patients (4.734 pulmonary + 231 extra pulmonary) are examined, at least one drug resistance was found in 19,5% (975) of them. It was seen that the highest rates of resistance with 13,3% (660/4.965) ratio had been developed to isoniazid.

250 multidrug resistant tuberculosis (MDR TB) cases (5%) have been found to be in 4.965 cases which were done the drug susceptibility testing (DST). The percentages of MDR-TB in those cases that the DST carried out are 2,5% (n=110) for the new cases and 22,8% (n=140) for retreatment cases.

The number of foreign-born TB cases registered to tuberculosis dispensaries is 179 in the year 2010. Of these 179 foreign born patients, 55,9% (n=100) have come from Asian countries, 31,8% (n=57) from European countries, 11,7% (n=21) from African countries and 0,6% (n=1) from American countries.

Treatment outcomes, patients of the year 2009:

254 of 17.402 TB cases which were recorded at tuberculosis dispensaries in 2009 have been understood that in fact they were not TB patients in later examinations. The treatment outcomes of total 17.148 TB cases (15.725 new and 1.423 retreatment cases) were collected individually as 12 months later treatment results after the beginning of the TB treatment.

Treatment success rates were identified as 89,7% (15.379/17.148) in all tuberculosis cases, 91,0% (14.310/15.725) in new cases and 75,1% (1.069/1.423) in retreatment cases. Mortality rates were identified as 3,1% (525) in all tuberculosis cases, 3,0% (478) in new cases and 3,3% (47) in retreatment cases.

While the treatment success rate is 91,1% and default rate is 1,7% for female patients, the same rates are 88,7% and 3,4% respectively for male patients. The female patients' treatment outcomes are better than the males as understood.

The cure rates for smear-positive pulmonary tuberculosis cases are 60,3% (3.739/6.196) in new cases, 46,3% (430/929) in retreatment cases and 58,5% (4.169/7.125) in all cases. Treatment success (cure + treatment completion) rates are 91,2% (5.650/6.196) in new cases, 70,7% (657/929) in retreatment cases and 88,5% (6.307/7.125) in all smear positive pulmonary tuberculosis cases.

When we analyze the treatment outcomes by years, it was seen that the treatment success rates were high (87,5% in 2005, 89,4% in 2006, 91,0% in 2007 and 2008, 89,7% in 2009) and default rates had decreased (5,7% in 2005, 4,7% in 2006, 4,0% in 2007 and 3,2% in 2008 and 2,7% in 2009).

When we analyze the second year treatment outcome of multi drug resistant tuberculosis cases of 2008, it was seen that the treatment success rate was 68,4% (180/263).

3

2011 YILI
FAALİYETLERİ

2011 YILI FAALİYETLERİ

Tablo 4. Verem Savaşı Dispanserlerinin Listesi (2011 Yılı Sonu İtibariyle)

NO	İL	DİSPANSERİN ADI	NO	İL	DİSPANSERİN ADI
1	ADANA	Merkez	50	EDİRNE	Merkez
2		Karşıyaka (D)	51		Keşan
3		Ceyhan	52		Uzunköprü
4		Kozan	53	ELAZIĞ	Merkez
5	ADİYAMAN	Merkez	54	ERZİNCAN	Merkez
6	AFYONKARAHİSAR	Merkez	55	ERZURUM	Merkez
7	AĞRI	Merkez	56		Hınıs
8		Doğubeyazıt	57		Oltu
9	AMASYA	Merkez	58	ESKİŞEHİR	Merkez
10	ANKARA	Merkez	59	GAZİANTEP	1 Nolu
11		2 Nolu (Altındağ) D	60		2 Nolu
12		3 Nolu D	61		İslahiye
13		4 Nolu	62		Nizip
14		5 Nolu (Yenimahalle) D	63	GİRESUN	Merkez
15		7 Nolu (Mamak) D	64		Görece
16		Çubuk	65	GÜMÜŞHANE	Merkez
17	ANTALYA	Merkez	66	HAKKARİ	Merkez
18		Alanya	67	HATAY	Merkez
19		Elmalı	68		İskenderun
20		Kaş	69	ISPARTA	Merkez
21	Dr. Faik Doğrusöyler (D)	70	MERSİN	Merkez	
22	ARTVİN	Merkez		71	Anamur
23	AYDIN	Merkez (D)		72	Silifke
24		Nazilli		73	Tarsus
25	Söke	74	İSTANBUL	Arnavutköy	
26	BALIKESİR	Merkez		75	Avcılar
27		Bandırma		76	Bağcılar
28		Edremit		77	Bağcılar Güneşli
29	BİLECİK	Merkez		78	Bahçelievler
30	BİNGÖL	Merkez		79	Bahçelievler Doğu Sanayi
31	BİTLİS	Merkez		80	Beşiktaş (Sait Çiftçi)
32	BOLU	Merkez		81	Beykoz (D)
33	BURDUR	Merkez		82	Çatalca
34	BURSA	Merkez		83	Çekmeköy
35		Nilüfer (D)		84	Esenler (D)
36		Yıldırım		85	Esenyurt
37		Gemlik		86	Eyüp (D)
38		İnegöl	87	Fatih	
39		M.Kemalpaşa	88	Gaziosmanpaşa	
40		Karacabey	89	Güngören	
41	Mudanya	90	Kadıköy (D)		
42	ÇANAKKALE	Merkez	91	Kağıthane	
43		Biga	92	Kartal (D)	
44	ÇANKIRI	Merkez	93	Küçükçekmece	
45	ÇORUM	Merkez	94	Maltepe	
46	DENİZLİ	Merkez	95	Pendik (D)	
47	DİYARBAKIR	1 Nolu	96	Samandıra	
48		2 Nolu	97	Sarıyer (D)	
49		Ergani	98	Sultanbeyli	

Tablo 4. Verem Savaşı Dispanserlerinin Listesi (2011 Yılı Sonu İtibariyle) (devam)

NO	İL	DİSPANSERİN ADI	NO	İL	DİSPANSERİN ADI
99	İSTANBUL	Şehremini (D)	147	MUĞLA	Fethiye
100		Şişli (D)	148		Milas
101		Taksim (D)	149	MUŞ	Merkez
102		Tevfik Sağlam (Bayrampaşa)	150	NEVŞEHİR	Merkez
103		Tuzla	151	NİĞDE	Merkez
104		Ümraniye (D)	152	ORDU	Merkez
105		Üsküdar (D)	153		Fatsa
106		Zeytinburnu (D)	154		Ünye
107		Zülfü Sami Özgen (Bakırköy)	155	RİZE	Merkez
108	İZMİR	A. Halim Bayer (D)	156	SAKARYA	Merkez
109		Balçova (D)	157		Akyazı
110		Bergama	158		Geyve
111		Bornova	159		Hendek
112		Buca (D)	160		Karasu
113		Çiğli (D)	161	SAMSUN	Merkez
114		H. Açıan (Eşrefpaşa)	162		Bafra
115		Kahramanlar-Merkez	163		Çarşamba
116		Karşıyaka (D)	164	SIİRT	Merkez
117		Ödemiş (D)	165	SİNOP	Merkez
118		Tire	166	SİVAS	Merkez
119	Torbali	167	TEKİRDAĞ	Merkez	
120	KARS	168		Çorlu	
121	KASTAMONU	Merkez	169	TOKAT	Merkez
122	KAYSERİ	Merkez	170	TRABZON	Merkez
123	KIRKLARELİ	Merkez	171	TUNCELİ	Merkez
124		Babaeski	172	ŞANLIURFA	Merkez
125		Lüleburgaz	173		Viranşehir
126	KİRŞEHİR	Merkez	174	Siverek	
127	KOCAELİ	Merkez	175	UŞAK	Merkez
128		Gebze	176	VAN	Merkez
129		Gölcük	177	YOZGAT	Merkez
130	KONYA	Mümtaz Koru-Merkez	178	ZONGULDAK	Merkez
131		Güzide Koru (D)	179		Ereğli
132		Akşehir	180	AKSARAY	Merkez
133		Beyşehir	181	BAYBURT	Merkez
134		Ereğli	182	KARAMAN	Merkez
135	KÜTAHYA	Merkez	183	KIRIKKALE	Merkez
136		Simav	184	BATMAN	Merkez
137	MALATYA	1 Nolu	185	ŞIRNAK	Merkez
138		2 Nolu	186		Cizre
139	MANİSA	Merkez	187	BARTIN	Merkez
140		Akhisar	188	ARDAHAN	Merkez
141		Salihli	189	IĞDIR	Merkez
142	KAHRAMANMARAŞ	Merkez	190	KARABÜK	Merkez
143		Elbistan	191	KİLİS	Merkez
144	MARDİN	Merkez	192	YALOVA	Merkez
145		Midyat	193	OSMANİYE	Merkez
146	MUĞLA	Merkez	194	DÜZCE	Merkez

2011 Yılında Yapılan Planlama Çerçevesinde Kapatılan Dispanserler:

Her ilde en az bir adet olmak üzere her 500.000 nüfusa bir dispanser olacak şekilde planlanan yapılandırma çalışması kapsamında 7 adet verem savaşı dispanseri kapatılmıştır.

- Bursa Orhaneli Verem Savaşı Dispanseri
- Çanakkale Ezine Verem Savaşı Dispanseri
- Çanakkale Gelibolu Verem Savaşı Dispanseri
- İstanbul Bakırköy Verem Savaşı Dispanseri
- Aydın Çine Verem Savaşı Dispanseri
- Osmaniye Kadirli Verem Savaşı Dispanseri
- Bilecik Bozüyük Verem Savaşı Dispanseri

2011 Yılında Yeni Açılan Dispanserler:

2011 Yılında İstanbul ilinde 2 ve Bursa ilinde 1 adet olmak üzere toplam 3 dispanser açılmıştır.

- İstanbul Avcılar Verem Savaşı Dispanseri
- İstanbul Çekmeköy Verem Savaşı Dispanseri
- Bursa Karacabey Verem Savaşı Dispanseri

3.1.2. Göğüs Hastalıkları Hastaneleri

Şekil 10. Türkiye’de Göğüs Hastalıkları Hastanesi Bulunan İller (2011 yılı sonu itibariyle)

Şekilde görüldüğü üzere 11 ilde, iki tanesi İstanbul’da olmak üzere toplam 12 adet Göğüs Hastalıkları Hastanesi vardır. Ayrıca Ankara’da Ankara Verem Savaşı Derneği’ne ait Nusret Karasu Göğüs Hastalıkları Hastanesi bulunmaktadır.

Tablo 5. Sağlık Bakanlığı'na Bağlı Göğüs Hastalıkları Hastaneleri ve Yatak Sayıları (2011 yılı sonu itibarıyla)

NO	İLİ	ADI	TOPLAM YATAK SAYISI	VEREM HASTASI YATAK SAYISI
1	Afyonkarahisar	Afyonkarahisar Göğüs Hastalıkları Hastanesi	100	4
2	Ankara	Ankara Atatürk Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi	519	108
3	Balıkesir	Balıkesir Göğüs Hastalıkları Hastanesi	161	20
4	Bursa	Bursa Prof. Dr. Türkan Akyol Göğüs Hastalıkları Hastanesi	135	27
5	Çorum	Çorum Göğüs Hastalıkları Hastanesi	159	8
6	Denizli	Denizli Buldan Dr. Abdullah Sayiner Göğüs Hastalıkları Hastanesi	96	12
7	Giresun	Giresun Dr. Ali Menekşe Göğüs Hastalıkları Hastanesi	115	6
8	İstanbul	İstanbul Yedikule Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi	385	15
9	İstanbul	İstanbul Süreyyapaşa Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi	605	116
10	İzmir	İzmir Dr. Suat Seren Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi	500	69
11	Samsun	Samsun Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Hastanesi	171	21
12	Zonguldak	Zonguldak Uzun Mehmet Göğüs ve Meslek Hastalıkları Hastanesi	142	11
TOPLAM			3.088	417

3.1.3. Tüberküloz Laboratuvarları

Ankara’da bulunan Refik Saydam Hıfzıssıhha Merkezi Başkanlığı bünyesinde yer alan tüberküloz laboratuvarı, 23.06.2009 tarihinde “Ulusal Tüberküloz Referans Laboratuvarı” olarak atanmıştır. Referans laboratuvarı ile birlikte ülke genelinde 81 ilde yer alan 390 laboratuvar da tüberküloz tanı hizmetleri verilmektedir. Bu laboratuvarların dağılımı Tablo 6’da görülmektedir.

Tablo 6. TB Laboratuvarlarının Kurum Tipine Göre Dağılımı (2011 yılı sonu itibariyle)

KURUM TİPİ	Sayı	%
Ulusal Tüberküloz Referans Laboratuvarı	1	0,3
Verem Savaşı Dispanseri	105	26,9
Devlet Hastanesi	85	21,8
Tıp Fakültesi Hastanesi	55	14,1
Özel Hastane	52	13,3
Eğitim Araştırma Hastanesi	25	6,4
Bölge TB Laboratuvarı	21	5,4
Özel Laboratuvar	14	3,6
Göğüs Hastalıkları Hastanesi	12	3,1
Özel Tıp Merkezi	5	1,3
Diğer	15	3,8
TOPLAM	390	100,0

Toplam 390 laboratuvarın 389’unda yayma mikroskopisi, 151’inde konvansiyonel kültür, 69’unda sıvı kültür, 61’inde biyokimyasal tiplendirme, 51’inde moleküler tiplendirme, 71’inde İDT ve 27’sinde hızlı direnç testi yapılmaktadır (Tablo 7).

Tablo 7. Tetkik Yapılma Durumuna Göre TB Laboratuvarlarının Dağılımı, 2011

YAPILAN TETKİK	Sayı	%*
Yayma Mikroskopisi	389	99,7
Konvansiyonel Kültür	151	38,7
Sıvı Kültür	69	17,7
Biyokimyasal Tiplendirme	61	15,6
Moleküler Tiplendirme	51	13,1
İDT	71	18,2
Hızlı Direnç Testi	27	6,9
TOPLAM	390	

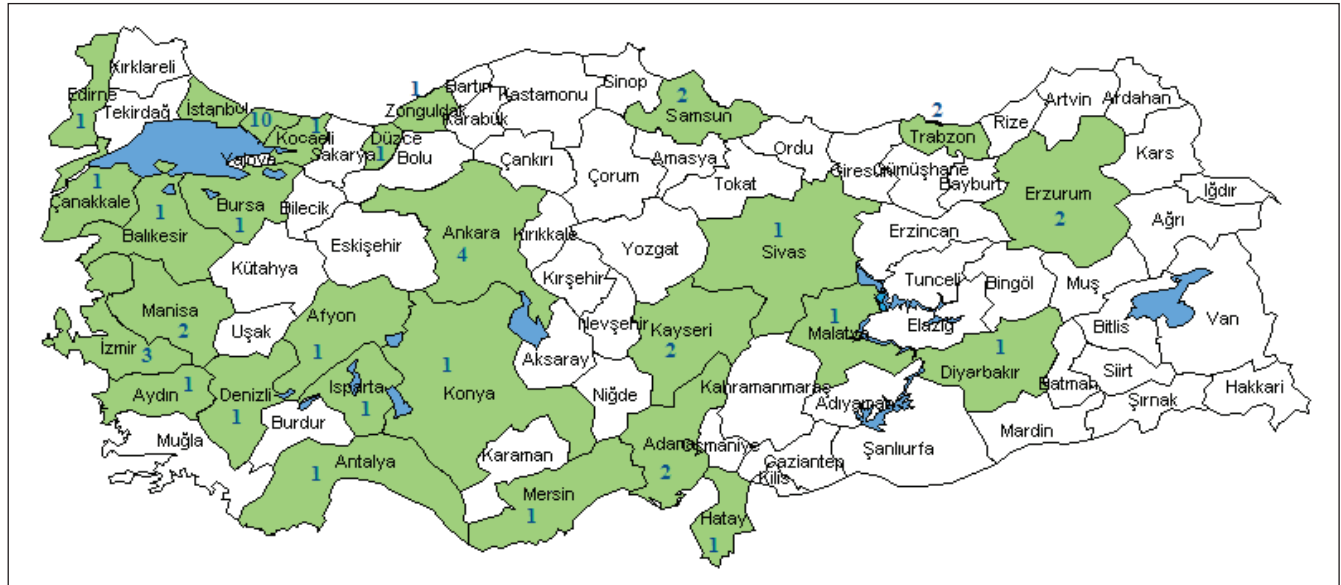
* Yüzdeler toplam laboratuvar sayısı üzerinden alınmıştır.

Laboratuvarların 230’unda (%59) sadece direkt mikroskopik inceleme yapılmaktadır.

27 İlde yer alan toplam 47 laboratuvarıda (%12) yayma + konvansiyonel kültür + sıvı kültür + İDT + biyokimyasal ya da moleküler tiplendirme yapılmaktadır (Tablo 8).

Tablo 8. Yayma + Konvansiyonel Kültür + Sıvı Kültür + İDT + Biyokimyasal ya da Moleküler Tiplendirme Yapan Laboratuvarların Dağılımı, 2011

KURUM TİPİ	Sayı	%
Ulusal Tüberküloz Referans Laboratuvarı	1	2,1
Tıp Fakültesi Hastanesi	30	63,9
Göğüs Hastalıkları Hastanesi	5	10,6
Eğitim ve Araştırma Hastanesi	5	10,6
Bölge TB Laboratuvarı	3	6,4
Özel Laboratuvar	2	4,3
Devlet Hastanesi	1	2,1
TOPLAM	47	100,0

Şekil 11. Yayma + Konvansiyonel Kültür + Sıvı Kültür + İDT + Biyokimyasal ya da Moleküler Tiplendirme Yapan Laboratuvarların Buldukları İllere Göre Dağılımı (2011 Yılı Sonu İtibariyle)

Ülkemizde 20 ilde (Adana, Ankara, Antalya, Çorum, Denizli, Diyarbakır, Elazığ, Erzurum, Eskişehir, İstanbul (iki adet), İzmir, Kastamonu, Kayseri, Kocaeli, Konya, Samsun, Sivas, Trabzon, Van ve Zonguldak) toplam 21 adet Bölge Tüberküloz Laboratuvarı VSDB'ye bağlı olarak çalışmaktadır.

Yedi ildeki Bölge Tüberküloz Laboratuvarında ilaç duyarlılık testi yapılabilmektedir. Bu iller: Adana, Antalya, Denizli, İstanbul, Kayseri, Kocaeli ve Konya'dır. Bu laboratuvarlar ile Ankara'da Atatürk, İstanbul'da Süreyyapaşa ve Yedikule ile İzmir'de Dr. Suat Seren Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanelerinde, üniversite hastanelerinde ve Ulusal Tüberküloz Referans Laboratuvarında yapılan İDT sonuçları, bu rapordaki ilgili verilerin hazırlanmasında kullanılmıştır.

3.2. İNSAN KAYNAKLARI

Tablo 9. Verem Savaşı Dispanserlerinin Personel Durumu (2011 yılı sonu itibariyle)

Sınıfı	Görevi	Personel Sayısı
Sağlık Hizmetleri Sınıfı	Uzman Doktor	11
	Pratisyen Doktor	302
	Diğer Sağlık Çalışanları	1.189
	Toplam	1.502
Genel İdari Hizmetler Sınıfı		473
Genel Toplam		1.975

3.3. SÜRVEYANS

Bu rapor kapsamında dispanserlere kayıtlı 2009 yılı hastalarının tedavi sonuçları ve 2010 yılı hasta bilgileri Türkiye Ulusal Tüberküloz Sürveyans Araştırması (TUTSA) formları ile bireysel olarak toplanmış ve analiz edilmiştir.

3.4. TOPLANTILAR ve EĞİTİM FAALİYETLERİ

3.4.1. Uluslararası Toplantılar

2011 yılında VSDB'den katılım sağlanan uluslararası toplantılar:

- Dünya Sağlık Örgütü'nün yayımlamış olduğu Küresel Tüberküloz Kontrolü 2010 Raporunda yer alan Türkiye ile ilgili verilerin (insidans, prevalans, mortalite vb.) gözden geçirilmesi amacıyla 23-24 Şubat 2011 tarihlerinde Danimarka-Kopenhag'da DSÖ yetkilileri ile yapılan toplantı.
- Dünya Sağlık Örgütü Avrupa Bölge Ofisi (WHO/EURO) ve Avrupa Hastalıkların Önlenmesi ve Kontrolü Merkezi (ECDC) tarafından 23-24 Mayıs 2011'de Hollanda, Den Haag (La Hey)'de düzenlenen "ECDC/WHO Birleşik Tüberküloz Sürveyans Ağı Yıllık Toplantısı".
- WHO/EURO, ECDC ve KNCV (Hollanda Tüberküloz Vakfı) tarafından 25-27 Mayıs 2011'de Hollanda, Den Haag (La Hey)'de düzenlenen "Dünya Sağlık Örgütü 10. Ulusal Tüberküloz Program Yöneticileri Toplantısı".
- Dünya Sağlık Örgütü Avrupa Bölge Ofisi (WHO/EURO) tarafından 14-15 Aralık 2011 tarihlerinde Danimarka, Kopenhag'ta düzenlenen DSÖ Avrupa Bölgesi'nde Çok İlaça ve Yaygın İlaça Dirençli Tüberkülozun (ÇİD/YİD-TB) Önlenmesi ve Mücadelesi Birleşik Eylem Planı, 2011-2015 Çalıştayı. Toplantıya DSÖ Avrupa Bölgesi'nde yer alan TB kontrolü açısından yüksek öncelikli 18 ülkenin TB kontrol Programı yöneticileri ve DSÖ Avrupa Bölgesi yetkilileri katılmıştır.

3.4.2. DSÖ Ekibinin Türkiye Ziyareti

7-11 Mart 2011 tarihlerinde Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)'nden bir heyet Türkiye'de ÇİD-TB uygulamalarının değerlendirilmesi amacıyla ülkemizi ziyaret etmiş, Ankara ve İstanbul illerinde çalışmalar yapmıştır.

3.4.3. Danışma Kurulu, Komisyon ve Çalıştaylar

- Tüberküloz Tanı ve Tedavi Rehberi hazırlanması için 17/12/2010 tarihinde ilki yapılan alt grup çalışmaları, 20-21/01/2011 ve 08-09/04/2011 tarihlerinde devam etmiştir.
- Tüberküloz Tanı ve Tedavi Rehberi Hazırlanması kapsamında 06-08/06/2011 ve 15/07/2011 tarihlerinde iki kez Bilimsel Danışma Kurulu toplantısı düzenlenmiştir.
- Türkiye'deki tüberküloz istatistiklerini gözden geçirmek, sürveyans sistemini değerlendirmek için yapılacak çalışmaları belirlemek amacıyla 28 Ocak 2011 tarihinde Ankara'da "Türkiye Tüberküloz İstatistiklerinin Değerlendirilmesi Bilimsel Danışma Kurulu" toplantısı yapılmıştır.
- "Hasta Rehberi Bilimsel Danışma Kurulu" toplantısı 17 Şubat 2011 tarihinde Ankara'da yapılmıştır.
- Verem savaşı dispanserleri için İzleme-Değerlendirme Rehberi hazırlamak, bilimsel araştırmalarda uyulacak esasları belirlemek amacıyla 03-04 Mart 2011 tarihlerinde Ankara'da "İzleme-Değerlendirme ve Bilimsel Araştırmalar Danışma Kurulu" toplantısı yapılmıştır.
- DSÖ tarafından ülkemizin prevalansının doğru şekilde hesaplanabilmesi için ortalama TB hastalık süresinin belirlenmesi amacıyla 14 Mart 2011 tarihinde "Türkiye'de Tüberküloz Hastalarının Hastalık Sürelerinin Hesaplanması ve Bu Verilerin Ülke Prevalansının Hesaplanmasında Kullanılması Çalışma Grubu" oluşturulmuştur.
- "Sağlık Kurumlarında, Toplu Yaşam Alanlarında ve Ev Halkında Tüberküloz Enfeksiyon Kontrol Rehberi Hazırlama Komisyonu" toplantısı 11 Ekim 2011 tarihinde Ankara'da yapılmıştır.
- Ülkemizdeki tüberküloz sürveyansının değerlendirilmesi ve DSÖ'nün hesapladığı insidans, prevalans ve vaka bulma hızlarının güncellenmesini sağlamak amacıyla Bilimsel Danışma Kurulu kararı ile 5 ilde aktif sürveyans çalışması yapılmasına karar verilmiştir. Bu kapsamda Ankara ilinde halen uygulanmakta olan aktif sürveyans sisteminin pilot olarak seçilen İzmir, Samsun, Van, Yozgat ve Zonguldak illerinde de kurulması amacıyla 13-14 Ekim 2011 tarihlerinde Ankara'da "Aktif Sürveyans Toplantısı" yapılmıştır. Düzenlenen bu toplantıda pilot illerde yapılacak çalışmalar belirlenmiştir.
- "Tüberkülozda; Tedaviye Uyumsuzluk Problemlerinin Çözümü, Hasta Odalarının Standartlarının ve Yatak Maliyetlerinin Belirlenmesi Çalıştayı" 08 Aralık 2011 tarihinde Ankara'da yapılmıştır.

3.4.4. Eğitim Faaliyetleri

Başkanlığımızca, 2009 ve 2010 yıllarında verem savaşı dispanserlerinde görevli hekimlerin mesleki bilgi ve becerilerini artırmak, hizmet kalitesini yükseltmek ve standardizasyonu sağlamak amacıyla Ankara Atatürk Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde, gruplar halinde Mesleki Gelişim Eğitimleri düzenlenmiştir. Eğitimler sonunda toplam 239 hekime katılım belgesi verilmiştir. 2012 yılında yapılacak sınavda başarılı olan hekimlerin katılım belgelerinin sertifikaya dönüştürülmesi planlanmaktadır.

Mesleki Gelişim Eğitimi, Bakanlık Makamınının 16 Şubat 2011 tarihli ve 2633 sayılı onayı ile sertifikalı eğitim alanı olarak kabul edilip “Hekimlere Yönelik Verem Savaşı Sertifikalı Eğitim Programı” olarak uygulamaya konulmuştur.

2011 yılı eğitim faaliyetleri kapsamında Bakanlığımızca yayınlanan sertifikalı eğitim standartları doğrultusunda ve dönemler halinde; İzmir, İstanbul ve Ankara illerindeki göğüs hastalıkları ve göğüs cerrahisi eğitim ve araştırma hastanelerinde, 6’şar gün süreyle “Hekimlere Yönelik Verem Savaşı Sertifikalı Eğitim Programı” çerçevesinde verem savaşı dispanseri hekimlerine yönelik eğitimler yapılmıştır. Eğitime katılan 181 hekimden 176’sı sertifika almaya hak kazanmıştır. Eğitim faaliyetlerinin 2012 yılında da devam etmesi planlanmıştır.

3.4.5. Verem Eğitim ve Propaganda Haftası

Ülkemizde ilk olarak 1947 yılında gerçekleştirilen Verem Eğitimi ve Propaganda Haftasında; radyo konuşmaları, film gösterileri ile halkı bilgilendirme çalışmaları, halkevlerinin çalışmaları ve BCG aşısının kullanımının yaygınlaştırılması çalışmaları yapılmıştır. Bu yıldan sonra her ocak ayının ilk pazar günü ile başlayan haftası ülkemizde “Verem Eğitimi ve Propaganda Haftası” olarak anılmakta olup bu yıl da 02-08 Ocak 2011 tarihleri arasında 64. Verem Eğitim ve Propaganda Haftası yurt genelinde kapsamlı etkinliklerle anılmıştır.

64. Verem Eğitimi ve Propaganda Haftası etkinliklerinde kullanılmak üzere Başkanlığımızca “Doğrudan Gözetimli Tedavi” uygulamasının önemini gösteren ve erken tanı ve tedavinin toplum sağlığı açısından önemini vurgulayan “Hasta Sorumlulukları” ile ilgili bilgileri içeren 32.500 adet afiş ve 210.000 adet el broşürü bastırılarak il sağlık müdürlükleri aracılığıyla yurt geneline dağıtılmıştır.

Başkanlığımızca hazırlanan; öğrenciler, sağlık çalışanları ve vatandaşlara yönelik verem hastalığı ile ilgili bilgileri içeren slayt setleri, hafta münasebetiyle yapılan eğitim faaliyetlerinde kullanılmak üzere Bakanlığımızın internet sitesinde yayımlanmıştır.

Başkanlığımızca Diyanet İşleri Başkanlığına hafta etkinlikleri kapsamında cuma hutbesinde okunmak üzere bilgi notu gönderilmiştir.

64. Verem Eğitimi ve Propaganda Haftası etkinlikleri kapsamında 81 ilde il sağlık müdürlüklerince; ilköğretim ve ortaöğretim okullarında 728.094 öğrenciye, halk eğitim merkezleri, fabrika ve iş yerleri vb. yerlerde 95.630 kişiye ve cezaevlerinde bulunan 12.674 kişiye verem hastalığı konusunda eğitim verilmiştir. Bu eğitim çalışmaları ile yurt genelinde toplam 836.398 kişiye yüz yüze eğitim verilmiştir. Yine verem haftasında 27.420 sağlık personeline verem hastalığı ile ilgili hizmet içi eğitim verilmiştir.

İllerde yerel basında verem hastalığı ve verem haftası ile ilgili haberler yayınlanması sağlanmış, yine yerel radyo ve TV’lerde çeşitli programlarda konu ile ilgili halka yönelik bilgilendirme yapılmıştır. Bu kapsamda yürütülen propaganda çalışmaları ile 75 Radyo-TV programı ve 274 yazılı basın haberi yayınlanması sağlanmıştır. Ayrıca, etkinlikler kapsamında 32 ilde Milli Eğitim Müdürlükleriyle işbirliği yapılarak resim, kompozisyon ve şiir yarışmaları düzenlenmiştir. İl Sağlık Müdürlükleri ile İl Müftülükleri tarafından yapılan ortak çalışma neticesinde de 26 ilde verem hastalığı ile ilgili Cuma hutbeleri okutularak halka verem konusunda bilgi verilmesi sağlanmıştır.

3.4.6. Dergi Çalışmaları ve Web Sayfası

Başkanlığımız, sağlık kurumlarında internet teknolojisinin önemi gerçeğinden yola çıkarak, Eylül 2010’den itibaren kurumsal web sayfasını yayın hayatına başlatmıştır. Başkanlığımız kamuoyuyla doğrudan irtibat kurabilmek amacıyla web sitesini oluşturmuş, bu sayede daha geniş bir kitleye daha hızlı ve daha kolay erişerek verem savaşına yeni bir ivme kazandırılması amaçlanmıştır. Sağlık personeline ve halkımıza yönelik doğru bilgilendirmelerin yapıldığı, sürekli güncellenen ve her zaman dinamik olan internet sitemiz “www.verem.saglik.gov.tr” Başkanlığımızın resmi web sitesidir. İnternet sitemizin yayına başlaması ile birlikte Başkanlığımızın çalışmalarına ulaşım daha da kolay hale gelmiştir.

Başkanlığımız tarafından, veremle ilgili toplumsal farkındalık yaratmak ve Başkanlığımız faaliyetlerini kamuoyuyla paylaşmak adına kurum içi ve kurum dışı iletişimde çok etkili bir yöntem olan dergicilik faaliyetlerine de gereken önem verilmiştir. Bu amaçla Ekim 2010’den itibaren “Türkiye’de Verem Savaşı Dergisi” yayın hayatına başlamıştır. Dergimiz kendine özgü içeriğiyle, ülkenin dört bir yanında verem savaşında emeği geçen ve veremle mücadeledeki başarıyı daha yukarı seviyelere çıkarmayı hedefleyen sağlık çalışanlarının ortak dergisidir.

Başkanlığımız tarafından, sağlık personeline ve halkımızı bilgilendirmek amacıyla “Verem Savaşı Dairesi Başkanlığının Tanıtım Filmi” hazırlanarak Türkiye genelinde dağıtımı gerçekleştirilmiştir. Tanıtım filminde kısaca verem hastalığının tarihi seyri ve ülkemizde veremle mücadelede Verem Savaşı Dairesi Başkanlığı’nın dünden bugüne geldiği noktadan bahsedilmiştir. Veremle mücadelede bugün gelinen noktada elde edilen başarılar irdelenmiş ve bu mücadelede etkin olan birimler ana hatlarıyla tasvir edilmiştir. Başkanlığımızın çalışmaları, DGT uygulaması, Başkanlığımız yayınları ve eğitim faaliyetleri de bahsedilen diğer konular arasındadır.

3.5. İKMAL

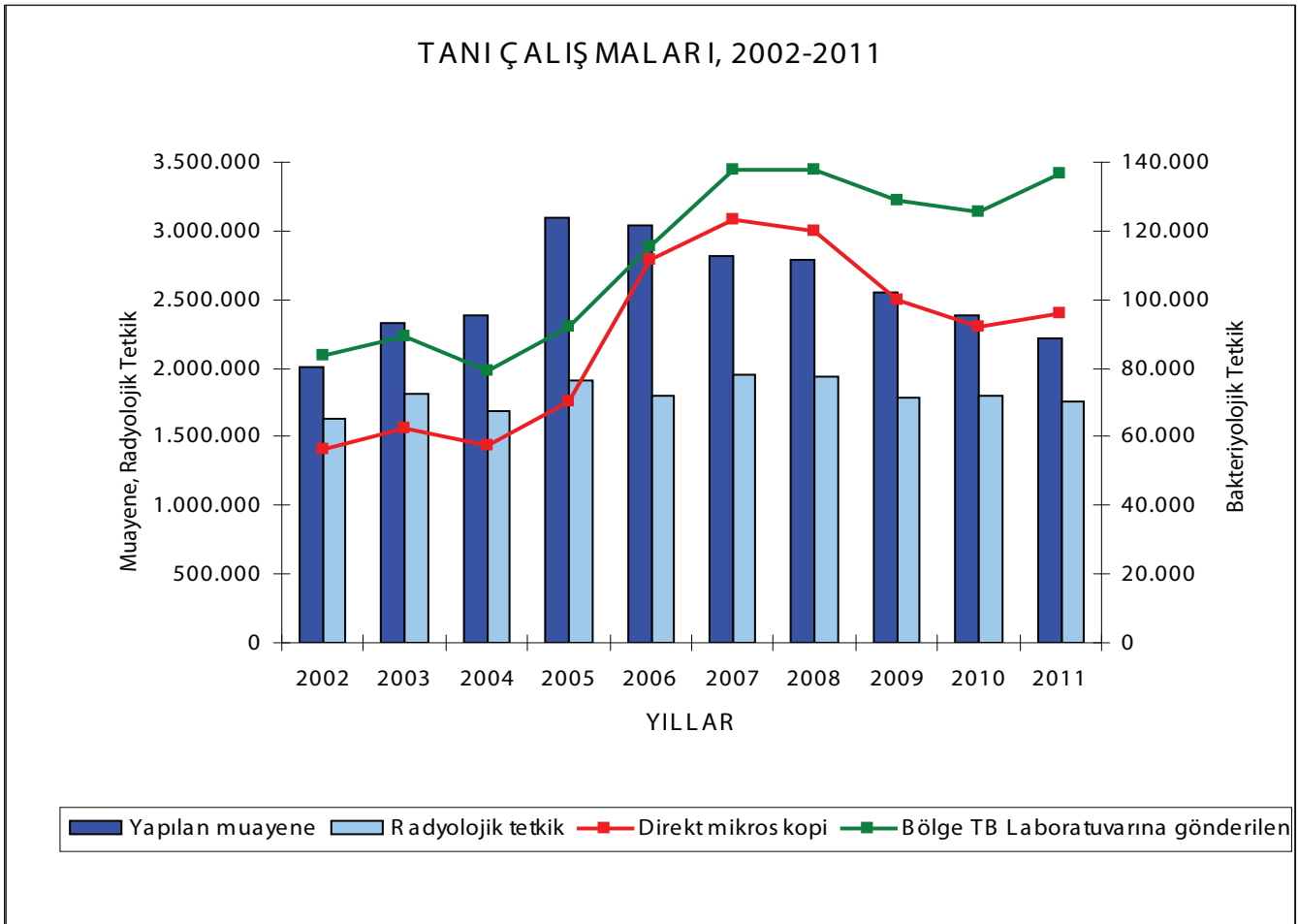
Birinci seçenek ilaçlardan; izoniyazid, rifampisin, etambutol, prizinamid ve streptomisin ile ikinci seçenek ilaçlardan; amikasin, para-aminosalisilik asit, sikloserin, protionamid, ofloksasin, kapreomisin, klofazimin, moksiflosasin ve linezolid (Aralık ayından itibaren) etken maddeli ilaçlar Daire Başkanlığımızca tedarik edilmiştir. Thiasetazon Mart 2011’den sonra üretimi yapılmadığı için dağıtılamamıştır. Yıl boyunca ilaç ikmalinde aksaklık yaşanmamıştır.

3.6. DİSPANSERLERDE TANI ÇALIŞMALARI

Tablo 10. Verem Savaşı Dispanserlerinde Yapılan Tanı Çalışmaları, 2002-2011

YIL	Yapılan Muayene	Radyolojik Tetkik	Direkt Mikroskopi	Bölge TB Laboratuvarına Gönderilen*
2002	2.012.458	1.627.105	56.104	83.651
2003	2.332.915	1.810.719	62.444	89.112
2004	2.380.166	1.687.205	57.442	79.108
2005	3.108.694	1.909.554	70.466	92.182
2006	3.034.844	1.797.798	111.780	115.338
2007	2.818.945	1.951.644	123.258	137.835
2008	2.781.992	1.937.885	120.048	138.023
2009	2.557.787	1.783.560	99.582	128.955
2010	2.378.998	1.793.368	92.238	125.256
2011	2.219.534	1.760.349	96.147	136.865

* Dispanserlerden Bölge TB Laboratuvarına gönderilen balgam ya da diğer örneklerin sayısı.

Şekil 12. Verem Savaşı Dispanserlerinde Yapılan Tanı Çalışmaları, 2002-2011

3.7. DOĞRUDAN GÖZETİMLİ TEDAVİ UYGULAMASI

Tüberküloz hastalarında tedavi başlangıcındaki Doğrudan Gözetimli Tedavi uygulaması ile ilgili veriler Bakanlıkça aylık olarak VSD-17 formu ile toplanmaktadır. TUTSA formları ile tedavi sonuçları toplanırken ise hastaların tedavi süresince DGT alma durumları bildirilmektedir.

Temel Sağlık İstatistikleri Modülü (TSİM) üzerinden alınan VSD-17 verilerine göre dispanserlerde kayıt altına alınan hastaların 2007 yılında %94,0'unun, 2008 yılında %95,5'inin, 2009 yılında %96,6'sının, 2010 yılında %97,9'unun 2011 yılında ise % 98,2'sinin tedavilerine doğrudan gözetim altında başlanmıştır.

TUTSA verilerine göre tedavi süresince yapılan DGT oranı 2007 yılı hastalarında %94,2, 2008 yılı hastalarında % 96,6, 2009 yılı hastalarında ise %98,2'dir.

2011 yılında DGT uygulanan hastaların %78,3'üne sağlık personeli %21,7'sine ev halkı ve diğer gözetmenler tarafından DGT uygulaması yapılmıştır. Sağlık personeli DGT uygulamasının %90,8'i sağlık kuruluşunda, %9,2'si hastanın ev veya iş yerine giderek uygulanmıştır. Sağlık personeli harici uygulanan DGT'nin %93,3'ünü ev halkı, %6,7'sini diğer DGT gözetmenleri (öğretmen, muhtar, iş arkadaşı vb.) uygulamıştır.

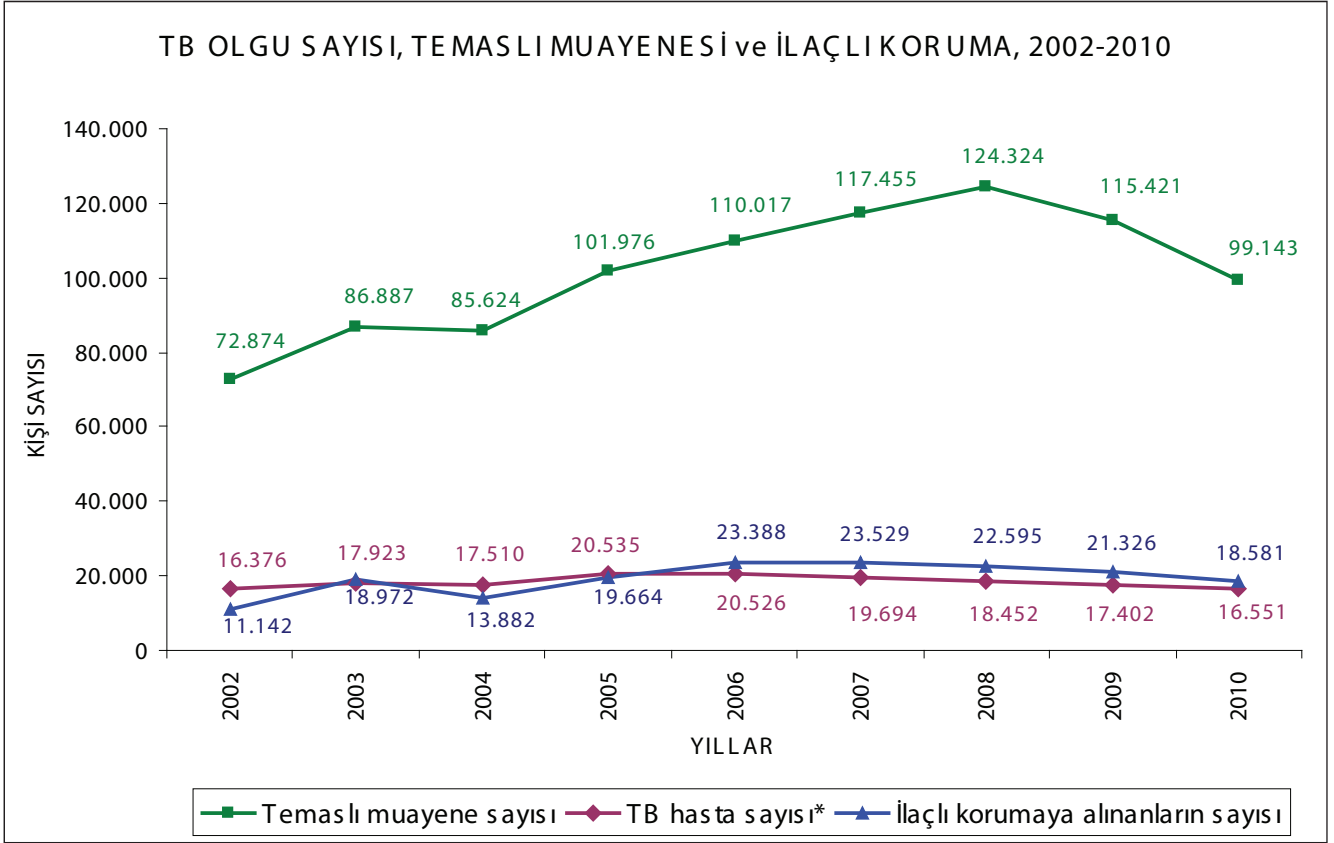
Başkanlığımızca 2011 yılında DGT çalışmaları için araç kiralamada kullanılmak üzere illere ayrı ödenek gönderilmiştir.

3.8. TEMASLI MUAYENESİ VE KORUYUCU TEDAVİ UYGULAMASI

Tablo 11. Verem Savaşı Dispanserleri Kayıtlarına Göre TB Hasta Sayısı, Temaslı Muayenesi ve İlaçlı Koruma, 2002-2010

Yıllar	TB Hasta Sayısı*	Temaslı Muayene Sayısı	Hasta Başına Yapılan Temaslı Muayenesi	İlaçlı Korumaya Alınanların Sayısı	Hasta Başına İlaçlı Korumaya Alınanların Sayısı
2002	16.376	72.874	4,5	11.142	0,7
2003	17.923	86.887	4,8	18.972	1,1
2004	17.510	85.624	4,9	13.882	0,8
2005	20.535	101.976	5,0	19.664	1,0
2006	20.526	110.017	5,4	23.388	1,1
2007	19.694	117.455	6,0	23.529	1,2
2008	18.452	124.324	6,7	22.595	1,2
2009	17.402	115.421	6,6	21.326	1,2
2010	16.551	99.143	6,0	18.581	1,1

*2002-2004 yıllarında yeni TB hasta sayısı, 2005 yılından sonra toplam TB hasta sayısı yazılmıştır.

*2002-2004 arasında yeni TB olgu sayısı, 2002-2010 yıllarında toplam TB olgu sayısı verilmiştir.

Şekil 13. TB Olgu Sayısı, Temaslı Muayenesi ve İlaçlı Koruma Sayısı, 2002-2010

Tablo 12. İllere Göre Toplam Muayene, Temaslı Muayenesi ve İlaçla Korumaya Alınanların Dağılımı, 2010

İL	Toplam Hasta	Yapılan Muayene	Temaslı Muayenesi	Hasta Başına Temaslı Muayenesi	İlaçlı Korumaya Alınan	Hasta Başına İlaçlı Koruma
Adana	446	61.241	1.365	3,1	423	0,9
Adıyaman	97	4.060	58	0,6	103	1,1
Afyonkarahisar	96	17.017	48	0,5	121	1,3
Ağrı	100	24.035	23	0,2	22	0,2
Aksaray	36	15.388	380	10,6	83	2,3
Amasya	46	3.808	317	6,9	51	1,1
Ankara	652	78.131	4.201	6,4	992	1,5
Antalya	250	98.367	2.566	10,3	305	1,2
Ardahan	14	1.970	227	16,2	48	3,4
Artvin	30	1.182	1	0,03	1	0,03
Aydın	180	39.630	1.628	9,0	474	2,6
Balıkesir	278	62.201	644	2,3	331	1,2
Bartın	83	7.685	983	11,8	197	2,4
Batman	126	14.381	1.921	15,2	290	2,3
Bayburt	12	740	83	6,9	15	1,3
Bilecik	26	17.530	37	1,4	18	0,7
Bingöl	53	4.233	94	1,8	69	1,3
Bitlis	28	2.280	105	3,8	20	0,7
Bolu	28	7.304	137	4,9	34	1,2
Burdur	27	4.767	233	8,6	31	1,1
Bursa	705	263.687	4.479	6,4	531	0,8
Çanakkale	139	8.298	679	4,9	112	0,8
Çankırı	30	3.485	141	4,7	20	0,7
Çorum	93	8.527	735	7,9	160	1,7
Denizli	146	30.379	1.403	9,6	393	2,7
Diyarbakır	314	29.104	1.843	5,9	560	1,8
Düzce	126	25.326	806	6,4	135	1,1
Edirne	174	15.656	679	3,9	171	1,0
Elazığ	130	13.538	177	1,4	74	0,6
Erzincan	24	8.629	243	10,1	22	0,9
Erzurum	119	12.135	158	1,3	98	0,8
Eskişehir	118	34.503	374	3,2	54	0,5
Gaziantep	270	36.276	1.671	6,2	469	1,7
Giresun	132	11.880	144	1,1	25	0,2
Gümüşhane	23	861	165	7,2	26	1,1
Hakkari	38	743	27	0,7	9	0,2
Hatay	167	26.145	2.179	13,0	426	2,6
Iğdır	31	7.014	554	17,9	61	2,0
Isparta	50	13.835	313	6,3	93	1,9
İstanbul	5.211	458.881	24.293	4,7	4.304	0,8

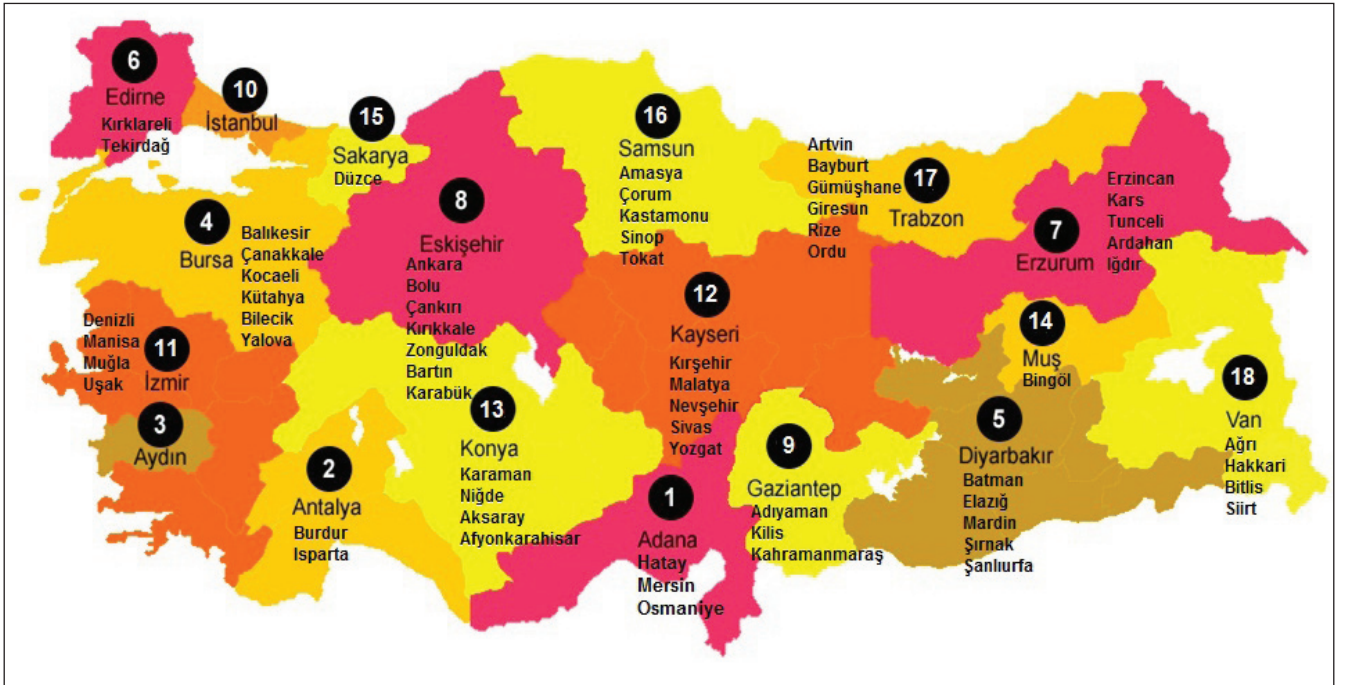
Tablo 12. İllere Göre Toplam Muayene, Temaslı Muayenesi ve İlaçla Korumaya Alınanların Dağılımı, 2010 (devamı)

İL	Toplam Hasta	Yapılan Muayene	Temaslı Muayenesi	Hasta Başına Temaslı Muayenesi	İlaçlı Korumaya Alınan	Hasta Başına İlaçlı Koruma
İzmir	766	98.019	7.190	9,4	976	1,3
Kahramanmaraş	122	32.264	763	6,3	164	1,3
Karabük	55	5.883	329	6,0	44	0,8
Karaman	30	10.346	175	5,8	31	1,0
Kars	48	1.830	318	6,6	72	1,5
Kastamonu	58	5.131	622	10,7	75	1,3
Kayseri	199	29.190	598	3,0	213	1,1
Kırıkkale	43	3.135	160	3,7	45	1,0
Kırklareli	113	41.056	442	3,9	133	1,2
Kırşehir	20	3.285	85	4,3	15	0,8
Kilis	11	4.591	50	4,5	33	3,0
Kocaeli	368	86.557	4.655	12,6	387	1,1
Konya	282	64.803	2.853	10,1	232	0,8
Kütahya	88	22.239	381	4,3	55	0,6
Malatya	173	26.749	762	4,4	219	1,3
Manisa	289	49.301	2.278	7,9	573	2,0
Mardin	98	6.601	1.008	10,3	240	2,4
Mersin	251	35.802	1.603	6,4	231	0,9
Muğla	108	50.018	336	3,1	132	1,2
Muş	90	20.089	187	2,1	13	0,1
Nevşehir	36	5.024	119	3,3	18	0,5
Niğde	36	8.465	137	3,8	49	1,4
Ordu	234	23.457	1.684	7,2	351	1,5
Osmaniye	76	8.334	227	3,0	52	0,7
Rize	57	11.373	363	6,4	84	1,5
Sakarya	271	40.260	1.742	6,4	221	0,8
Samsun	328	43.386	2.637	8,0	318	1,0
Siirt	60	2.400	145	2,4	44	0,7
Sinop	40	1.630	213	5,3	25	0,6
Sivas	115	8.691	766	6,7	156	1,4
Şanlıurfa	323	22.367	1.952	6,0	545	1,7
Şırnak	73	6.940	910	12,5	66	0,9
Tekirdağ	227	37.310	1160	5,1	182	0,8
Tokat	104	3.629	817	7,9	166	1,6
Trabzon	209	13.660	607	2,9	164	0,8
Tunceli	4	364	13	3,3	0	-
Uşak	50	9.222	488	9,8	38	0,8
Van	145	14.127	1.721	11,9	175	1,2
Yalova	56	7.262	144	2,6	161	2,9
Yozgat	67	16.809	263	3,9	144	2,1
Zonguldak	180	22.547	2.126	11,8	368	2,0
TOPLAM	16.551	2.378.998	99.143	6,0	18.581	1,1

3.9. MOBİL TARAMA ÇALIŞMALARI

Başkanlığımızca yayımlanan 2006/61 sayılı genelge kapsamında yurt genelinde il sağlık müdürlüklerine bağlı olarak 18 mobil tarama ekibi faaliyet göstermektedir. Mobil tarama ekipleri verem hastalığı açısından risk grubu olan cezaevi, huzurevi, çocuk yuvası vb. toplu yaşam alanları veya organize topluluklarda radyolojik olarak verem taraması yapmaktadır.

İstanbul, Aydın ve Zonguldak illerindeki mobil tarama faaliyetleri Verem Savaşı Dernekleri tarafından yürütülmektedir. Bu derneklerin mobil tarama faaliyetleri 2010/81 sayılı genelge kapsamında il sağlık müdürlükleri aracılığı ile takip edilmektedir.

Şekil 14. Mobil Tarama Ekipleri ve Faaliyet Gösterdikleri İller, 2011

Mobil tarama ekipleri tarafından 2011 yılı içinde yurt genelinde cezaevlerinde 351, huzurevlerinde 159, çocuk yuvalarında 34, askeri birliklerde 137, sağlık kurumlarında 29, okullarda 30, yurtlarda 54, diğer kurum, kuruluş, esnaf, otel, belde, köy vb. yerlerde 425 olmak üzere toplam 1219 tarama faaliyeti gerçekleştirilmiştir (Tablo 13).

Tablo 13. Yapılan Taramaların Kurumlara Göre Dağılımı, 2011

MOBİL TARAMA EKİBİ	Tarama Yapılan Kurum								TOPLAM
	Cezaevi	Huzurevi	Çocuk Yuvası	Askeri Birlik	Sağlık Kurumu	Okul	Yurt	Diğer	
Adana	33	12	2	7	3	1	3	0	61
Antalya	17	96	0	16	0	0	6	3	138
Aydın	3	3	0	5	0	5	0	76	92
Bursa	48	7	2	12	6	0	4	15	94
Diyarbakır	28	2	3	5	5	1	4	8	56
Edirne	17	3	0	2	0	0	0	0	22
Erzurum	14	1	4	9	2	1	5	3	39
Eskişehir	66	6	3	8	0	2	2	14	101
Gaziantep	9	2	3	0	3	1	1	0	19
İstanbul	15	1	1	9	0	4	0	0	30
İzmir	24	6	5	37	1	1	1	6	81
Kayseri	23	9	7	4	1	0	11	1	56
Konya	22	9	0	13	8	6	6	47	111
Muş	4	0	0	0	0	0	0	0	4
Sakarya	4	0	0	0	0	5	1	228	238
Samsun	16	0	0	8	0	2	6	17	49
Trabzon	7	2	4	1	0	1	3	6	24
Van	1	0	0	1	0	0	1	1	4
TOPLAM	351	159	34	137	29	30	54	425	1.219

Yurt genelinde 2011 yılında toplam **324.407** kişiden oluşan hedef kitlenin taraması planlanmış olup **284.755** kişinin röntgen taraması gerçekleştirilmiştir. Yapılan taramalar sonucunda **4.417** tüberküloz şüphelisi saptanmış ve ileri tetkikler sonucunda **69** kişinin tüberküloz hastası olduğu tespit edilmiştir. Bunların 59'u erkek, 10'u kadındır (Tablo 14, Tablo 15).

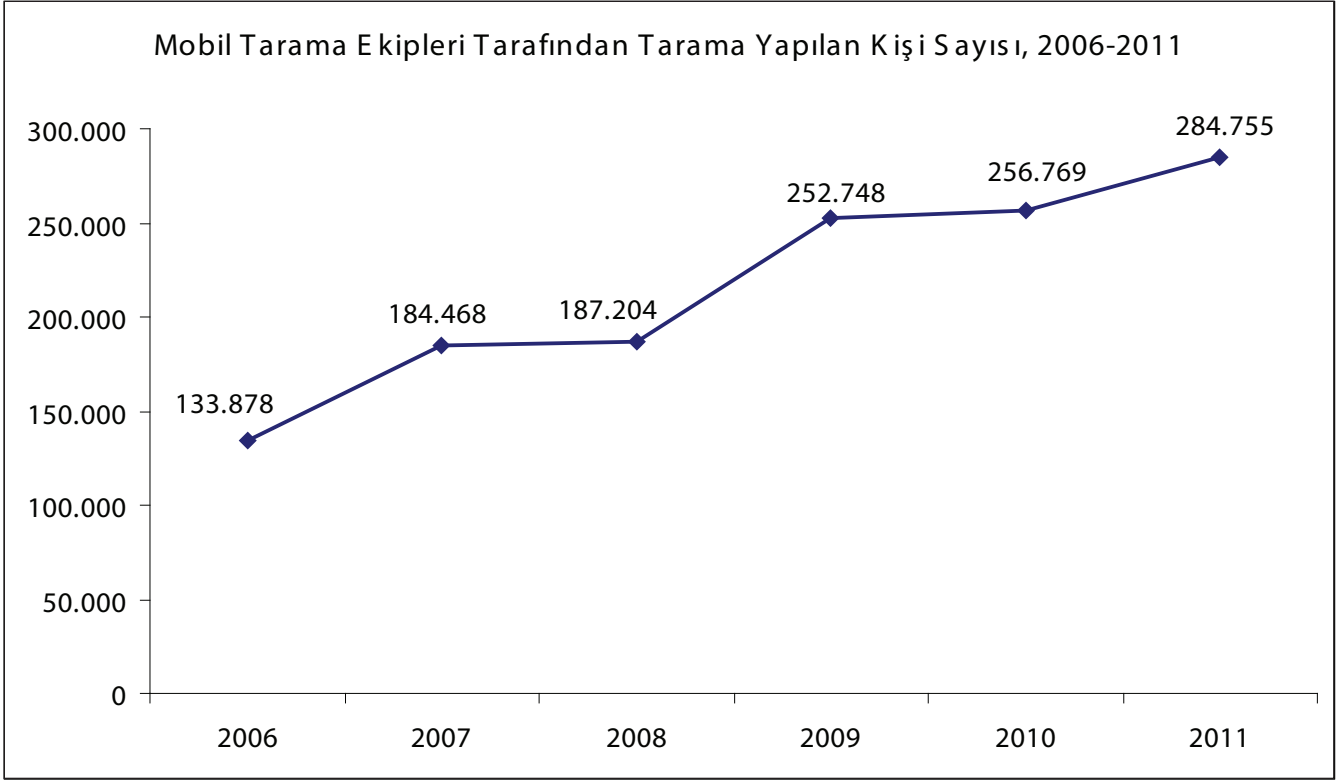
Tablo 14. Mobil Tarama Ekipleri Tarafından Yapılan Taramalar ve Sonuçları, 2011

NO	İL	Hedef Kitle	Tarama Sayısı	Şüpheli Sayısı	Hasta Sayısı
1	Adana	27.025	26.591	538	3
2	Antalya	14.304	14.304	165	4
3	Aydın	21.051	21.527	243	0
4	Bursa	39.096	20.322	769	5
5	Diyarbakır	10.302	9.437	86	7
6	Edirne	4.335	3.356	56	1
7	Erzurum	17.835	13.918	389	0
8	Eskişehir	17.382	15.742	313	4
9	Gaziantep	4.824	4.227	77	1
10	İstanbul	20.716	17.004	158	11
11	İzmir	58.777	55.230	302	3
12	Kayseri	13.040	9.852	206	0
13	Konya	30.939	28.503	576	6
14	Muş	2.677	2.369	95	0
15	Sakarya	17.833	17.833	180	12
16	Samsun	17.385	17.385	142	12
17	Trabzon	4.635	4.904	58	0
18	Van	2.251	2.251	64	0
TOPLAM		324.407	284.755	4.417	69

Tablo 15. Kurumlara Göre Yapılan Taramalar ve Sonuçları, 2011

TARAMA YAPILAN KURUM	Tarama Planlanan Kişi Sayısı	Taranan Kişi Sayısı	Bulunan TB Şüpheli Sayısı	Bulunan TB Hastası			
				E	K	Toplam	
						Sayı	%*
Cezaevi	114.200	96.603	2.470	36	1	37	0,04
Huzurevi	4.945	3.465	265	2	0	2	0,06
Çocuk Yuvası	3.490	2.968	50	0	0	-	-
Askeri Birlik	119.336	108.758	628	5	0	5	0,005
Sağlık Kurumu	1.597	871	21	0	0	-	-
Okul	13.305	11.865	96	5	5	10	0,08
Yurt	2.477	1.814	31	0	0	-	-
Diğer	65.057	58.411	856	11	4	15	0,03
TOPLAM	324.407	284.755	4.417	59	10	69	0,02

*Yüzdeler her kurumdaki taranan kişi sayısı üzerinden alınmıştır.

Şekil 15. Mobil Tarama Ekipleri Tarafından Tarama Yapılan Kişi Sayısı, 2006-2011

2011 YILI FAALİYETLERİ

4

TÜRKİYE GENELİ TÜBERKÜLOZ VERİLERİ

TÜRKİYE GENELİ TÜBERKÜLOZ VERİLERİ

TÜRKİYE GENELİ TÜBERKÜLOZ VERİLERİ

Ülkemizde 2005 yılından itibaren verem savaşı dispanserlerine kayıtlı her bir hastanın verisi bireysel olarak toplanmakta ve analiz edilerek raporlanmaktadır.

Bu bölümde 2010 yılı tüberküloz hastalarının verileri ile hasta verilerindeki yıllara göre değişimi gösteren tablo ve grafikler yer almaktadır.

Tablo 16. Yıllara Göre Yeni Olgu Sayıları ve Olgu Hızları, 2005-2010

Yıllar	Nüfus*	Yeni olgu sayısı	Yeni olgu hızı** (100.000 nüfusta)	Olgu hızındaki yıllık değişim, %***
2005	72.065.000	18.753	26,0	
2006	72.974.000	18.544	25,4	-2,3
2007	70.586.256	17.781	25,2	-0,9
2008	71.517.100	16.760	23,4	-7,0
2009	72.561.312	15.943	22,0	-6,2
2010	73.722.988	15.183	20,6	-6,3

*2005 ve 2006 yıllarında TÜİK'in nüfus projeksiyonları, 2007 yılından itibaren adrese dayalı nüfuslar kullanılmıştır.

**Yeni olgu hızı: Yeni olgu sayısı / Nüfus x 100.000

***Yıllık yüzde değişim: (O yılın olgu hızı-Bir önceki yılın olgu hızı) / Bir önceki yılın olgu hızı x 100

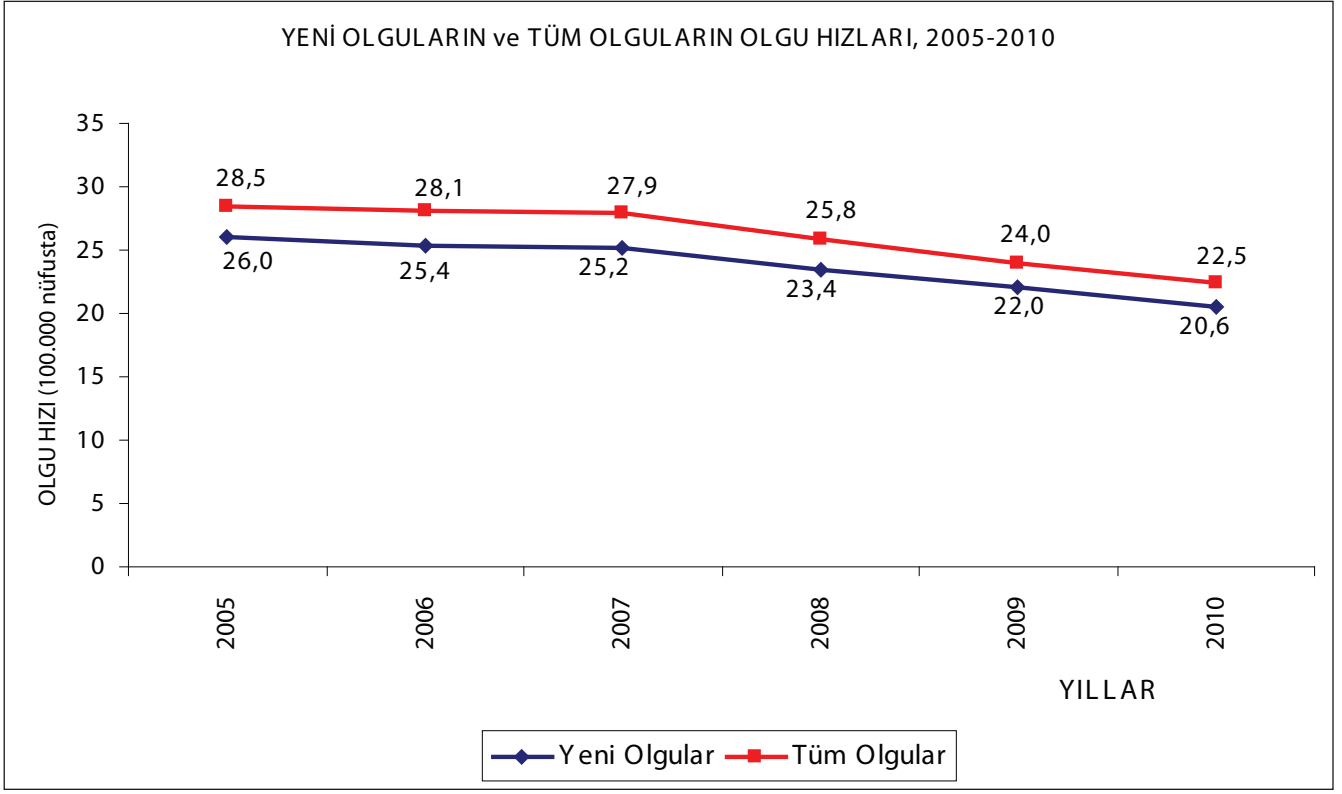
Tablo 17. Yıllara Göre Toplam Olgu Sayıları ve Olgu Hızları, 2005-2010

Yıllar	Nüfus*	Toplam olgu sayısı	Toplam olgu hızı** (100.000 nüfusta)	Olgu hızındaki yıllık değişim, %***
2005	72.065.000	20.535	28,5	
2006	72.974.000	20.526	28,1	-1,4
2007	70.586.256	19.694	27,9	-0,7
2008	71.517.100	18.452	25,8	-7,5
2009	72.561.312	17.402	24,0	-7,0
2010	73.722.988	16.551	22,5	-6,4

*2005 ve 2006 yıllarında TÜİK'in nüfus projeksiyonları, 2007 yılından itibaren adrese dayalı nüfuslar kullanılmıştır.

**Toplam olgu hızı: Toplam olgu sayısı / Nüfus x 100.000

***Yıllık yüzde değişim: (O yılın olgu hızı-bir önceki yılın olgu hızı) / Bir önceki yılın olgu hızı x 100

Şekil 16. Verem Savaşı Dispanseri Kayıtlarındaki Yeni Olguların ve Tüm Olguların Olgu Hızları, 2005-2010

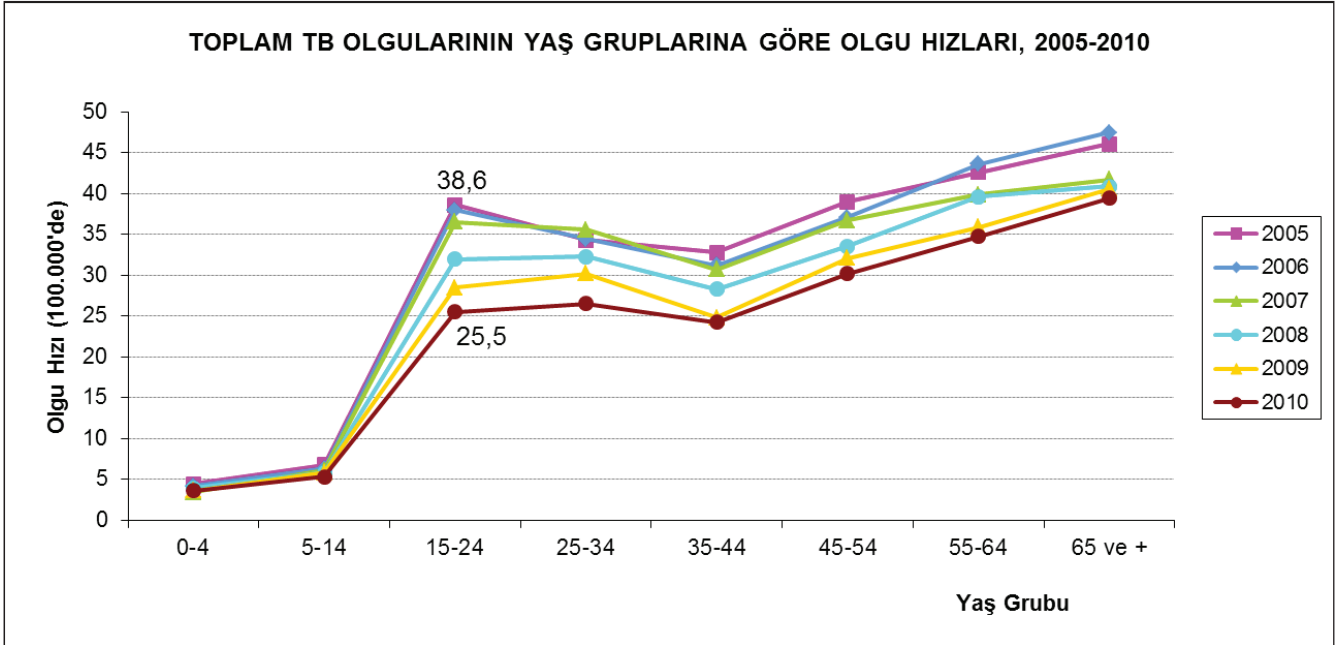
Tablo 18. Toplam TB Olgularının Yaş Gruplarına Göre Sayı, Yüzde ve Olgu Hızları, 2005-2010

Yıllar	YAŞ GRUBU																	
	0-4		5-14		15-24		25-34		35-44		45-54		55-64		65 ve +			
	Sayı	Olgu Hızı	Sayı	Olgu Hızı	Sayı	Olgu Hızı	Sayı	Olgu Hızı	Sayı	Olgu Hızı	Sayı	Olgu Hızı	Sayı	Olgu Hızı	Sayı	Olgu Hızı		
Toplam Olgu Sayısı																		
2005	293	4,4	942	6,8	4.962	38,6	4.461	34,3	3.201	32,8	2.831	39,0	1.886	42,6	1.959	46,1		
	1,4		4,6		24,2	21,7	21,7		15,6		13,8		9,2		9,5			
2006	274	4,2	871	6,3	4.865	38,0	4.530	34,4	3.131	31,2	2.787	37,1	1.999	43,6	2.069	47,5		
	1,3		4,2		23,7	22,1	22,1		15,3		13,6		9,7		10,1			
2007	197	3,4	787	6,1	4.521	36,5	4.354	35,6	3.008	30,7	2.807	36,7	1.936	39,9	2.084	41,7		
	1,0		4,0		23,0	22,1	22,1		15,3		14,3		9,8		10,6			
2008	236	3,9	744	5,8	3.974	31,9	3.979	32,3	2.849	28,3	2.661	33,6	2.007	39,6	2.002	40,9		
	1,3		4,0		21,5	21,6	21,6		15,5		14,4		10,9		10,8			
2009	223	3,6	735	5,8	3.562	28,5	3.757	30,2	2.527	24,8	2.628	32,1	1.905	35,9	2.065	40,6		
	1,3		4,2		20,5	21,6	21,6		14,5		15,1		10,9		11,9			
2010	223	3,6	677	5,3	3.200	25,5	3.351	26,5	2.465	24,3	2.536	30,2	1.999	34,7	2.100	39,4		
	1,3		4,1		19,3	20,2	20,2		14,9		15,3		12,1		12,7			

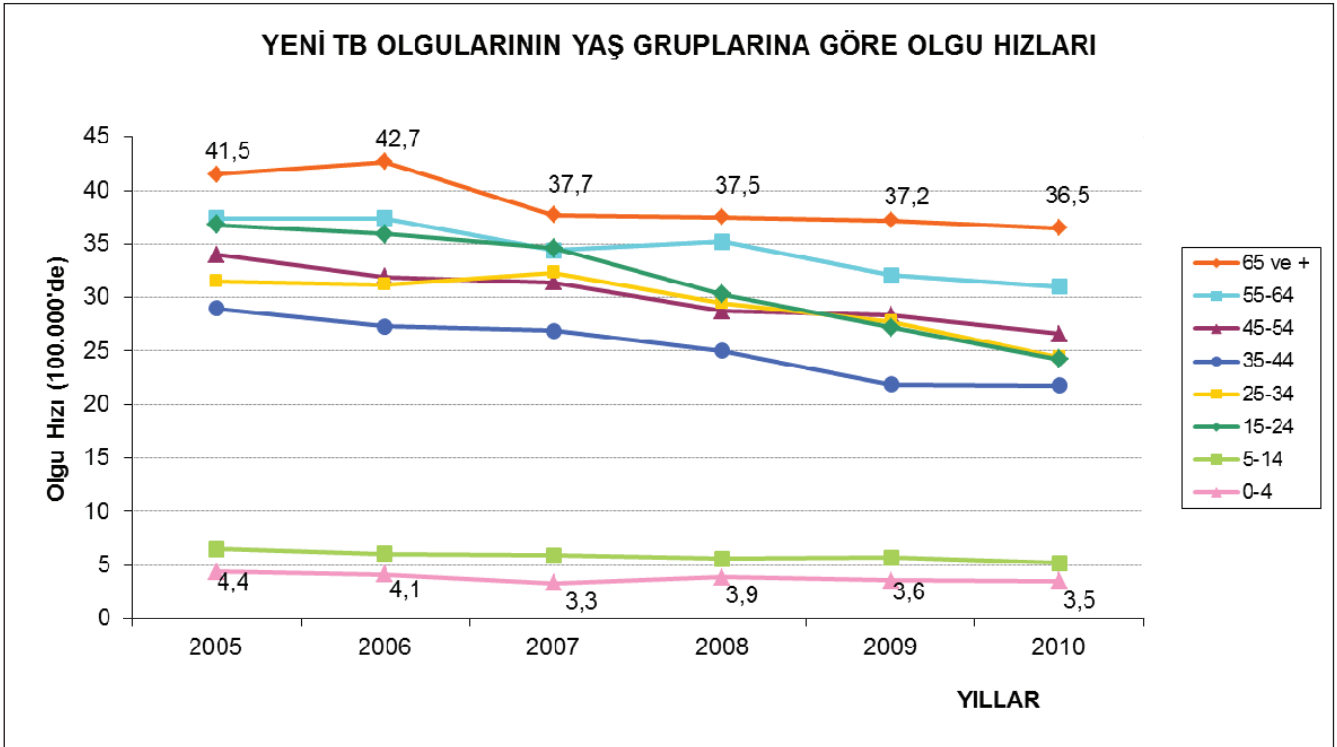
Tablo 19. Yeni TB Olgularının Yaş Gruplarına Göre Sayı, Yüzde ve Olgu Hızları, 2005-2010

Yıllar	Toplam Yeni Olgu	YAŞ GRUBU																	
		0-4		5-14		15-24		25-34		35-44		45-54		55-64		65 ve +			
		Sayı	Olgu Hızı	Sayı	Olgu Hızı	Sayı	Olgu Hızı	Sayı	Olgu Hızı	Sayı	Olgu Hızı	Sayı	Olgu Hızı	Sayı	Olgu Hızı	Sayı	Olgu Hızı		
2005	18.753	291	4,4	906	6,5	4.735	36,8	4.098	31,5	2.830	29,0	2.473	34,0	1.656	37,4	1.764	41,5		
		1,6	4,8	25,3	21,9	15,1	13,2	8,8									9,4		
2006	18.544	271	4,1	842	6,0	4.608	35,9	4.113	31,2	2.738	27,3	2.398	31,9	1.715	37,4	1.859	42,7		
		1,5	4,5	24,9	22,2	14,8	12,9	9,2									10,0		
2007	17.781	193	3,3	758	5,9	4.288	34,6	3.951	32,3	2.632	26,9	2.403	31,4	1.671	34,4	1.885	37,7		
		1,1	4,3	24,1	22,2	14,8	13,5	9,4									10,6		
2008	16.760	232	3,9	717	5,6	3.770	30,3	3.637	29,5	2.515	25,0	2.273	28,7	1.783	35,2	1.833	37,5		
		1,4	4,3	22,5	21,7	15,0	13,6	10,6									10,9		
2009	15.943	220	3,6	720	5,7	3.410	27,2	3.445	27,7	2.228	21,9	2.324	28,4	1.703	32,1	1.893	37,2		
		1,4	4,5	21,4	21,6	14,0	14,6	10,7									11,9		
2010	15.183	218	3,5	661	5,2	3.034	24,2	3.087	24,4	2.219	21,8	2.234	26,6	1.785	31,0	1.945	36,5		
		1,4	4,4	20,0	20,3	14,6	14,7	11,8									12,8		

Toplam TB olgularında 2005 ve 2010 yılları arasında olgu hızındaki yıllık değişim yüzdesi; 0-4 yaş grubunda **-%19**, 5-14 yaş grubunda **-%22**, 15-24 yaş grubunda **-%34**, 25-34 yaş grubunda **-%23**, 35-44 yaş grubunda **-%26**, 45-54 yaş grubunda **-%23**, 55-64 yaş grubunda **-%19** ve 65 ve üzeri yaş grubunda **-%14**'tür. En büyük değişim **-%34** ile 15-24 yaş grubunda görülmüştür (Şekil 17).

Şekil 17. Toplam TB Olgularının Yaş Gruplarına Göre Olgu Hızları, 2005-2010

Şekil 18. Yeni TB Olgularının Yaş Gruplarına Göre Olgu Hızları, 2005-2010

Tablo 20. TB Olgularının Yaş ve Cinsiyet Dağılımı, 2010

YAŞ	CİNSİYET		TOPLAM	YAŞ	CİNSİYET		TOPLAM
	Erkek	Kadın			Erkek	Kadın	
0	16	12	28	48	152	94	246
1	39	21	60	49	162	63	225
2	23	26	49	50	186	106	292
3	27	17	44	51	169	70	239
4	26	16	42	52	143	88	231
5	16	23	39	53	129	60	189
6	30	22	52	54	200	88	288
7	17	24	41	55	171	102	273
8	31	20	51	56	164	80	244
9	37	29	66	57	138	86	224
10	34	27	61	58	127	72	199
11	39	26	65	59	97	61	158
12	45	41	86	60	163	93	256
13	51	52	103	61	116	72	188
14	54	59	113	62	104	76	180
15	70	76	146	63	88	67	155
16	95	95	190	64	70	52	122
17	126	153	279	65	93	67	160
18	144	139	283	66	73	66	139
19	173	135	308	67	85	49	134
20	193	184	377	68	86	56	142
21	224	189	413	69	70	56	126
22	224	187	411	70	81	68	149
23	232	173	405	71	62	51	113
24	222	166	388	72	62	60	122
25	235	175	410	73	57	56	113
26	217	165	382	74	52	51	103
27	200	136	336	75	48	38	86
28	227	158	385	76	62	47	109
29	214	158	372	77	71	26	97
30	219	156	375	78	48	50	98
31	179	119	298	79	43	31	74
32	155	133	288	80	43	41	84
33	146	115	261	81	26	18	44
34	132	112	244	82	26	25	51
35	150	93	243	83	19	14	33
36	177	112	289	84	19	19	38
37	148	87	235	85	14	15	29
38	155	91	246	86	10	7	17
39	168	75	243	87	5	5	10
40	192	83	275	88	10	1	11
41	151	77	228	89	4	-	4
42	160	88	248	90	1	1	2
43	134	55	189	91	3	2	5
44	183	86	269	92	1	1	2
45	189	101	290	93	1	2	3
46	186	85	271	97	1	-	1
47	181	84	265	98	-	1	1

Tablo 21: TB Olgularının Yaş Gruplarına ve Cinsiyete Göre Dağılımı, 2010

YAŞ GRUBU	CİNSİYET				TOPLAM	
	Erkek		Kadın		Sayı	%**
	Sayı	%*	Sayı	%*		
0-4	131	58,7	92	41,3	223	1,3
5-14	354	52,3	323	47,7	677	4,1
15-24	1.703	53,2	1.497	46,8	3.200	19,3
25-34	1.924	57,4	1.427	42,6	3.351	20,2
35-44	1.618	65,6	847	34,4	2.465	14,9
45-54	1.697	66,9	839	33,1	2.536	15,3
55-64	1.238	61,9	761	38,1	1.999	12,1
65 ve +	1.176	56,0	924	44,0	2.100	12,7
TOPLAM	9.841	59,5	6.710	40,5	16.551	100,0

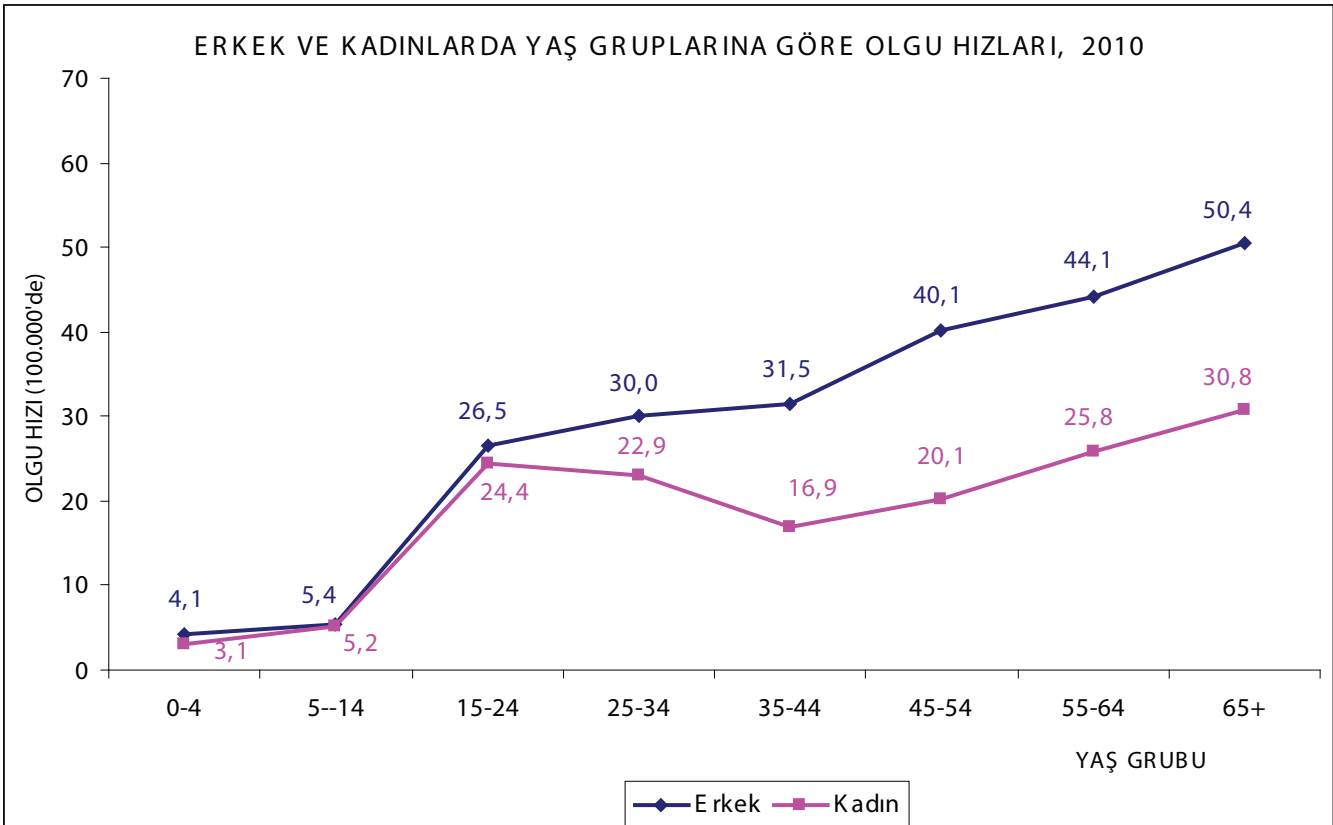
* Satır yüzdesi

** Sütun yüzdesi

Tablo 22. Tüberküloz Olgularının Yaş Gruplarına ve Cinsiyete Göre Olgu Hızları (100.000'de), 2010

CİNSİYET	YAŞ GRUBU								TOPLAM
	0-4	5-14	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 ve +	
Erkek	4,1	5,4	26,5	30,0	31,5	40,1	44,1	50,4	26,6
Kadın	3,1	5,2	24,4	22,9	16,9	20,1	25,8	30,8	18,3
TOPLAM	3,6	5,3	25,5	26,5	24,3	30,2	34,7	39,4	22,5

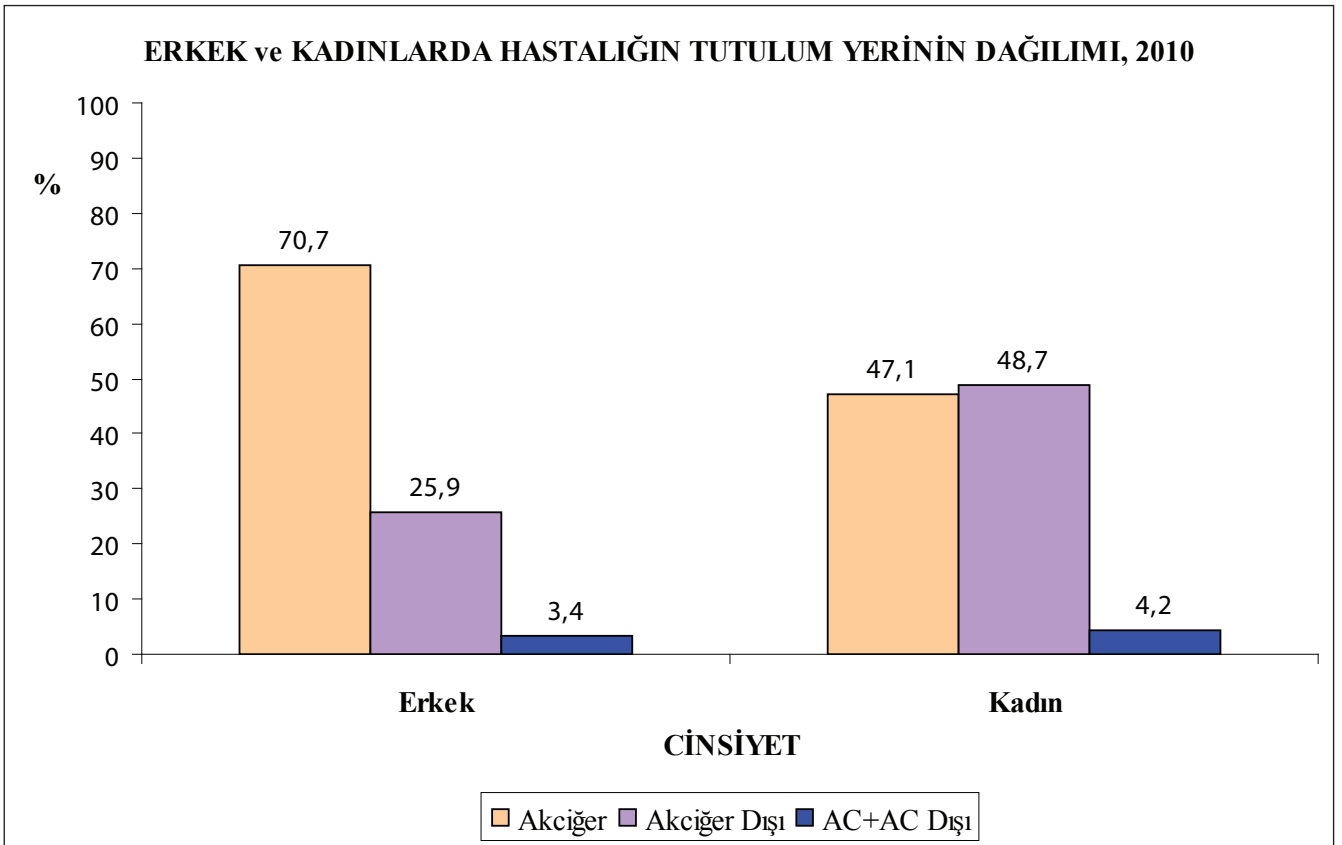

Şekil 19. TB Olgularının Yaş Gruplarına ve Cinsiyete Göre Olgu Hızları, 2010

Tablo 23. TB Olgularında Cinsiyete Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2010

CİNSİYET	HASTALIĞIN YERİ						TOPLAM
	Akciğer		AC Dışı		Akciğer+AC Dışı		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Erkek	6.958	70,7	2.545	25,9	338	3,4	9.841
Kadın	3.159	47,1	3.266	48,7	285	4,2	6.710
TOPLAM	10.117	61,1	5.811	35,1	623	3,8	16.551

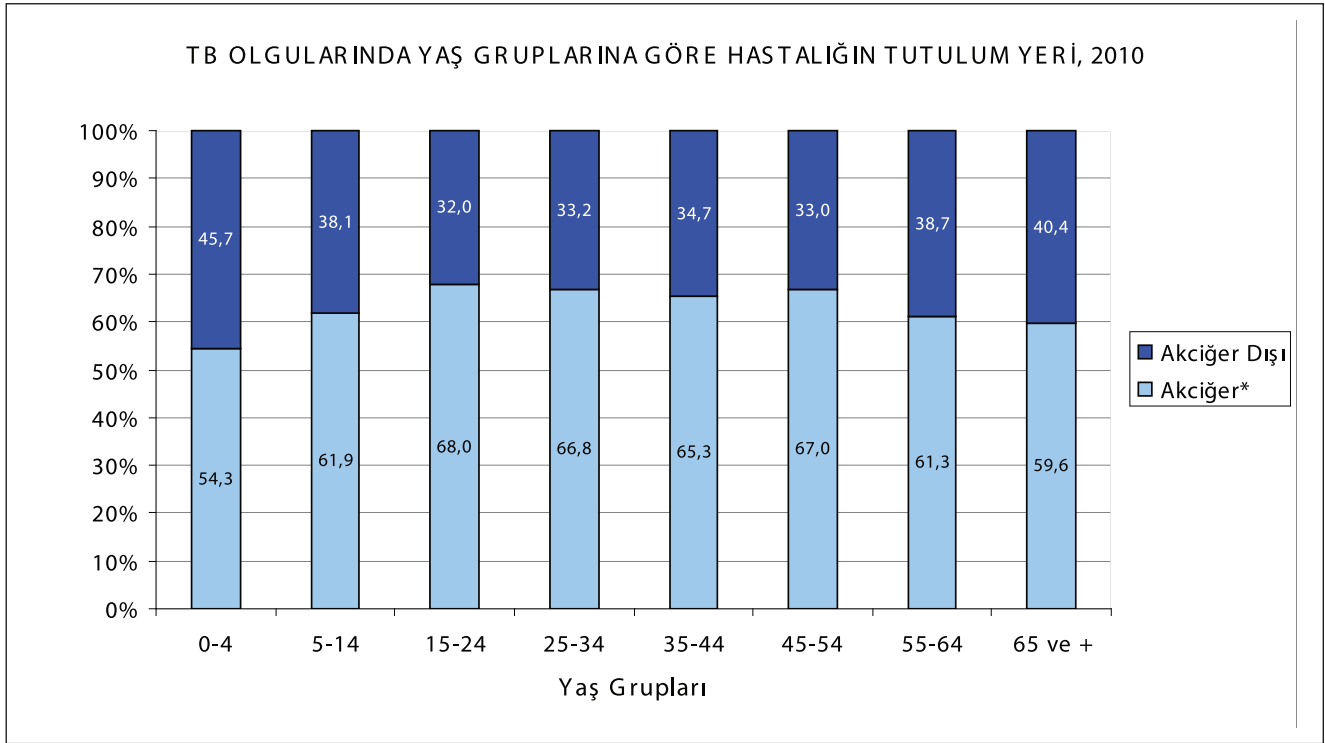
* Yüzdeler satır yüzdesidir.

Şekil 20. TB Olgularında Cinsiyete Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2010

Tablo 24. TB Olgularında Yaş Gruplarına Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2010

YAŞ GRUBU	HASTALIĞIN YERİ						TOPLAM
	Akciğer		AC Dışı		Akciğer+AC Dışı		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
0-4	111	49,8	102	45,7	10	4,5	223
5-14	390	57,6	258	38,1	29	4,3	677
15-24	2.044	63,9	1.025	32,0	131	4,1	3.200
25-34	2.118	63,2	1.111	33,2	122	3,6	3.351
35-44	1.539	62,4	855	34,7	71	2,9	2.465
45-54	1.607	63,4	838	33,0	91	3,6	2.536
55-64	1.142	57,1	774	38,7	83	4,2	1.999
65 ve +	1.166	55,5	848	40,4	86	4,1	2.100
TOPLAM	10.117	61,1	5.811	35,1	623	3,8	16.551

* Yüzdeler satır yüzdesidir.

* Akciğer + “Akciğer+AC Dışı” olgular

Şekil 21 . TB Olgularında Yaş Gruplarına Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2010

Tablo 25. Çeşitli Hasta Gruplarının Yaş Gruplarına Göre Dağılımı, 2010

		YAŞ GRUBU								TOPLAM
		0-4	5-14	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 ve +	
Yayma (+) Akciğer TB	Sayı	13	64	1.255	1.367	1.077	1.156	789	731	6.452
	%	0,2	1,0	19,5	21,2	16,7	17,9	12,2	11,3	100,0
Toplam Akciğer TB*	Sayı	121	419	2.175	2.240	1.610	1.698	1.225	1.252	10.740
	%	1,1	3,9	20,3	20,9	15,0	15,8	11,4	11,7	100,0
Akciğer Dışı TB	Sayı	102	258	1.025	1.111	855	838	774	848	5.811
	%	1,8	4,4	17,6	19,1	14,7	14,4	13,3	14,6	100,0
Tüm Hastalar	Sayı	223	677	3.200	3.351	2.465	2.536	1.999	2.100	16.551
	%	1,3	4,1	19,3	20,2	14,9	15,3	12,1	12,7	100,0

* AC + "AC+AC Dışı"

Tablo 26. Erkek Hastalarda Çeşitli Grupların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı, 2010

		YAŞ GRUBU								TOPLAM
		0-4	5-14	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 ve +	
Yayma (+) Akciğer TB	Sayı	13	64	1.255	1.367	1.077	1.156	789	731	6.452
	%	0,2	1,0	19,5	21,2	16,7	17,9	12,2	11,3	100,0
Toplam Akciğer TB*	Sayı	69	208	1.184	1.432	1.240	1.382	954	827	7.296
	%	0,9	2,9	16,2	19,6	17,0	18,9	13,1	11,3	100,0
Akciğer Dışı TB	Sayı	62	146	519	492	378	315	284	349	2.545
	%	2,4	5,7	20,4	19,3	14,9	12,4	11,2	13,7	100,0
Tüm Hastalar	Sayı	131	354	1.703	1.924	1.618	1.697	1.238	1.176	9.841
	%	1,3	3,6	17,3	19,6	16,4	17,2	12,6	12,0	100,0

* AC + "AC+AC Dışı"

Tablo 27. Kadın Hastalarda Çeşitli Grupların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı, 2010

		YAŞ GRUBU								TOPLAM
		0-4	5-14	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 ve +	
Yayma (+) Akciğer TB	Sayı	5	38	550	448	223	171	121	230	1.786
	%	0,3	2,1	30,8	25,1	12,5	9,6	6,8	12,9	100,0
Toplam Akciğer TB*	Sayı	52	211	991	808	370	316	271	425	3.444
	%	1,5	6,1	28,8	23,5	10,7	9,2	7,9	12,3	100,0
Akciğer Dışı TB	Sayı	40	112	506	619	477	523	490	499	3.266
	%	1,2	3,4	15,5	19,0	14,6	16,0	15,0	15,3	100,0
Tüm Hastalar	Sayı	92	323	1.497	1.427	847	839	761	924	6.710
	%	1,4	4,8	22,3	21,3	12,6	12,5	11,3	13,8	100,0

* AC + "AC+AC Dışı"

Tablo 28. TB Hastalarında Olgu Tanımına Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2010

OLGU TANIMI	HASTALIĞIN YERİ						TOPLAM	
	Akciğer		AC Dışı		Akciğer+AC Dışı			
	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%**
Yeni	8.977	59,1	5.617	37,0	589	3,9	15.183	91,7
Önceden tedavi görmüş	1.140	83,3	194	14,2	34	2,5	1.368	8,3
Nüks	883	82,5	164	15,3	23	2,1	1.070	6,5
Tedaviyi terkten dönen	158	85,4	18	9,7	9	4,9	185	1,1
Tedavi başarısızlığından gelen	74	88,1	9	10,7	1	1,2	84	0,5
Kronik	25	86,2	3	10,3	1	3,4	29	0,2
TOPLAM	10.117	61,1	5.811	35,1	623	3,8	16.551	100,0

* Satır yüzdesi

** Sütun yüzdesi

Tablo 29. Erkek Hastalarda Olgu Tanımına Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2010

OLGU TANIMI	HASTALIĞIN YERİ						TOPLAM	
	Akciğer		AC Dışı		Akciğer+AC Dışı			
	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%**
Yeni	6.063	68,7	2.459	27,8	309	3,5	8.831	89,7
Önceden tedavi görmüş	895	88,6	86	8,5	29	2,9	1.010	10,3
Nüks	681	88,4	68	8,8	21	2,7	770	7,8
Tedaviyi terkten dönen	128	88,9	10	6,9	6	4,2	144	1,5
Tedavi başarısızlığından gelen	64	90,1	6	8,5	1	1,4	71	0,7
Kronik	22	88,0	2	8,0	1	4,0	25	0,3
TOPLAM	6.958	70,7	2.545	25,9	338	3,4	9.841	100,0

* Satır yüzdesi

** Sütun yüzdesi

Tablo 30. Kadın Hastalarda Olgu Tanımına Göre Hastalığın Tutulum Yerinin Dağılımı, 2010

OLGU TANIMI	HASTALIĞIN YERİ						TOPLAM	
	Akciğer		AC Dışı		Akciğer+AC Dışı			
	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%**
Yeni	2.914	45,9	3.158	49,7	280	4,4	6.352	94,7
Önceden tedavi görmüş	245	68,4	108	30,2	5	1,4	358	5,3
Nüks	202	67,3	96	32,0	2	0,7	300	4,5
Tedaviyi terkten dönen	30	73,2	8	19,5	3	7,3	41	0,6
Tedavi başarısızlığından gelen	10	76,9	3	23,1	-	-	13	0,2
Kronik	3	75,0	1	25,0	-	-	4	0,1
TOPLAM	3.159	47,1	3.266	48,7	285	4,2	6.710	100,0

* Satır yüzdesi

** Sütun yüzdesi

Tablo 31. Yeni Olgularda Yıllara Göre Akciğer ve Akciğer Dışı Tüberküloz Hastalarının Dağılımı, 2005-2010

Yıllar	Akciğer*		Akciğer Dışı		Toplam Yeni Olgu
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
2005	13.394	71,4	5.359	28,6	18.753
2006	12.935	69,8	5.609	30,2	18.544
2007	11.996	67,5	5.785	32,5	17.781
2008	11.318	67,5	5.442	32,5	16.760
2009	10.296	64,6	5.647	35,4	15.943
2010	9.566	63,0	5.617	37,0	15.183

* Akciğer + “AC+AC Dışı”

Tablo 32. Tüm Olgularda Yıllara Göre Akciğer ve Akciğer Dışı Tüberküloz Hastalarının Dağılımı, 2005-2010

Yıllar	Akciğer*		Akciğer Dışı		Toplam Olgu
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
2005	14.987	73,0	5.548	27,0	20.535
2006	14.740	71,8	5.786	28,2	20.526
2007	13.690	69,5	6.004	30,5	19.694
2008	12.813	69,4	5.639	30,6	18.452
2009	11.554	66,4	5.848	33,6	17.402
2010	10.740	64,9	5.811	35,1	16.551

* Akciğer + “AC+AC Dışı”

Tablo 33. Çocuk Hastalarda (0-14 Yaş) Yıllara Göre Tüberküloz Menenjit Olgularının Dağılımı, 2002-2010

Yıllar	0-4 yaş		5-9 yaş		10-14 yaş		Toplam Hasta
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
2002	10	34,5	15	51,7	4	13,8	29
2003	19	50,0	15	39,5	4	10,5	38
2004	13	46,4	12	42,9	3	10,7	28
2005	13	37,1	13	37,1	9	25,8	35
2006	22	53,7	8	19,5	11	26,8	41
2007	11	40,8	7	25,9	9	33,3	27
2008	22	68,8	6	18,8	4	12,4	32
2009	17	47,2	9	25,0	10	27,8	36
2010	12	48,0	7	28,0	6	24,0	25

*Yüzdeler satır yüzdesidir.

Tablo 34. Akciğer Dışı TB Olgularında Tutulan Organların Dağılımı, 2010

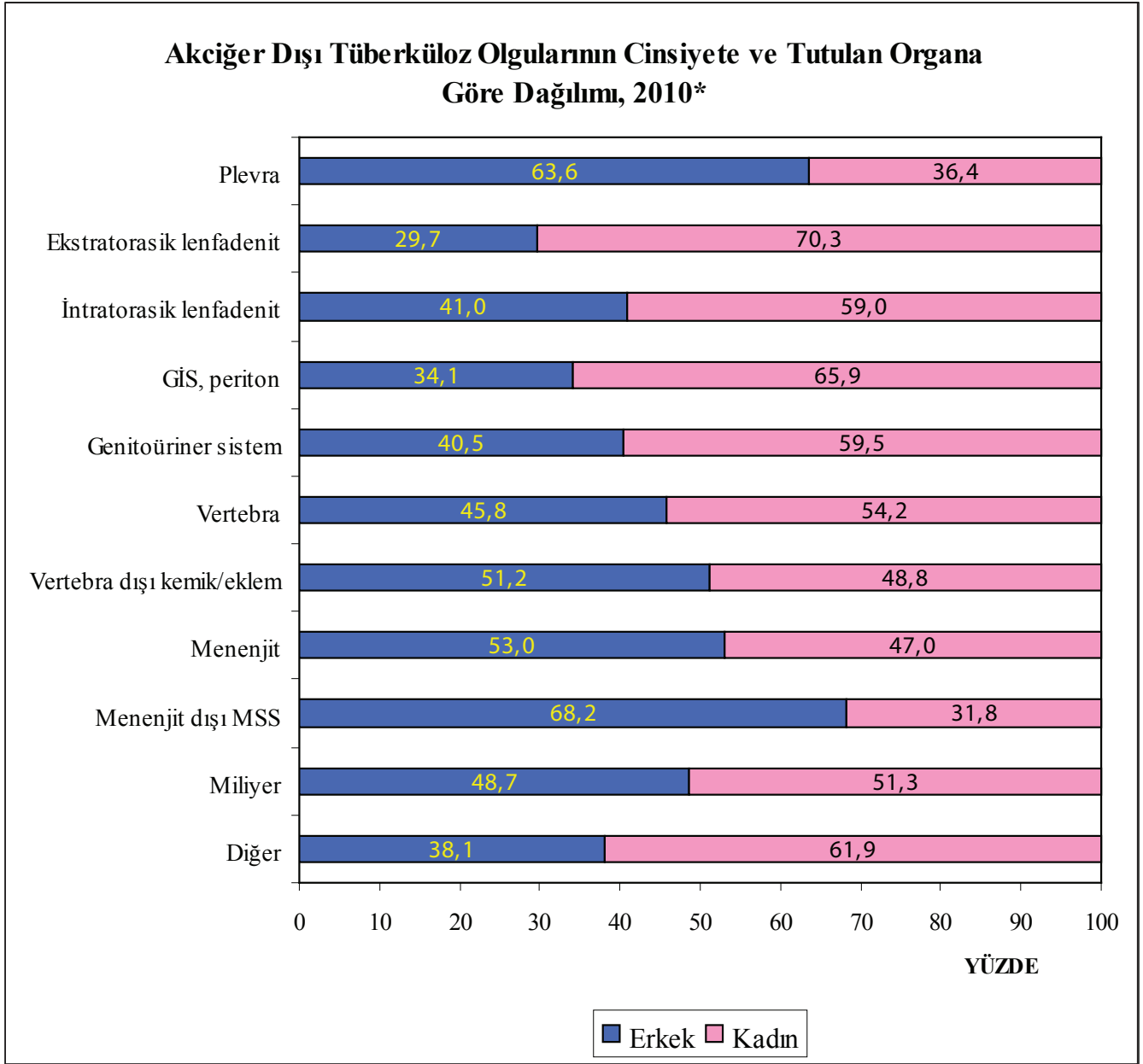
TUTULAN ORGAN	HASTALIĞIN TUTULUM YERİ				TOPLAM	
	AC Dışı		Akciğer+AC Dışı			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ekstratorasik LAP	1.998	34,4	93	14,9	2.091	32,5
Plevra	1.802	31,0	218	35,0	2.020	31,4
GİS, Periton	357	6,1	15	2,4	372	5,8
İntratorasik LAP	271	4,7	39	6,3	310	4,8
Genitoüriner Sistem	297	5,1	9	1,4	306	4,8
Vertebra	223	3,8	15	2,4	238	3,7
Vertebra dışı kemik/eklem	196	3,4	13	2,1	209	3,2
Menenjit	142	2,4	9	1,4	151	2,3
Miliyer*	-	-	150	24,1	150	2,3
Menenjit dışı MSS	18	0,3	4	0,6	22	0,3
Diğer	507	8,7	58	9,3	565	8,8
TOPLAM	5.811	100,0	623	100,0	6.434	100,0

*Miliyer TB olguları Akciğer+AC Dışı olarak sınıflandırılmaktadır.

Tablo 35. Akciğer Dışı Tüberkülozda Cinsiyete Göre Tutulan Organların Dağılımı, 2010

TUTULAN ORGAN	CİNSİYET				TOPLAM*
	Erkek		Kadın		
	Sayı	%	Sayı	%	
Ekstratorasik LAP	622	21,6	1.469	41,4	2.091
Plevra	1.284	44,5	736	20,7	2.020
GİS, periton	127	4,4	245	6,9	372
İntratorasik LAP	127	4,4	183	5,2	310
Genitoüriner Sistem	124	4,3	182	5,1	306
Vertebra	109	3,8	129	3,6	238
Vertebra dışı kemik/eklem	107	3,7	102	2,9	209
Menenjit	80	2,8	71	2,0	151
Miliyer	73	2,5	77	2,2	150
Menenjit dışı MSS	15	0,5	7	0,2	22
Diğer	215	7,5	350	9,8	565
TOPLAM	2.883	100,0	3.551	100,0	6.434

*Sadece akciğer dışı tutulum olan 5.811 olgu ile akciğer ile beraber akciğer dışı organ tutulumu da olan 623 olgu alınmıştır.

*Sadece akciğer dışı tutulum olan 5.811 olgu ile akciğer ile beraber akciğer dışı organ tutulumu da olan 623 olgu alınmıştır.

Şekil 22. Akciğer Dışı Tüberküloz Olgularının Cinsiyete ve Tutulan Organa Göre Dağılımı, 2010

Tablo 36. Akciğer Dışı Tüberkülozda Yaş Gruplarına Göre Tutulan Organların Dağılımı, 2010

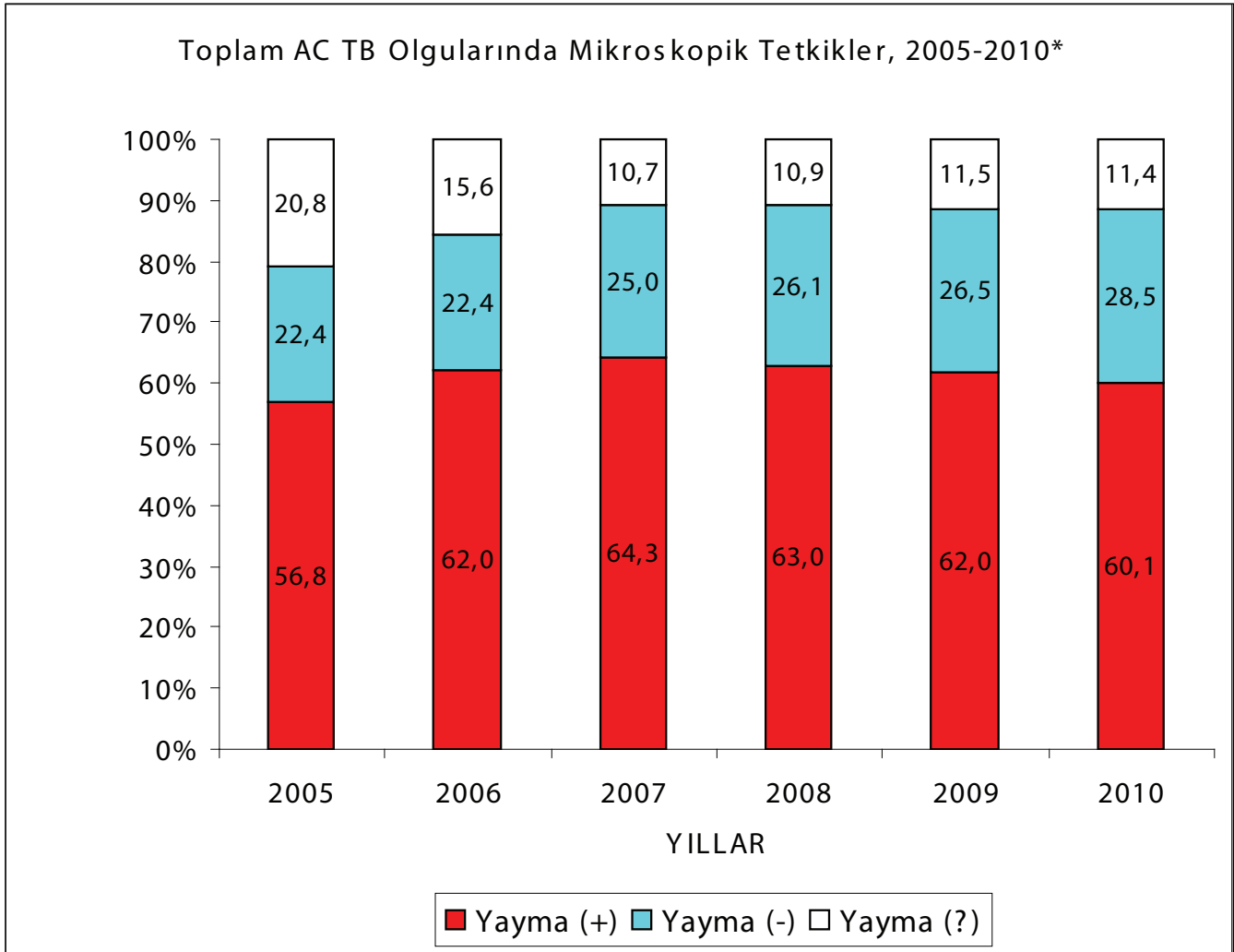
TUTULAN ORGAN	YAŞ GRUBU														TOPLAM*			
	0-4		5-14		15-24		25-34		35-44		45-54		55-64		65 ve +		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
Ekstratorasik LAP	43	38,4	97	33,8	286	24,7	361	29,3	301	32,5	353	38,0	328	38,3	322	34,5	2.091	32,5
Plevra	4	3,6	59	20,6	573	49,6	493	40,0	292	31,5	197	21,2	173	20,2	229	24,5	2.020	31,4
Diğer	10	8,9	26	9,1	46	4,0	105	8,5	93	10,0	106	11,4	81	9,5	98	10,5	565	8,8
GİS, periton	4	3,6	13	4,5	91	7,9	72	5,8	53	5,7	53	5,7	44	5,1	42	4,5	372	5,8
İntratorasik LAP	16	14,3	48	16,7	26	2,2	36	2,9	34	3,7	43	4,6	59	6,9	48	5,1	310	4,8
Genitoüriner Sistem	3	2,7	14	4,9	25	2,2	48	3,9	55	5,9	71	7,6	49	5,7	41	4,4	306	4,8
Vertebra	-	-	3	1,0	20	1,7	35	2,8	20	2,2	40	4,3	51	6,0	69	7,4	238	3,7
Vertebra dışı kemik/eklem	14	12,5	6	2,1	17	1,5	28	2,3	35	3,8	32	3,4	32	3,7	45	4,8	209	3,2
Menenjit	12	10,7	13	4,5	35	3,0	25	2,0	22	2,4	14	1,5	17	2,0	13	1,4	151	2,3
Miliyer	5	4,5	8	2,8	34	2,9	27	2,2	15	1,6	18	1,9	18	2,1	25	2,7	150	2,3
Menenjit dışı MSS	1	0,9	-	-	3	0,3	3	0,2	6	0,6	2	0,2	5	0,6	2	0,2	22	0,3
TOPLAM	112	100,0	287	100,0	1156	100,0	1233	100,0	926	100,0	929	100,0	857	100,0	934	100,0	6.434	100,0

*Sadece akciğer dışı tutulum olan 5.811 olgu ile akciğer ile beraber akciğer dışı organ tutulumu da olan 623 olgu alınmıştır.

Tablo 37. Toplam Akciğer TB Olgularında Mikroskopik Tetkik Sonuçları, 2005-2010

Yıllar	YAYMA MİKROSKOPİSİ						Toplam Akciğer TB*
	Pozitif		Negatif		Bakılmadı		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
2005	8.505	56,8	3.361	22,4	3.121	20,8	14.987
2006	9.132	62,0	3.298	22,4	2.310	15,6	14.740
2007	8.797	64,3	3.422	25,0	1.471	10,7	13.690
2008	8.073	63,0	3.345	26,1	1.395	10,9	12.813
2009	7.162	62,0	3.065	26,5	1.327	11,5	11.554
2010	6.452	60,1	3.058	28,5	1.230	11,4	10.740

* Akciğer + “AC+AC Dışı” olgular.

*Akciğer ve “akciğer + akciğer dışı” olgular birlikte değerlendirilmiştir.

Yayma (+): Mikroskopi pozitif, Yayma (-): Mikroskopi negatif, Yayma (?): Mikroskopi yapılmadı

Şekil 23. Toplam Akciğer Tüberkülozu Olgularında Mikroskopik Tetkik Sonuçları, 2005-2010

Tablo 38. Tüm Akciğer TB Hastalarının Olgu Tanımına Göre Yayma Mikroskopisi Sonuçları, 2010

OLGU TANIMI	YAYMA MİKROSKOPİSİ						TOPLAM*	
	Pozitif		Negatif		Bakılmadı		Sayı	%***
	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%**		
Yeni	5.637	58,9	2.785	29,1	1.144	12,0	9.566	89,1
Önceden tedavi görmüş	815	69,4	273	23,3	86	7,3	1.174	10,9
Nüks	615	67,9	224	24,7	67	7,4	906	8,4
Tedaviyi terkten dönen	113	67,7	36	21,5	18	10,8	167	1,6
Tedavi başarısızlığından gelen	64	85,4	10	13,3	1	1,3	75	0,7
Kronik	23	88,5	3	11,5	-	-	26	0,2
TOPLAM	6.452	60,1	3.058	28,5	1.230	11,4	10.740	100,0

* Akciğer + “AC+AC Dışı” olgular.

** Satır yüzdesi *** Sütun yüzdesi

Tablo 39. Erkek Akciğer TB Hastalarının Olgu Tanımına Göre Yayma Mikroskopisi Sonuçları, 2010

OLGU TANIMI	YAYMA MİKROSKOPİSİ						TOPLAM*	
	Pozitif		Negatif		Bakılmadı		Sayı	%***
	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%**		
Yeni	3.993	62,7	1.731	27,2	648	10,1	6.372	87,3
Önceden tedavi görmüş	673	72,8	202	21,9	49	5,3	924	12,7
Nüks	505	71,9	164	23,4	33	4,7	702	9,7
Tedaviyi terkten dönen	91	67,9	28	20,9	15	11,2	134	1,8
Tedavi başarısızlığından gelen	57	87,7	7	10,8	1	1,5	65	0,9
Kronik	20	87,0	3	13,0	-	-	23	0,3
TOPLAM	4.666	64,0	1.933	26,5	697	9,5	7.296	100,0

* Akciğer + “AC+AC Dışı” olgular.

** Satır yüzdesi *** Sütun yüzdesi

Tablo 40. Kadın Akciğer TB Hastalarının Olgu Tanımına Göre Yayma Mikroskopisi Sonuçları, 2010

OLGU TANIMI	YAYMA MİKROSKOPİSİ						TOPLAM*	
	Pozitif		Negatif		Bakılmadı		Sayı	%***
	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%**		
Yeni	1.644	51,5	1.054	33,0	496	15,5	3.194	92,7
Önceden tedavi görmüş	142	56,8	71	28,4	37	14,8	250	7,3
Nüks	110	53,9	60	29,4	34	16,7	204	5,9
Tedaviyi terkten dönen	22	66,7	8	24,2	3	9,1	33	1,0
Tedavi başarısızlığından gelen	7	70,0	3	30,0	-	-	10	0,3
Kronik	3	100,0	-	-	-	-	3	0,1
TOPLAM	1.786	51,8	1.125	32,7	533	15,5	3.444	100,0

* Akciğer + “AC+AC Dışı” olgular.

** Satır yüzdesi *** Sütun yüzdesi

Tablo 41. Akciğer TB Olgularında Yıllara Göre Mikroskopik Tetkikler, 2005-2010

Yıllar		2005	2006	2007	2008	2009	2010
Toplam Akciğer TB*		14.987	14.740	13.690	12.813	11.554	10.740
Mikroskopi Yapılan	Sayı	11.866	12.430	12.219	11.418	10.227	9.510
	%**	79,2	84,3	89,3	89,1	88,5	88,6
Pozitif	Sayı	8.505	9.132	8.797	8.073	7.162	6.452
	%***	71,7	73,5	72,0	70,7	70,0	67,8
Negatif	Sayı	3.361	3.298	3.422	3.345	3.065	3.058
	%***	28,3	26,5	28,0	29,3	30,0	32,2
Mikroskopi Yapılmayan	Sayı	3.121	2.310	1.471	1.395	1.327	1.230
	%**	20,8	15,7	10,7	10,9	11,5	11,4

* Akciğer + “AC+AC Dışı” olgular.

** Akciğer TB olgularında mikroskopi yapılma/yapılmama oranlarıdır.

*** Mikroskopi yapılanlar içindeki pozitiflik/negatiflik oranlarıdır.

Tablo 42. Akciğer TB Hastalarında Yıllara Göre Kültür ve İDT İle İlgili Veriler, 2005-2010

		KÜLTÜR						İDT***					
		2005	2006	2007	2008	2009	2010	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Toplam Akciğer TB		14.987	14.740	13.690	12.813	11.554	10.740						
Tetkik yapılan	Sayı	6.971	8.211	8.379	8.050	7.354	7.453	3.745	4.846	4.917	4.963	4.311	4.734
	%*	46,5	55,7	61,2	62,8	63,6	69,4	65,6	73,2	71,6	75,8	75,2	79,2
Pozitif	Sayı	5.708	6.619	6.868	6.545	5.730	5.979						
	%**	81,9	80,6	82,0	81,3	77,9	80,2						
Negatif	Sayı	1.263	1.592	1.511	1.505	1.624	1.474						
	%**	18,1	19,4	18,0	18,7	22,1	19,8						
Tetkik yapılmayan	Sayı	8.016	6.529	5.311	4.763	4.200	3.287						
	%*	53,5	44,3	38,8	37,2	36,4	30,6						

* Akciğer TB olgularında kültür yapılma/yapılmama oranlarıdır.

** Kültür yapılanlar içindeki pozitiflik/negatiflik oranlarıdır.

*** Kültürde pozitiflerde İDT yapılma oranlarıdır.

Tablo 43. Akciğer TB Hastalarında Mikroskopi ve Kültür Sonuçlarının Birlikte Değerlendirilmesi, 2005-2010

Mikrobiyolojik Tetkik	2005		2006		2007		2008		2009		2010	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Y?, K?	2.884	19,3	1.982	13,4	1.424	10,4	1.306	10,2	1.284	11,1	1.170	10,9
Y?, K-	56	0,4	93	0,6	8	0,1	21	0,2	7	0,1	3	0,03
Y?, K+	181	1,2	235	1,6	39	0,3	68	0,6	36	0,3	57	0,5
Y-, K?	1.505	10,0	1.099	7,5	1.119	8,2	1.017	7,9	845	7,3	727	6,8
Y-, K-	872	5,8	1.008	6,8	1.018	7,4	1.054	8,2	1.088	9,4	1.015	9,5
Y-, K+	984	6,6	1.191	8,1	1.285	9,4	1.274	9,9	1.132	9,8	1.316	12,3
Y+, K?	3.627	24,2	3.448	23,4	2.768	20,2	2.440	19,0	2.071	17,9	1.390	12,9
Y+, K-	335	2,2	491	3,3	485	3,5	430	3,4	529	4,6	456	4,2
Y+, K+	4.543	30,3	5.193	35,2	5.544	40,5	5.203	40,6	4.562	39,5	4.606	42,9
Toplam Akciğer TB*	14.987	100,0	14.740	100,0	13.690	100,0	12.813	100,0	11.554	100,0	10.740	100,0

* Akciğer + “AC+AC Dışı” olgular.

Y: Yayma K: Kültür (+) : Pozitif, (-) : Negatif, (?): Bakılmadı

Tablo 44. İlaç Duyarlılık Testi (İDT) Çalışılan Hastalarda Olgu Tanımına Göre Her Bir TB İlacı İçin Toplam Direnç Sonuçları, 2005-2010*

	2005		2006		2007		2008		2009		2010	
	Dirençli	%	Dirençli	%	Dirençli	%	Dirençli	%	Dirençli	%	Dirençli	%
Yeni	n=3.237		n=4.135		n=4.142		n=4.221		n=3.720		n=4.350	
İzoniyazid	291	9,0	444	10,7	492	11,9	479	11,3	381	10,2	450	10,3
Rifampisin	144	4,4	185	4,5	202	4,9	166	3,9	143	3,8	177	4,1
Etambutol	97	3,0	147	3,6	115	2,8	143	3,4	131	3,5	152	3,5
Streptomisin	227	7,0	348	8,4	296	7,1	275	6,5	259	7,0	329	7,6
ÇİD	101	3,1	131	3,2	120	2,9	125	3,0	99	2,7	110	2,5
Önceden tedavi görmüş	n=508		n=711		n=775		n=742		n=600		n=615	
İzoniyazid	139	27,4	169	23,8	214	27,6	207	27,9	183	30,5	210	34,1
Rifampisin	107	21,1	141	19,8	145	18,7	162	21,8	139	23,2	159	25,9
Etambutol	51	10,0	94	13,2	64	8,3	71	9,6	71	11,8	104	16,9
Streptomisin	77	15,2	121	17,0	107	13,8	96	12,9	110	18,3	124	20,2
ÇİD	90	17,7	118	16,6	120	15,5	138	18,6	123	20,5	140	22,8
Tüm hastalar	n= 3.745		n=4.846		n=4.917		n=4.963		n=4.320		n=4.965	
İzoniyazid	430	11,5	613	12,6	706	14,4	686	13,8	564	13,1	660	13,3
Rifampisin	251	6,7	326	6,7	347	7,1	328	6,6	282	6,5	336	6,8
Etambutol	148	4,0	241	5,0	179	3,6	214	4,3	202	4,7	256	5,2
Streptomisin	304	8,1	469	9,7	403	8,2	371	7,5	369	8,5	453	9,1
ÇİD	191	5,1	249	5,1	240	4,9	263	5,3	222	5,1	250	5,0

*Her bir ilaç için toplam dirençli hasta sayısı belirlenirken, diğer ilaçlara dirençli ya da duyarlı olması dikkate alınmamıştır.
n: Duyarlılık testi yapılan toplam hasta sayısı (Akciğer olguları+AC dışı olgular).

Tablo 45. Yeni, Önceden Tedavi Görmüş ve Tüm Olgularda ÇİD-TB Oranları, 2005-2010

Yıl	Yeni hastalar		Önceden tedavi görmüş hastalar		Tüm hastalar	
	ÇİD	%*	ÇİD	%*	ÇİD	%*
2005	101	3,1	90	17,7	191	5,1
2006	131	3,2	118	16,6	249	5,1
2007	120	2,9	120	15,5	240	4,9
2008	125	3,0	138	18,6	263	5,3
2009	99	2,7	123	20,5	222	5,1
2010	110	2,5	140	22,8	250	5,0

*Yüzdeler Tablo 44'te verilen duyarlılık testi yapılan hasta sayısı üzerinden alınmıştır .

Tablo 46. İlaç Duyarlılık Testi (İDT) Çalışılan Hastalarda Olgu Tanımına Göre Tekli ve Çoklu İlaç Direnci Dağılımları, 2010*

DİRENÇ DURUMU	Yeni Olgular		Önceden Tedavi Görmüş Olgular		Tüm Olgular	
	n=4.350		n=615		n=4.965	
	Sayı	%**	Sayı	%**	Sayı	%**
TOPLAM DUYARLI	3.633	83,6	357	58,3	3.990	80,5
TOPLAM DİRENÇLİ	717	16,4	258	41,7	975	19,5
H dirençli	230	5,3	38	6,2	268	5,4
R dirençli	52	1,2	15	2,5	67	1,4
E dirençli	40	0,9	7	1,1	47	1,0
S dirençli	153	3,5	21	3,4	174	3,5
TOPLAM TEK İLAÇ	475	11,0	81	13,3	556	11,3
HR dirençli	22	0,5	36	5,9	58	1,2
HS dirençli	75	1,7	15	2,5	90	1,8
HE dirençli	16	0,4	11	1,8	27	0,5
RS dirençli	5	0,1	-	-	5	0,1
RE dirençli	8	0,2	3	0,5	11	0,2
ES dirençli	5	0,1	1	0,2	6	0,1
TOPLAM İKİ İLAÇ	131	3,0	66	10,8	197	4,0
HRS dirençli	24	0,6	26	4,3	50	1,0
HRE dirençli	13	0,3	20	3,3	33	0,7
HSE dirençli	15	0,3	6	1,0	21	0,4
RSE dirençli	1	0,02	-	-	1	0,02
TOPLAM ÜÇ İLAÇ	53	1,2	52	8,5	105	2,1
HRSE DİRENÇLİ	50	1,2	55	9,0	105	2,1

n: Duyarlılık testi yapılan hasta sayısı

* Dört ilaç için de duyarlılık testi yapılmış olup, hastaların dirençli olduğu ilaç ya da ilaçlar dışında kalan diğer ilaçlara duyarlı olduğu gösterilmiştir.

**Toplam duyarlı ve toplam dirençli dışındaki yüzdeler dört ilaç için de duyarlılık testi yapılan hasta sayısı üzerinden alınmıştır (4.323/609/4.932)

Tablo 47. Türkiye’de VSD’lere Kayıtlı Yabancı Ülke Doğumlu Hastaların Coğrafi Kıtalaraya Göre Dağılımı, 2010

	SAYI		%
AVRUPA			
Almanya	5	57	31,8
Arnavutluk	1		
Avusturya	1		
Bosna Hersek	3		
Bulgaristan	18		
Makedonya	4		
Moldova	7		
Romanya	2		
Rusya	9		
Ukrayna	3		
Yunanistan	4		
ASYA			
Afganistan	6	100	55,9
Azerbaycan	31		
Bangladeş	1		
Burma	1		
Çin	4		
Ermenistan	2		
Gürcistan	14		
Hindistan	1		
Irak	3		
Kazakistan	2		
Kırgızistan	2		
Moğolistan	6		
Özbekistan	9		
Pakistan	1		
Suriye	2		
Türkmenistan	15		
AFRİKA			
Burundi	1	21	11,7
Etiyopya	2		
Fas	2		
Kenya	2		
Kongo	1		
Liberya	1		
Nijerya	2		
Somali	8		
Sudan	1		
Uganda	1		
AMERİKA			
Brezilya	1	1	0,6
TOPLAM		179	100,0

Tablo 48 . Türkiye’de VSD’lere Kayıtlı Yabancı Ülke Doğumlu Hastaların Coğrafi Kıtalara ve Yıllara Göre Dağılımı, 2005-2010

AVRUPA	2005	2006	2007	2008	2009	2010	TOPLAM
Almanya	1	2	3	6	3	5	20
Arnavutluk	-	1	1	-	1	1	4
Avusturya	-	1	-	1	-	1	3
Belarus	-	-	1	-	-	-	1
Bosna-Hersek	-	2	5	6	-	3	16
Bulgaristan	5	8	11	15	20	18	77
Çek Cumhuriyeti	-	1	-	-	-	-	1
Hırvatistan	1	-	-	-	-	-	1
Hollanda	-	-	1	2	-	-	3
Makedonya	1	2	4	7	4	4	22
Moldova	6	3	4	4	4	7	28
Polonya	-	-	-	1	-	-	1
Romanya	3	1	3	5	1	2	15
Rusya	6	3	5	6	3	9	32
Sırbistan	-	-	1	1	3	-	5
Ukrayna	1	-	1	3	2	3	10
Yunanistan	-	1	2	4	1	4	12
TOPLAM	24	25	42	61	42	57	251
ASYA							
Afganistan	2	6	3	5	6	6	28
Azerbaycan	13	37	30	29	37	31	177
Bangladeş	-	-	-	-	-	1	1
Burma	-	-	-	-	1	1	2
Çin	-	1	1	-	1	4	7
Endonezya	-	1	1	-	1	-	3
Ermenistan	-	1	3	1	1	2	8
Filipinler	-	-	1	-	-	-	1
Filistin	-	-	-	-	1	-	1
Gürcistan	1	4	8	9	7	14	43
Hindistan	-	-	-	-	1	1	2
Irak	-	4	3	1	7	3	18
İran	1	4	1	1	-	-	7
Katar	-	-	-	1	-	-	1
Kazakistan	2	2	2	5	2	2	15
Kırgızistan	4	1	4	3	5	2	19
Kuzey Kore	-	-	1	-	-	-	1
Moğolistan	-	-	-	2	-	6	8
Özbekistan	2	6	6	8	10	9	41
Pakistan	1	-	-	3	1	1	6
Suriye	-	-	-	3	-	2	5
Suudi Arabistan	-	-	-	1	1	-	2
Tacikistan	-	-	2	-	-	-	2
Tayland	-	-	-	1	-	-	1
Türkmenistan	-	2	10	12	17	15	56
TOPLAM	26	69	76	85	99	100	455

Tablo 48 . Türkiye’de VSD’lere Kayıtlı Yabancı Ülke Doğumlu Hastaların Coğrafi Kıtalara ve Yıllara Göre Dağılımı, 2005-2010 (devamı)

AFRİKA	2005	2006	2007	2008	2009	2010	TOPLAM
Burundi	-	-	-	-	-	1	1
Eritre	-	-	-	-	1	-	1
Etiyopya	1	1	-	1	1	2	6
Fas	-	1	-	-	1	2	4
Gana	2	1	1	-	-	-	4
Gine	-	-	-	-	1	-	1
Güney Afrika	-	2	1	1	1	-	5
Kenya	-	-	-	-	1	2	3
Kongo	-	1	-	1	1	1	4
Liberya	-	-	-	-	-	1	1
Libya	-	-	-	1	-	-	1
Nijerya	-	-	-	-	2	2	4
Ruanda	-	-	1	-	-	-	1
Senegal	-	1	1	-	-	-	2
Somali	8	13	15	25	13	8	82
Sudan	-	2	1	-	-	1	4
Tanzanya	2	1	-	-	-	-	3
Uganda	-	-	-	-	-	1	1
TOPLAM	13	23	20	29	22	21	128
AMERİKA							
Amerika Birleşik Devletleri	-	1	1	-	-	-	2
Brezilya	-	-	-	-	-	1	1
TOPLAM	0	1	1	0	0	1	3
GENEL TOPLAM	63	118	139	175	163	179	837

5

İLLERE GÖRE
TÜBERKÜLOZ
VERİLERİ

İLLERE GÖRE TÜBERKÜLOZ VERİLERİ

İLLERE GÖRE TÜBERKÜLOZ VERİLERİ

Ülkemizde 2005 yılından itibaren dispanserlere kayıtlı her bir hastanın verisi bireysel olarak toplanmaktadır. Bu bölümde, yıllara göre değişimi göstermek amacıyla illerin 2005 yılından itibaren toplam olgu sayıları ve olgu hızları verilmiştir.

Bu bölümde ayrıca 2010 yılı tüberküloz hastalarına ait verilerin il düzeyinde dağılımını gösteren tablolar yer almaktadır. Bu tablolarda illerin tüberküloz olgularının cinsiyete, yaş gruplarına, hastalığın tutulum yerine ve olgu tanımına göre dağılımları ile akciğer tüberkülozu olgularında bakteriyolojik tetkik yapılma durumları incelenmiştir.

Tablo 49. İllere Göre Toplam Olgu Sayısı ve Olgu Hızı (Yüz binde), 2005-2010

İLLER	Toplam Olgu Sayısı						Toplam Olgu Hızı					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Adana	547	515	481	393	523	446	27,9	26,0	24,0	19,4	25,4	21,4
Adıyaman	132	101	110	109	107	97	19,8	14,9	18,9	18,6	18,2	16,4
Afyonkarahisar	88	82	96	90	108	96	10,7	9,9	13,7	12,9	15,4	13,8
Ağrı	104	71	86	65	96	100	18,4	12,4	16,2	12,2	17,9	18,4
Aksaray	58	41	53	54	41	36	13,8	9,6	14,5	14,6	10,9	9,5
Amasya	85	67	70	61	48	46	23,9	19,0	21,3	18,8	14,8	13,7
Ankara	683	674	644	665	653	652	15,8	15,4	14,4	14,6	14,0	13,7
Antalya	325	316	320	276	205	250	16,2	15,3	17,9	14,8	10,7	12,6
Ardahan	11	15	14	14	28	14	9,0	12,6	12,4	12,5	25,9	13,3
Artvin	34	58	55	45	43	30	19,7	34,6	32,7	27,0	26,0	18,2
Aydın	289	261	248	248	208	180	29,2	26,1	26,2	25,7	21,2	18,2
Balıkesir	394	380	315	356	277	278	35,9	34,5	28,2	31,5	24,3	24,1
Bartın	84	142	95	66	65	83	51,1	89,0	52,2	35,6	34,5	44,2
Batman	137	130	147	105	105	126	27,0	25,1	31,1	21,6	21,1	24,7
Bayburt	10	12	10	12	8	12	11,4	14,0	13,1	15,9	10,7	16,1
Bilecik	40	35	38	39	37	26	20,2	17,6	18,6	20,2	18,3	11,5
Bingöl	60	43	70	77	45	53	24,3	17,5	27,8	30,1	17,6	20,8
Bitlis	42	40	48	45	37	28	10,3	9,7	14,6	13,8	11,3	8,5
Bolu	33	47	62	54	36	28	12,4	17,8	22,9	20,1	13,3	10,3
Burdur	36	33	29	22	29	27	14,5	13,4	11,5	8,9	11,5	10,4
Bursa	862	822	812	803	746	705	36,5	34,1	33,3	32,0	29,2	27,1
Çanakkale	175	208	160	149	136	139	37,5	44,5	33,6	31,4	28,5	28,3
Çankırı	33	35	32	22	20	30	12,1	12,8	18,4	12,5	10,8	16,8
Çorum	129	104	108	88	106	93	22,7	18,6	19,6	16,1	19,6	17,4
Denizli	163	153	169	125	122	146	18,6	17,3	18,6	13,6	13,2	15,7
Diyarbakır	424	395	377	299	329	314	28,8	26,4	25,8	20,0	21,7	20,5
Düzce	130	119	106	128	121	126	39,8	36,1	32,8	39,0	36,1	37,3
Edirne	185	165	177	171	154	174	47,9	43,2	44,6	43,3	38,9	44,6
Elazığ	201	142	140	119	121	130	34,0	23,9	25,9	21,7	22,0	23,5
Erzincan	35	30	31	31	39	24	11,1	9,5	14,5	14,7	18,3	10,7
Erzurum	156	158	142	153	115	119	16,3	16,5	18,1	19,7	14,9	15,5
Eskişehir	121	101	135	126	94	118	16,8	14,0	18,6	17,0	12,4	15,4
Gaziantep	354	342	319	255	294	270	25,3	24,0	20,4	15,8	17,8	15,9
Giresun	165	211	165	161	121	132	31,8	40,8	39,5	38,2	28,7	31,5
Gümüşhane	29	23	29	19	16	23	15,2	12,0	22,2	14,5	12,2	17,7
Hakkari	23	22	24	33	30	38	8,6	8,1	9,7	12,8	11,7	15,1
Hatay	216	185	175	210	179	167	16,7	14,2	12,6	14,9	12,4	11,3
İğdır	27	32	46	36	39	31	15,2	17,8	25,3	19,6	21,3	16,8
İsparta	49	50	46	47	48	50	9,0	9,1	11,0	11,5	11,4	11,2
İstanbul	6.336	6.590	6.392	6.171	5.702	5.211	55,9	56,7	50,8	48,6	44,1	39,3
İzmir	1.058	1.052	1.036	891	859	766	29,0	28,4	27,7	23,5	22,2	19,4

Tablo 49. İllere Göre Toplam Olgu Sayısı ve Olgu Hızı (Yüz binde), 2005-2010 (devamı)

İLLER	Toplam Olgu Sayısı						Toplam Olgu Hızı					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2005	2006	2007	2008	2009	2010
K.Maraş	140	127	126	121	114	122	13,6	12,3	12,5	11,8	11,0	11,7
Karabük	76	64	58	55	58	55	37,0	31,9	26,5	25,4	26,5	24,2
Karaman	34	33	18	20	28	30	13,6	13,1	8,0	8,7	12,1	12,9
Kars	52	56	52	40	30	48	17,7	19,5	16,7	12,8	9,8	15,9
Kastamonu	62	65	68	72	61	58	18,6	20,1	18,9	20,0	17,0	16,1
Kayseri	175	205	146	147	200	199	16,1	18,7	12,5	12,4	16,6	16,1
Kırıkkale	38	41	60	52	49	43	9,8	10,5	21,4	18,6	17,4	15,5
Kırklareli	160	183	154	114	111	113	48,9	56,0	46,2	33,8	33,3	34,0
Kırşehir	22	30	22	22	15	20	9,1	12,6	9,9	9,9	6,7	9,0
Kilis	33	26	15	22	12	11	32,6	26,5	12,7	18,2	9,8	8,9
Kocaeli	434	479	495	467	346	368	32,6	35,2	34,4	31,3	22,7	23,6
Konya	321	290	298	287	281	282	13,5	12,0	15,2	14,6	14,1	14,0
Kütahya	125	110	98	89	78	88	18,4	16,1	16,8	15,7	13,6	14,9
Malatya	267	212	206	153	176	173	29,3	23,0	28,5	20,9	23,9	23,4
Manisa	355	351	337	322	273	289	27,8	27,5	25,5	24,5	20,5	20,9
Mardin	133	101	100	104	117	98	17,4	13,0	13,4	13,9	15,9	13,2
Mersin	430	397	319	308	274	251	23,6	21,4	20,0	19,2	16,7	15,2
Muğla	137	115	101	119	102	108	17,6	14,5	13,2	15,0	12,7	13,2
Muş	72	72	74	78	70	90	14,9	14,7	18,2	19,3	17,3	22,1
Neveşehir	35	38	32	29	24	36	11,3	12,2	11,4	10,3	8,4	12,8
Niğde	65	41	37	44	39	36	17,9	11,2	11,2	13,0	11,5	10,7
Ordu	306	293	269	254	217	234	34,3	32,9	37,6	35,3	30,0	32,5
Osmaniye	121	123	91	91	86	76	24,9	25,0	20,1	19,6	18,2	15,9
Rize	133	130	121	101	85	57	36,7	36,0	38,3	31,6	26,6	17,8
Sakarya	364	394	386	310	323	271	47,2	50,9	46,2	36,4	37,5	31,0
Samsun	414	384	327	346	354	328	34,7	32,3	26,6	28,0	28,3	26,2
Siirt	65	61	63	53	59	60	24,4	22,9	21,6	17,7	19,4	20,0
Sinop	58	70	44	45	37	40	30,0	37,7	22,2	22,4	18,4	19,7
Sivas	160	142	148	125	126	115	22,2	20,0	23,2	19,8	19,9	17,9
Şanlıurfa	384	367	390	324	400	323	23,2	21,6	25,6	20,6	24,8	19,4
Şırnak	108	112	67	56	62	73	27,4	27,7	16,1	13,0	14,4	17,0
Tekirdağ	275	299	295	283	263	227	39,7	42,2	40,5	36,7	33,6	28,4
Tokat	182	169	186	148	119	104	21,1	19,4	30,0	24,0	19,1	16,8
Trabzon	248	310	287	211	199	209	23,7	29,2	38,8	28,2	26,0	27,4
Tunceli	8	9	5	7	8	4	10,1	11,8	6,0	8,1	9,6	5,2
Uşak	52	51	55	65	36	50	15,8	15,4	16,5	19,5	10,7	14,8
Van	162	188	164	179	138	145	16,4	18,6	16,7	17,8	13,5	14,0
Yalova	76	62	51	62	65	56	41,7	33,5	28,1	31,4	32,1	27,5
Yozgat	48	61	54	55	46	67	6,7	8,4	11,0	11,4	9,4	14,1
Zonguldak	142	263	263	239	231	180	24,9	47,1	42,7	38,6	37,3	29,0
Türkiye Geneli	20.535	20.526	19.694	18.452	17.402	16.551	28,5	28,1	27,9	25,8	24,0	22,5

TABLO 50. İllerin Tüberküloz Olgularının Cinsiyete ve Hastalığın Tutulum Yerine Göre Dağılımı, 2010

İL	CİNSİYET				HASTALIĞIN YERİ						TOPLAM OLGU
	Erkek		Kadın		Akciğer		AC Dışı		Akciğer+AC Dışı		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Adana	281	63,0	165	37,0	297	66,6	137	30,7	12	2,7	446
Adıyaman	51	52,6	46	47,4	64	66,0	33	34,0	-	-	97
Afyonkarahisar	60	62,5	36	37,5	43	44,8	48	50,0	5	5,2	96
Ağrı	68	68,0	32	32,0	61	61,0	35	35,0	4	4,0	100
Aksaray	17	47,2	19	52,8	30	83,3	6	16,7	-	-	36
Amasya	29	63,0	17	37,0	32	69,6	14	30,4	-	-	46
Ankara	342	52,5	310	47,5	307	47,1	304	46,6	41	6,3	652
Antalya	166	66,4	84	33,6	161	64,4	82	32,8	7	2,8	250
Ardahan	8	57,1	6	42,9	7	50,0	7	50,0	-	-	14
Artvin	22	73,3	8	26,7	22	73,3	7	23,3	1	3,3	30
Aydın	119	66,1	61	33,9	123	68,3	48	26,7	9	5,0	180
Balıkesir	183	65,8	95	34,2	191	68,7	75	27,0	12	4,3	278
Bartın	64	77,1	19	22,9	75	90,4	8	9,6	-	-	83
Batman	74	58,7	52	41,3	74	58,7	51	40,5	1	0,8	126
Bayburt	5	41,7	7	58,3	8	66,7	4	33,3	-	-	12
Bilecik	15	57,7	11	42,3	14	53,8	11	42,3	1	3,8	26
Bingöl	32	60,4	21	39,6	28	52,8	25	47,2	-	-	53
Bitlis	11	39,3	17	60,7	12	42,9	15	53,6	1	3,6	28
Bolu	16	57,1	12	42,9	10	35,7	16	57,1	2	7,1	28
Burdur	13	48,1	14	51,9	15	55,6	9	33,3	3	11,1	27
Bursa	427	60,6	278	39,4	463	65,7	226	32,1	16	2,3	705
Çanakkale	106	76,3	33	23,7	103	74,1	34	24,5	2	1,4	139
Çankırı	11	36,7	19	63,3	9	30,0	21	70,0	-	-	30
Çorum	55	59,1	38	40,9	50	53,8	36	38,7	7	7,5	93
Denizli	89	61,0	57	39,0	80	54,8	55	37,7	11	7,5	146
Diyarbakır	153	48,7	161	51,3	180	57,3	126	40,1	8	2,5	314
Düzce	75	59,5	51	40,5	84	66,7	40	31,7	2	1,6	126
Edirne	127	73,0	47	27,0	121	69,5	48	27,6	5	2,9	174
Elazığ	63	48,5	67	51,5	64	49,2	59	45,4	7	5,4	130
Erzincan	15	62,5	9	37,5	8	33,3	16	66,7	-	-	24
Erzurum	59	49,6	60	50,4	58	48,7	55	46,2	6	5,0	119
Eskişehir	70	59,3	48	40,7	76	64,4	40	33,9	2	1,7	118
Gaziantep	170	63,0	100	37,0	155	57,4	105	38,9	10	3,7	270
Giresun	91	68,9	41	31,1	83	62,9	47	35,6	2	1,5	132
Gümüşhane	13	56,5	10	43,5	14	60,9	9	39,1	-	-	23
Hakkari	16	42,1	22	57,9	19	50,0	18	47,4	1	2,6	38
Hatay	100	59,9	67	40,1	92	55,1	69	41,3	6	3,6	167
Iğdır	24	77,4	7	22,6	17	54,8	14	45,2	-	-	31
Isparta	24	48,0	26	52,0	18	36,0	26	52,0	6	12,0	50
İstanbul	3.089	59,3	2.122	40,7	3.300	63,3	1.712	32,9	199	3,8	5.211
İzmir	460	60,1	306	39,9	472	61,6	254	33,2	40	5,2	766

TABLO 50. İllerin Tüberküloz Olgularının Cinsiyete ve Hastalığın Tutulum Yerine Göre Dağılımı, 2010
(devamı)

İL	CİNSİYET				HASTALIĞIN YERİ						TOPLAM OLGU
	Erkek		Kadın		Akciğer		AC Dışı		Akciğer+AC Dışı		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Kahramanmaraş	71	58,2	51	41,8	73	59,8	46	37,7	3	2,5	122
Karabük	27	49,1	28	50,9	29	52,7	23	41,8	3	5,5	55
Karaman	17	56,7	13	43,3	9	30,0	20	66,7	1	3,3	30
Kars	30	62,5	18	37,5	32	66,7	16	33,3	-	-	48
Kastamonu	28	48,3	30	51,7	35	60,3	18	31,0	5	8,6	58
Kayseri	98	49,2	101	50,8	95	47,7	96	48,2	8	4,0	199
Kırıkkale	22	51,2	21	48,8	25	58,1	17	39,5	1	2,3	43
Kırklareli	87	77,0	26	23,0	89	78,8	22	19,5	2	1,8	113
Kırşehir	12	60,0	8	40,0	9	45,0	11	55,0	-	-	20
Kilis	7	63,6	4	36,4	8	72,7	2	18,2	1	9,1	11
Kocaeli	193	52,4	175	47,6	224	60,9	125	34,0	19	5,2	368
Konya	139	49,3	143	50,7	119	42,2	148	52,5	15	5,3	282
Kütahya	49	55,7	39	44,3	48	54,5	39	44,3	1	1,1	88
Malatya	83	48,0	90	52,0	81	46,8	86	49,7	6	3,5	173
Manisa	186	64,4	103	35,6	185	64,0	85	29,4	19	6,6	289
Mardin	40	40,8	58	59,2	54	55,1	40	40,8	4	4,1	98
Mersin	159	63,3	92	36,7	171	68,1	76	30,3	4	1,6	251
Muğla	81	75,0	27	25,0	70	64,8	33	30,6	5	4,6	108
Muş	50	55,6	40	44,4	57	63,3	29	32,2	4	4,4	90
Nevşehir	16	44,4	20	55,6	14	38,9	20	55,6	2	5,6	36
Niğde	23	63,9	13	36,1	17	47,2	19	52,8	-	-	36
Ordu	167	71,4	67	28,6	154	65,8	67	28,6	13	5,6	234
Osmaniye	61	80,3	15	19,7	53	69,7	23	30,3	-	-	76
Rize	39	68,4	18	31,6	41	71,9	15	26,3	1	1,8	57
Sakarya	172	63,5	99	36,5	190	70,1	63	23,2	18	6,6	271
Samsun	201	61,3	127	38,7	190	57,9	130	39,6	8	2,4	328
Siirt	26	43,3	34	56,7	31	51,7	28	46,7	1	1,7	60
Sinop	28	70,0	12	30,0	25	62,5	14	35,0	1	2,5	40
Sivas	55	47,8	60	52,2	49	42,6	64	55,7	2	1,7	115
Şanlıurfa	156	48,3	167	51,7	188	58,2	131	40,6	4	1,2	323
Şırnak	41	56,2	32	43,8	36	49,3	36	49,3	1	1,4	73
Tekirdağ	168	74,0	59	26,0	172	75,8	45	19,8	10	4,4	227
Tokat	64	61,5	40	38,5	70	67,3	31	29,8	3	2,9	104
Trabzon	137	65,6	72	34,4	145	69,4	54	25,8	10	4,8	209
Tunceli	2	50,0	2	50,0	2	50,0	2	50,0	-	-	4
Uşak	26	52,0	24	48,0	23	46,0	26	52,0	1	2,0	50
Van	77	53,1	68	46,9	61	42,1	77	53,1	7	4,8	145
Yalova	33	58,9	23	41,1	37	66,1	17	30,4	2	3,6	56
Yozgat	42	62,7	25	37,3	38	56,7	28	41,8	1	1,5	67
Zonguldak	115	63,9	65	36,1	128	71,1	44	24,4	8	4,4	180
TOPLAM	9.841	59,5	6.710	40,5	10.117	61,1	5.811	35,1	623	3,8	16.551

Tablo 51. Tüberküloz Olgularının İllere ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı, 2010

İL	YAŞ GRUBU																TOPLAM
	0-4		5-14		15-24		25-34		35-44		45-54		55-64		65 ve +		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Adana	7	1,6	6	1,3	76	17,0	96	21,5	71	15,9	75	16,8	68	15,2	47	10,5	446
Adıyaman	1	1,0	2	2,1	21	21,6	31	32,0	13	13,4	12	12,4	8	8,2	9	9,3	97
Afyon	1	1,0	8	8,3	8	8,3	11	11,5	14	14,6	17	17,7	17	17,7	20	20,8	96
Ağrı	1	1,0	14	14,0	30	30,0	24	24,0	13	13,0	10	10,0	3	3,0	5	5,0	100
Aksaray	-	-	3	8,3	6	16,7	10	27,8	5	13,9	5	13,9	3	8,3	4	11,1	36
Amasya	2	4,3	1	2,2	4	8,7	10	21,7	8	17,4	5	10,9	8	17,4	8	17,4	46
Ankara	15	2,3	20	3,1	70	10,7	102	15,6	92	14,1	124	19,0	95	14,6	134	20,6	652
Antalya	2	0,8	7	2,8	42	16,8	51	20,4	38	15,2	53	21,2	27	10,8	30	12,0	250
Ardahan	-	-	-	-	2	14,3	1	7,1	3	21,4	2	14,3	4	28,6	2	14,3	14
Artvin	-	-	-	-	8	26,7	6	20,0	5	16,7	4	13,3	4	13,3	3	10,0	30
Aydın	1	0,6	3	1,7	24	13,3	37	20,6	20	11,1	32	17,8	27	15,0	36	20,0	180
Bahkesir	1	0,4	4	1,4	44	15,8	28	10,1	49	17,6	60	21,6	46	16,5	46	16,5	278
Bartın	-	-	-	-	7	8,4	16	19,3	7	8,4	5	6,0	15	18,1	33	39,8	83
Batman	2	1,6	12	9,5	42	33,3	32	25,4	10	7,9	11	8,7	8	6,3	9	7,1	126
Bayburt	-	-	2	16,7	2	16,7	3	25,0	1	8,3	2	16,7	1	8,3	1	8,3	12
Bilecik	-	-	-	-	4	15,4	4	15,4	1	3,8	4	15,4	9	34,6	4	15,4	26
Bingöl	-	-	1	1,9	13	24,5	8	15,1	10	18,9	6	11,3	5	9,4	10	18,9	53
Bitlis	1	3,6	1	3,6	10	35,7	11	39,3	2	7,1	3	10,7	-	-	-	-	28
Bolu	-	-	1	3,6	3	10,7	5	17,9	4	14,3	5	17,9	3	10,7	7	25,0	28
Burdur	1	3,7	3	11,1	2	7,4	3	11,1	1	3,7	4	14,8	5	18,5	8	29,6	27
Bursa	7	1,0	20	2,8	121	17,2	154	21,8	123	17,4	110	15,6	91	12,9	79	11,2	705
Çanakkale	-	-	-	-	14	10,1	14	10,1	16	11,5	28	20,1	33	23,7	34	24,5	139
Çankırı	-	-	-	-	4	13,3	4	13,3	6	20,0	3	10,0	7	23,3	6	20,0	30
Çorum	1	1,1	4	4,3	7	7,5	19	20,4	14	15,1	20	21,5	11	11,8	17	18,3	93
Denizli	2	1,4	3	2,1	13	8,9	14	9,6	18	12,3	31	21,2	26	17,8	39	26,7	146
Diyarbakır	6	1,9	61	19,4	70	22,3	56	17,8	42	13,4	30	9,6	22	7,0	27	8,6	314
Düzce	-	-	1	0,8	27	21,4	20	15,9	17	13,5	27	21,4	12	9,5	22	17,5	126
Edirne	3	1,7	3	1,7	19	10,9	28	16,1	29	16,7	37	21,3	32	18,4	23	13,2	174
Elazığ	4	3,1	10	7,7	20	15,4	27	20,8	13	10,0	15	11,5	17	13,1	24	18,5	130
Erzincan	-	-	2	8,3	5	20,8	2	8,3	2	8,3	6	25,0	3	12,5	4	16,7	24
Erzurum	-	-	4	3,4	23	19,3	21	17,6	24	20,2	10	8,4	16	13,4	21	17,6	119
Eskişehir	1	0,8	2	1,7	15	12,7	14	11,9	23	19,5	32	27,1	18	15,3	13	11,0	118
Gaziantep	5	1,9	8	3,0	54	20,0	51	18,9	51	18,9	43	15,9	33	12,2	25	9,3	270
Giresun	1	0,8	2	1,5	25	18,9	24	18,2	22	16,7	26	19,7	17	12,9	15	11,4	132
Gümüşhane	-	-	1	4,3	2	8,7	1	4,3	4	17,4	5	21,7	1	4,3	9	39,1	23
Hakkari	1	2,6	4	10,5	6	15,8	10	26,3	4	10,5	6	15,8	3	7,9	4	10,5	38
Hatay	3	1,8	4	2,4	20	12,0	27	16,2	25	15,0	46	27,5	21	12,6	21	12,6	167
Iğdır	1	3,2	2	6,5	7	22,6	7	22,6	5	16,1	3	9,7	3	9,7	3	9,7	31
Isparta	-	-	5	10,0	8	16,0	4	8,0	8	16,0	8	16,0	8	16,0	9	18,0	50
İstanbul	63	1,2	214	4,1	1275	24,5	1286	24,7	764	14,7	698	13,4	470	9,0	441	8,5	5.211
İzmir	14	1,8	28	3,7	108	14,1	147	19,2	125	16,3	118	15,4	116	15,1	110	14,4	766

Tablo 51. Tüberküloz Olgularının İllere ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı, 2010 (devamı)

İL	YAŞ GRUBU																TOPLAM
	0-4		5-14		15-24		25-34		35-44		45-54		55-64		65 ve +		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
K.Maraş	1	0,8	4	3,3	20	16,4	26	21,3	15	12,3	21	17,2	19	15,6	16	13,1	122
Karabük	-	-	2	3,6	5	9,1	13	23,6	10	18,2	9	16,4	3	5,5	13	23,6	55
Karaman	1	3,3	2	6,7	3	10,0	6	20,0	4	13,3	1	3,3	4	13,3	9	30,0	30
Kars	1	2,1	5	10,4	13	27,1	7	14,6	7	14,6	5	10,4	5	10,4	5	10,4	48
Kastamonu	2	3,4	-	-	9	15,5	7	12,1	12	20,7	8	13,8	10	17,2	10	17,2	58
Kayseri	11	5,5	10	5,0	27	13,6	28	14,1	28	14,1	28	14,1	36	18,1	31	15,6	199
Kırıkkale	-	-	-	-	11	25,6	4	9,3	11	25,6	5	11,6	7	16,3	5	11,6	43
Kırklareli	-	-	2	1,8	17	15,0	24	21,2	20	17,7	20	17,7	19	16,8	11	9,7	113
Kırşehir	-	-	-	-	1	5,0	5	25,0	6	30,0	5	25,0	2	10,0	1	5,0	20
Kilis	-	-	1	9,1	-	-	2	18,2	3	27,3	2	18,2	1	9,1	2	18,2	11
Kocaeli	2	0,5	12	3,3	88	23,9	70	19,0	55	14,9	55	14,9	45	12,2	41	11,1	368
Konya	5	1,8	14	5,0	40	14,2	47	16,7	32	11,3	42	14,9	38	13,5	64	22,7	282
Kütahya	2	2,3	4	4,5	11	12,5	13	14,8	15	17,0	16	18,2	15	17,0	12	13,6	88
Malatya	1	0,6	8	4,6	42	24,3	42	24,3	19	11,0	22	12,7	25	14,5	14	8,1	173
Manisa	1	0,3	9	3,1	34	11,8	50	17,3	42	14,5	46	15,9	58	20,1	49	17,0	289
Mardin	1	1,0	8	8,2	40	40,8	12	12,2	18	18,4	10	10,2	4	4,1	5	5,1	98
Mersin	2	0,8	9	3,6	49	19,5	54	21,5	36	14,3	46	18,3	33	13,1	22	8,8	251
Muğla	-	-	1	0,9	10	9,3	20	18,5	15	13,9	22	20,4	16	14,8	24	22,2	108
Muş	2	2,2	6	6,7	31	34,4	19	21,1	5	5,6	15	16,7	5	5,6	7	7,8	90
Nevşehir	1	2,8	5	13,9	5	13,9	5	13,9	7	19,4	4	11,1	6	16,7	3	8,3	36
Niğde	3	8,3	-	-	5	13,9	9	25,0	1	2,8	1	2,8	6	16,7	11	30,6	36
Ordu	2	0,9	6	2,6	43	18,4	55	23,5	40	17,1	33	14,1	24	10,3	31	13,2	234
Osmaniye	1	1,3	2	2,6	14	18,4	15	19,7	13	17,1	16	21,1	9	11,8	6	7,9	76
Rize	-	-	-	-	12	21,1	13	22,8	6	10,5	12	21,1	8	14,0	6	10,5	57
Sakarya	1	0,4	5	1,8	49	18,1	43	15,9	55	20,3	37	13,7	43	15,9	38	14,0	271
Samsun	9	2,7	14	4,3	51	15,5	47	14,3	52	15,9	56	17,1	39	11,9	60	18,3	328
Siirt	1	1,7	7	11,7	11	18,3	7	11,7	10	16,7	8	13,3	6	10,0	10	16,7	60
Sinop	-	-	-	-	7	17,5	4	10,0	8	20,0	7	17,5	8	20,0	6	15,0	40
Sivas	1	0,9	2	1,7	15	13,0	17	14,8	13	11,3	30	26,1	19	16,5	18	15,7	115
Şanlıurfa	8	2,5	18	5,6	104	32,2	62	19,2	43	13,3	37	11,5	28	8,7	23	7,1	323
Şırnak	6	8,2	14	19,2	24	32,9	13	17,8	7	9,6	3	4,1	2	2,7	4	5,5	73
Tekirdağ	2	0,9	4	1,8	23	10,1	47	20,7	44	19,4	47	20,7	31	13,7	29	12,8	227
Tokat	-	-	4	3,8	21	20,2	20	19,2	9	8,7	20	19,2	13	12,5	17	16,3	104
Trabzon	2	1,0	3	1,4	30	14,4	38	18,2	32	15,3	37	17,7	27	12,9	40	19,1	209
Tunceli	1	25,0	-	-	-	-	-	-	-	-	2	50,0	-	-	1	25,0	4
Uşak	-	-	-	-	10	20,0	7	14,0	9	18,0	10	20,0	6	12,0	8	16,0	50
Van	5	3,4	17	11,7	34	23,4	22	15,2	24	16,6	10	6,9	13	9,0	20	13,8	145
Yalova	1	1,8	1	1,8	7	12,5	9	16,1	7	12,5	12	21,4	13	23,2	6	10,7	56
Yozgat	-	-	8	11,9	5	7,5	11	16,4	8	11,9	14	20,9	12	17,9	9	13,4	67
Zonguldak	-	-	4	2,2	18	10,0	39	21,7	22	12,2	21	11,7	25	13,9	51	28,3	180
TOPLAM	223	1,3	677	4,1	3.200	19,3	3.351	20,2	2.465	14,9	2.536	15,3	1.999	12,1	2.100	12,7	16.551

Tablo 52. TB Hastalarının İllere ve Olgu Tanımına Göre Dağılımı, 2010

İL	OLGU TANIMI										TOPLAM
	Yeni		Nüks		Tedaviyi Terkten Dönen		Tedavi Başarısızlığından Gelen		Kronik		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Adana	416	93,3	27	6,1	3	0,7	-	-	-	-	446
Adıyaman	92	94,8	5	5,2	-	-	-	-	-	-	97
Afyonkarahisar	94	97,9	2	2,1	-	-	-	-	-	-	96
Ağrı	95	95,0	4	4,0	1	1,0	-	-	-	-	100
Aksaray	31	86,1	5	13,9	-	-	-	-	-	-	36
Amasya	42	91,3	4	8,7	-	-	-	-	-	-	46
Ankara	605	92,8	34	5,2	7	1,1	5	0,8	1	0,2	652
Antalya	236	94,4	13	5,2	-	-	1	0,4	-	-	250
Ardahan	13	92,9	1	7,1	-	-	-	-	-	-	14
Artvin	28	93,3	2	6,7	-	-	-	-	-	-	30
Aydın	166	92,2	10	5,6	2	1,1	1	0,6	1	0,6	180
Balıkesir	254	91,4	17	6,1	1	0,4	4	1,4	2	0,7	278
Bartın	75	90,4	7	8,4	-	-	1	1,2	-	-	83
Batman	120	95,2	6	4,8	-	-	-	-	-	-	126
Bayburt	12	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-	12
Bilecik	24	92,3	2	7,7	-	-	-	-	-	-	26
Bingöl	47	88,7	3	5,7	3	5,7	-	-	-	-	53
Bitlis	26	92,9	2	7,1	-	-	-	-	-	-	28
Bolu	27	96,4	1	3,6	-	-	-	-	-	-	28
Burdur	24	88,9	3	11,1	-	-	-	-	-	-	27
Bursa	641	90,9	56	7,9	6	0,9	2	0,3	-	-	705
Çanakkale	122	87,8	16	11,5	1	0,7	-	-	-	-	139
Çankırı	28	93,3	2	6,7	-	-	-	-	-	-	30
Çorum	86	92,5	7	7,5	-	-	-	-	-	-	93
Denizli	134	91,8	10	6,8	-	-	1	0,7	1	0,7	146
Diyarbakır	298	94,9	13	4,1	3	1,0	-	-	-	-	314
Düzce	113	89,7	13	10,3	-	-	-	-	-	-	126
Edirne	149	85,6	25	14,4	-	-	-	-	-	-	174
Elazığ	124	95,4	3	2,3	3	2,3	-	-	-	-	130
Erzincan	23	95,8	1	4,2	-	-	-	-	-	-	24
Erzurum	111	93,3	7	5,9	1	0,8	-	-	-	-	119
Eskişehir	106	89,8	9	7,6	2	1,7	-	-	1	0,8	118
Gaziantep	254	94,1	15	5,6	-	-	-	-	1	0,4	270
Giresun	118	89,4	10	7,6	3	2,3	1	0,8	-	-	132
Gümüşhane	22	95,7	1	4,3	-	-	-	-	-	-	23
Hakkari	37	97,4	-	-	1	2,6	-	-	-	-	38
Hatay	157	94,0	7	4,2	2	1,2	1	0,6	-	-	167
Iğdır	28	90,3	3	9,7	-	-	-	-	-	-	31
İsparta	47	94,0	3	6,0	-	-	-	-	-	-	50
İstanbul	4.712	90,4	359	6,9	96	1,8	34	0,7	10	0,2	5.211

Tablo 52. TB Hastalarının İllere ve Olgu Tanımına Göre Dağılımı, 2010 (devamı)

İL	OLGU TANIMI										TOPLAM
	Yeni		Nüks		Tedaviyi Terkten Dönen		Tedavi Başarısızlığından Gelen		Kronik		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
İzmir	712	93,0	42	5,5	9	1,2	2	0,3	1	0,1	766
Kahramanmaraş	117	95,9	5	4,1	-	-	-	-	-	-	122
Karabük	50	90,9	4	7,3	-	-	1	1,8	-	-	55
Karaman	30	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-	30
Kars	45	93,8	3	6,3	-	-	-	-	-	-	48
Kastamonu	55	94,8	3	5,2	-	-	-	-	-	-	58
Kayseri	180	90,5	16	8,0	3	1,5	-	-	-	-	199
Kırıkkale	42	97,7	-	-	-	-	1	2,3	-	-	43
Kırklareli	101	89,4	12	10,6	-	-	-	-	-	-	113
Kırşehir	20	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-	20
Kilis	10	90,9	-	-	-	-	-	-	1	9,1	11
Kocaeli	339	92,1	26	7,1	2	0,5	1	0,3	-	-	368
Konya	267	94,7	14	5,0	1	0,4	-	-	-	-	282
Kütahya	78	88,6	10	11,4	-	-	-	-	-	-	88
Malatya	163	94,2	9	5,2	1	0,6	-	-	-	-	173
Manisa	271	93,8	15	5,2	2	0,7	-	-	1	0,3	289
Mardin	92	93,9	5	5,1	1	1,0	-	-	-	-	98
Mersin	228	90,8	16	6,4	2	0,8	2	0,8	3	1,2	251
Muğla	105	97,2	3	2,8	-	-	-	-	-	-	108
Muş	87	96,7	2	2,2	1	1,1	-	-	-	-	90
Nevşehir	34	94,4	1	2,8	1	2,8	-	-	-	-	36
Niğde	33	91,7	3	8,3	-	-	-	-	-	-	36
Ordu	205	87,6	17	7,3	2	0,9	8	3,4	2	0,9	234
Osmaniye	69	90,8	5	6,6	1	1,3	1	1,3	-	-	76
Rize	52	91,2	4	7,0	1	1,8	-	-	-	-	57
Sakarya	240	88,6	22	8,1	5	1,8	4	1,5	-	-	271
Samsun	299	91,2	19	5,8	4	1,2	5	1,5	1	0,3	328
Siirt	58	96,7	2	3,3	-	-	-	-	-	-	60
Sinop	36	90,0	4	10,0	-	-	-	-	-	-	40
Sivas	109	94,8	4	3,5	-	-	2	1,7	-	-	115
Şanlıurfa	308	95,4	11	3,4	4	1,2	-	-	-	-	323
Şırnak	66	90,4	7	9,6	-	-	-	-	-	-	73
Tekirdağ	210	92,5	16	7,0	1	0,4	-	-	-	-	227
Tokat	90	86,5	7	6,7	6	5,8	1	1,0	-	-	104
Trabzon	179	85,6	24	11,5	1	0,5	3	1,4	2	1,0	209
Tunceli	4	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Uşak	47	94,0	3	6,0	-	-	-	-	-	-	50
Van	142	97,9	3	2,1	-	-	-	-	-	-	145
Yalova	48	85,7	7	12,5	1	1,8	-	-	-	-	56
Yozgat	61	91,0	5	7,5	1	1,5	-	-	-	-	67
Zonguldak	164	91,1	13	7,2	-	-	2	1,1	1	0,6	180
TOPLAM	15.183	91,7	1070	6,5	185	1,1	84	0,5	29	0,2	16.551

Tablo 53. TB Hastalarının İllere, Olgu Tanımına ve Cinsiyete Göre Dağılımı, 2010

İL	OLGU TANIMI										TOPLAM	
	Yeni		Nüks		Tedaviyi Terkten Dönen		Tedavi Başarısızlığından Gelen		Kronik			
	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	Erkek	Kadın
Adana	258	158	21	6	2	1	-	-	-	-	281	165
Adıyaman	49	43	2	3	-	-	-	-	-	-	51	46
Afyonkarahisar	58	36	2	-	-	-	-	-	-	-	60	36
Ağrı	65	30	2	2	1	-	-	-	-	-	68	32
Aksaray	13	18	4	1	-	-	-	-	-	-	17	19
Amasya	26	16	3	1	-	-	-	-	-	-	29	17
Ankara	315	290	20	14	4	3	2	3	1	-	342	310
Antalya	153	83	12	1	-	-	1	-	-	-	166	84
Ardahan	7	6	1	-	-	-	-	-	-	-	8	6
Artvin	20	8	2	-	-	-	-	-	-	-	22	8
Aydın	107	59	8	2	2	-	1	-	1	-	119	61
Balıkesir	162	92	16	1	-	1	4	-	1	1	183	95
Bartın	58	17	5	2	-	-	1	-	-	-	64	19
Batman	71	49	3	3	-	-	-	-	-	-	74	52
Bayburt	5	7	-	-	-	-	-	-	-	-	5	7
Bilecik	14	10	1	1	-	-	-	-	-	-	15	11
Bingöl	27	20	2	1	3	-	-	-	-	-	32	21
Bitlis	10	16	1	1	-	-	-	-	-	-	11	17
Bolu	15	12	1	-	-	-	-	-	-	-	16	12
Burdur	11	13	2	1	-	-	-	-	-	-	13	14
Bursa	379	262	42	14	4	2	2	-	-	-	427	278
Çanakkale	91	31	14	2	1	-	-	-	-	-	106	33
Çankırı	10	18	1	1	-	-	-	-	-	-	11	19
Çorum	49	37	6	1	-	-	-	-	-	-	55	38
Denizli	79	55	8	2	-	-	1	-	1	-	89	57
Diyarbakır	145	153	6	7	2	1	-	-	-	-	153	161
Düzce	66	47	9	4	-	-	-	-	-	-	75	51
Edirne	106	43	21	4	-	-	-	-	-	-	127	47
Elazığ	60	64	1	2	2	1	-	-	-	-	63	67
Erzincan	14	9	1	-	-	-	-	-	-	-	15	9
Erzurum	55	56	4	3	-	1	-	-	-	-	59	60
Eskişehir	60	46	7	2	2	-	-	-	1	-	70	48
Gaziantep	157	97	12	3	-	-	-	-	1	-	170	100
Giresun	81	37	7	3	2	1	1	-	-	-	91	41
Gümüşhane	12	10	1	-	-	-	-	-	-	-	13	10
Hakkari	15	22	-	-	1	-	-	-	-	-	16	22
Hatay	93	64	4	3	2	-	1	-	-	-	100	67
İğdır	21	7	3	-	-	-	-	-	-	-	24	7
Isparta	22	25	2	1	-	-	-	-	-	-	24	26
İstanbul	2.712	2.000	263	96	77	19	28	6	9	1	3.089	2.122
İzmir	426	286	25	17	7	2	2	-	-	1	460	306

Tablo 53. TB Hastalarının İllere, Olgu Tanımına ve Cinsiyete Göre Dağılımı, 2010 (devamı)

İL	OLGU TANIMI										TOPLAM	
	Yeni		Nüks		Tedaviyi Terkten Dönen		Tedavi Başarısızlığından Gelen		Kronik			
	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	Erkek	Kadın
Kahramanmaraş	68	49	3	2	-	-	-	-	-	-	71	51
Karabük	23	27	3	1	-	-	1	-	-	-	27	28
Karaman	17	13	-	-	-	-	-	-	-	-	17	13
Kars	27	18	3	-	-	-	-	-	-	-	30	18
Kastamonu	27	28	1	2	-	-	-	-	-	-	28	30
Kayseri	85	95	11	5	2	1	-	-	-	-	98	101
Kırıkkale	22	20	-	-	-	-	-	1	-	-	22	21
Kırklareli	77	24	10	2	-	-	-	-	-	-	87	26
Kırşehir	12	8	-	-	-	-	-	-	-	-	12	8
Kilis	7	3	-	-	-	-	-	-	-	1	7	4
Kocaeli	173	166	17	9	2	-	1	-	-	-	193	175
Konya	127	140	11	3	1	-	-	-	-	-	139	143
Kütahya	43	35	6	4	-	-	-	-	-	-	49	39
Malatya	77	86	5	4	1	-	-	-	-	-	83	90
Manisa	172	99	11	4	2	-	-	-	1	-	186	103
Mardin	36	56	4	1	-	1	-	-	-	-	40	58
Mersin	138	90	14	2	2	-	2	-	3	-	159	92
Muğla	80	25	1	2	-	-	-	-	-	-	81	27
Muş	48	39	1	1	1	-	-	-	-	-	50	40
Nevşehir	15	19	-	1	1	-	-	-	-	-	16	20
Niğde	21	12	2	1	-	-	-	-	-	-	23	13
Ordu	144	61	14	3	1	1	6	2	2	-	167	67
Osmaniye	55	14	4	1	1	-	1	-	-	-	61	15
Rize	34	18	4	-	1	-	-	-	-	-	39	18
Sakarya	148	92	18	4	3	2	3	1	-	-	172	99
Samsun	182	117	10	9	3	1	5	-	1	-	201	127
Siirt	24	34	2	-	-	-	-	-	-	-	26	34
Sinop	26	10	2	2	-	-	-	-	-	-	28	12
Sivas	50	59	3	1	-	-	2	-	-	-	55	60
Şanlıurfa	149	159	6	5	1	3	-	-	-	-	156	167
Şırnak	36	30	5	2	-	-	-	-	-	-	41	32
Tekirdağ	157	53	10	6	1	-	-	-	-	-	168	59
Tokat	52	38	5	2	6	-	1	-	-	-	64	40
Trabzon	113	66	18	6	1	-	3	-	2	-	137	72
Tunceli	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
Uşak	24	23	2	1	-	-	-	-	-	-	26	24
Van	76	66	1	2	-	-	-	-	-	-	77	68
Yalova	28	20	4	3	1	-	-	-	-	-	33	23
Yozgat	37	24	4	1	1	-	-	-	-	-	42	25
Zonguldak	102	62	10	3	-	-	2	-	1	-	115	65
TOPLAM	8.831	6.352	770	300	144	41	71	13	25	4	9.841	6.710

Tablo 54. İllere Göre Toplam Akciğer Tüberkülozu Olgularında Bakteriyolojik Tetkik Sonuçları, 2010

İL	Toplam AC Olgusu*	Yayma Yapılan		Yayma (+) Olgu		Kültür Yapılan		Kültür (+) Olgu		İDT Yapılan	
		Sayı	%	Sayı	%**	Sayı	%	Sayı	%**	Sayı	%***
Adana	309	279	90,3	210	75,3	160	51,8	133	83,1	123	92,5
Adıyaman	64	30	46,9	25	83,3	8	12,5	8	100,0	7	87,5
Afyonkarahisar	48	44	91,7	24	54,5	20	41,7	17	85,0	8	47,1
Ağrı	65	45	69,2	38	84,4	8	12,3	7	87,5	5	71,4
Aksaray	30	26	86,7	11	42,3	6	20,0	5	83,3	3	60,0
Amasya	32	25	78,1	12	48,0	21	65,6	12	57,1	8	66,7
Ankara	348	332	95,4	201	60,5	297	85,3	202	68,0	187	92,6
Antalya	168	154	91,7	127	82,5	151	89,9	138	91,4	132	95,7
Ardahan	7	7	100,0	5	71,4	5	71,4	4	80,0	1	25,0
Artvin	23	19	82,6	11	57,9	9	39,1	6	66,7	5	83,3
Aydın	132	130	98,5	98	75,4	100	75,8	86	86,0	59	68,6
Bahçeşehir	203	188	92,6	153	81,4	43	21,2	40	93,0	32	80,0
Bartın	75	73	97,3	54	74,0	64	85,3	45	70,3	7	15,6
Batman	75	64	85,3	46	71,9	21	28,0	13	61,9	11	84,6
Bayburt	8	0	-	-	-	0	-	-	-	0	-
Bilecik	15	13	86,7	7	53,8	12	80,0	9	75,0	4	44,4
Bingöl	28	24	85,7	11	45,8	2	7,1	2	100,0	1	50,0
Bitlis	13	11	84,6	9	81,8	8	61,5	8	100,0	-	-
Bolu	12	12	100,0	4	33,3	9	75,0	5	55,6	2	40,0
Burdur	18	16	88,9	10	62,5	13	72,2	11	84,6	10	90,9
Bursa	479	370	77,2	294	79,5	289	60,3	261	90,3	142	54,4
Çanakkale	105	93	88,6	50	53,8	26	24,8	24	92,3	15	62,5
Çankırı	9	9	100,0	4	44,4	5	55,6	2	40,0	2	100,0
Çorum	57	43	75,4	22	51,2	33	57,9	16	48,5	14	87,5
Denizli	91	87	95,6	46	52,9	84	92,3	63	75,0	49	77,8
Diyarbakır	188	138	73,4	87	63,0	47	25,0	41	87,2	22	53,7
Düzce	86	86	100,0	71	82,6	74	86,0	70	94,6	66	94,3
Edirne	126	118	93,7	84	71,2	64	50,8	43	67,2	36	83,7
Elazığ	71	46	64,8	36	78,3	31	43,7	17	54,8	13	76,5
Erzincan	8	4	50,0	3	75,0	5	62,5	4	80,0	3	75,0
Erzurum	64	47	73,4	30	63,8	20	31,3	18	90,0	9	50,0
Eskişehir	78	76	97,4	59	77,6	65	83,3	51	78,5	43	84,3
Gaziantep	165	155	93,9	132	85,2	71	43,0	46	64,8	44	95,7
Giresun	85	74	87,1	49	66,2	42	49,4	31	73,8	21	67,7
Gümüşhane	14	13	92,9	11	84,6	7	50,0	5	71,4	3	60,0
Hakkari	20	6	30,0	6	100,0	9	45,0	9	100,0	2	22,2
Hatay	98	92	93,9	75	81,5	79	80,6	51	64,6	45	88,2
İğdır	17	14	82,4	10	71,4	7	41,2	3	42,9	2	66,7
İsparta	24	24	100,0	12	50,0	21	87,5	11	52,4	11	100,0
İstanbul	3.499	3.188	91,1	2.042	64,1	2.994	85,6	2.432	81,2	2.212	91,0
İzmir	512	493	96,3	352	71,4	391	76,4	343	87,7	100	29,2

Tablo 54. İllere Göre Toplam Akciğer Tüberkülozu Olgularında Bakteriyolojik Tetkik Sonuçları, 2010 (devamı)

İL	Toplam AC Olgusu*	Yayma Yapılan		Yayma (+) Olgu		Kültür Yapılan		Kültür (+) Olgu		İDT Yapılan	
		Sayı	%	Sayı	%**	Sayı	%	Sayı	%**	Sayı	%***
Kahramanmaraş	76	56	73,7	36	64,3	23	30,3	20	87,0	12	60,0
Karabük	32	29	90,6	22	75,9	23	71,9	17	73,9	11	64,7
Karaman	10	10	100,0	8	80,0	9	90,0	9	100,0	9	100,0
Kars	32	27	84,4	23	85,2	26	81,3	20	76,9	13	65,0
Kastamonu	40	39	97,5	23	59,0	39	97,5	23	59,0	22	95,7
Kayseri	103	94	91,3	51	54,3	88	85,4	46	52,3	30	65,2
Kırıkkale	26	25	96,2	17	68,0	23	88,5	16	69,6	13	81,3
Kırklareli	91	79	86,8	59	74,7	54	59,3	49	90,7	38	77,6
Kırşehir	9	9	100,0	6	66,7	9	100,0	9	100,0	9	100,0
Kilis	9	9	100,0	7	77,8	7	77,8	2	28,6	2	100,0
Kocaeli	243	228	93,8	146	64,0	203	83,5	169	83,3	152	89,9
Konya	134	112	83,6	79	70,5	89	66,4	70	78,7	64	91,4
Kütahya	49	44	89,8	32	72,7	30	61,2	25	83,3	8	32,0
Malatya	87	77	88,5	57	74,0	66	75,9	31	47,0	23	74,2
Manisa	204	192	94,1	137	71,4	180	88,2	160	88,9	118	73,8
Mardin	58	54	93,1	42	77,8	34	58,6	31	91,2	1	3,2
Mersin	175	159	90,9	120	75,5	99	56,6	75	75,8	69	92,0
Muğla	75	70	93,3	48	68,6	49	65,3	43	87,8	19	44,2
Muş	61	50	82,0	38	76,0	0	0,0	-	-	-	-
Nevşehir	16	10	62,5	6	60,0	6	37,5	4	66,7	2	50,0
Niğde	17	17	100,0	9	52,9	3	17,6	1	33,3	1	100,0
Ordu	167	153	91,6	95	62,1	135	80,8	108	80,0	89	82,4
Osmaniye	53	51	96,2	37	72,5	44	83,0	25	56,8	24	96,0
Rize	42	40	95,2	28	70,0	24	57,1	18	75,0	12	66,7
Sakarya	208	193	92,8	149	77,2	146	70,2	123	84,2	111	90,2
Samsun	198	183	92,4	104	56,8	158	79,8	147	93,0	138	93,9
Siirt	32	29	90,6	10	34,5	3	9,4	2	66,7	1	50,0
Sinop	26	24	92,3	17	70,8	18	69,2	13	72,2	6	46,2
Sivas	51	47	92,2	39	83,0	45	88,2	39	86,7	36	92,3
Şanlıurfa	192	86	44,8	49	57,0	17	8,9	16	94,1	15	93,8
Şırnak	37	31	83,8	21	67,7	1	2,7	1	100,0	1	100,0
Tekirdağ	182	153	84,1	95	62,1	141	77,5	98	69,5	27	27,6
Tokat	73	62	84,9	42	67,7	37	50,7	24	64,9	11	45,8
Trabzon	155	143	92,3	87	60,8	133	85,8	120	90,2	98	81,7
Tunceli	2	2	100,0	2	100,0	0	0,0	-	-	-	-
Uşak	24	20	83,3	17	85,0	13	54,2	11	84,6	7	63,6
Van	68	37	54,4	17	45,9	11	16,2	10	90,9	6	60,0
Yalova	39	32	82,1	26	81,3	14	35,9	11	78,6	10	90,9
Yozgat	39	34	87,2	18	52,9	12	30,8	12	100,0	11	91,7
Zonguldak	136	132	97,1	102	77,3	120	88,2	89	74,2	56	62,9
TOPLAM	10.740	9.510	88,5	6.452	67,8	7.453	69,4	5.979	80,2	4.734	79,2

*Akciğer + (akciğer + akciğer dışı) olgular. ** Yayma/ kültür yapılanlar içindeki pozitiflik oranıdır.

*** Kültür pozitiflerde İDT yapıma oranıdır.

İLLERE GÖRE TÜBERKÜLOZ VERİLERİ

6

TEDAVİ SONUÇLARI

TEDAVİ SONUÇLARININ ANALİZİ

Dünya genelinde yapılan tüberküloz epidemiyolojisi çalışmalarında tedavi sonucu, **tedavi başlangıcından 12 ay sonraki durum** olarak kabul edildiğinden, ülkemizde de tedavi sonuçları aynı şekilde toplanmakta ve değerlendirilmektedir. 2009 yılında Türkiye genelinde verem savaşı dispanserlerinde kayıt altına alınan hastaların, tedavinin başlangıcından 12 ay sonraki tedavi durumları bu raporda yer almaktadır.

2009 yılı Türkiye Ulusal Tüberküloz Sürveyans Araştırması (TUTSA) kayıtlarından tüm TB hastalarının isimleri ve hastalığı ile ilgili bilgilerinin olduğu listeler hazırlanarak verem savaşı dispanserlerine gönderilmiştir. Dispanserlerde hastaların tedavi sonuçları bu listelere kaydedilmiş ve tekrar Başkanlığımıza gönderilmiştir. Tedaviye başladıktan sonra yapılan incelemelerde TB olmadığı anlaşılan hastalar 2009 hasta listelerinden çıkartılmış ve kalan sayı kohort olarak alınmıştır.

Tedavi sonuçları için kullanılan tanımlar raporun sonundaki “tanımlar ve veri standartları” bölümünde açıklanmıştır.

Bir dispanserden başka bir dispansere nakil giden hastaların tümünün tedavi sonuçları bilinmektedir. Bu nedenle, tedavi sonuçları içinde “nakil giden” kavramı sadece yurtdışına giden hastalar için kullanılmıştır.

2009 yılında kaydedilen 17.402 hastadan **254**'ünün (yeni olgularda 218 kişi, önceden tedavi görmüşlerde 36 kişi) daha sonraki incelemelerde TB olmadığı anlaşılmıştır. Bu nedenle tedavi sonuçları **17.148** hasta (**15.725 yeni + 1.423 önceden tedavi görmüş**) üzerinden verilmiştir.

Tablo 55. Tüm Olgularda Hastalığın Tutulum Yerine Göre Tedavi Sonuçları, 2009 Hastaları

Hastalığın Tutulum Yeri	Kayıt Edilen	TB Değil	TB	TEDAVİ SONUCU											
				Tedavi Başarısı		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Nakil Giden		Ölüm		Tedavisi Devam Eden	
				Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Akciğer*	11.554	136	11.418	10.235	89,6	359	3,1	84	0,7	8	0,1	376	3,3	356	3,1
Akciğer Dışı	5.848	118	5.730	5.144	89,8	108	1,9	9	0,2	2	0,0	149	2,6	318	5,5
Tüm Olgular	17.402	254	17.148	15.379	89,7	467	2,7	93	0,5	10	0,1	525	3,1	674	3,9

*Akciğer + “AC+AC Dışı” Olgular

Tablo 56. Yeni Olgularda Hastalığın Tutulum Yerine Göre Tedavi Sonuçları, 2009 Hastaları

Hastalığın Tutulum Yeri	Kayıt Edilen	TB Değil	TB	TEDAVİ SONUCU											
				Tedavi Başarısı		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Nakil Giden		Ölüm		Tedavisi Devam Eden	
				Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Akciğer*	10.296	111	10.185	9.324	91,5	241	2,4	52	0,5	6	0,1	331	3,2	231	2,3
Akciğer Dışı	5.647	107	5.540	4.986	90,0	101	1,8	8	0,1	2	0,0	147	2,7	296	5,3
Tüm Olgular	15.943	218	15.725	14.310	91,0	342	2,2	60	0,4	8	0,1	478	3,0	527	3,4

*Akciğer + “AC+AC Dışı” Olgular

Tablo 57. Önceden Tedavi Görmüş Olgularda Hastalığın Tutulum Yerine Göre Tedavi Sonuçları, 2009 Hastaları

Hastalığın Tutulum Yeri	Kayıt Edilen	TB Değil	TB	TEDAVİ SONUCU											
				Tedavi Başarısı		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Nakil Giden		Ölüm		Tedavisi Devam Eden	
				Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Akciğer*	1.258	25	1.233	911	73,9	118	9,6	32	2,6	2	0,2	45	3,6	125	10,1
Akciğer Dışı	201	11	190	158	83,2	7	3,7	1	0,5	-	-	2	1,1	22	11,6
Tüm Olgular	1.459	36	1.423	1.069	75,1	125	8,8	33	2,3	2	0,1	47	3,3	147	10,3

*Akciğer + “AC+AC Dışı” Olgular

Tablo 58. Yayma (+) Akciğer TB Olgularında Tedavi Sonuçları, 2009 Hastaları

	Kayıt Edilen	TB Değil	TB	TEDAVİ SONUCU															
				Kür		Tedaviyi Tamamlama		Tedavi Başarısı*		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Nakil Giden		Ölüm		Tedavisi Devam Eden	
				Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yeni Olgular	6.223	27	6.196	3.739	60,3	1.911	30,9	5.650	91,2	142	2,3	44	0,7	3	0,0	202	3,3	155	2,5
Önceden Tedavi Görmüş Olgular	939	10	929	430	46,3	227	24,4	657	70,7	96	10,3	31	3,3	2	0,2	36	3,9	107	11,5
Tüm Olgular	7.162	37	7.125	4.169	58,5	2.138	30,0	6.307	88,5	238	3,3	75	1,1	5	0,1	238	3,3	262	3,7

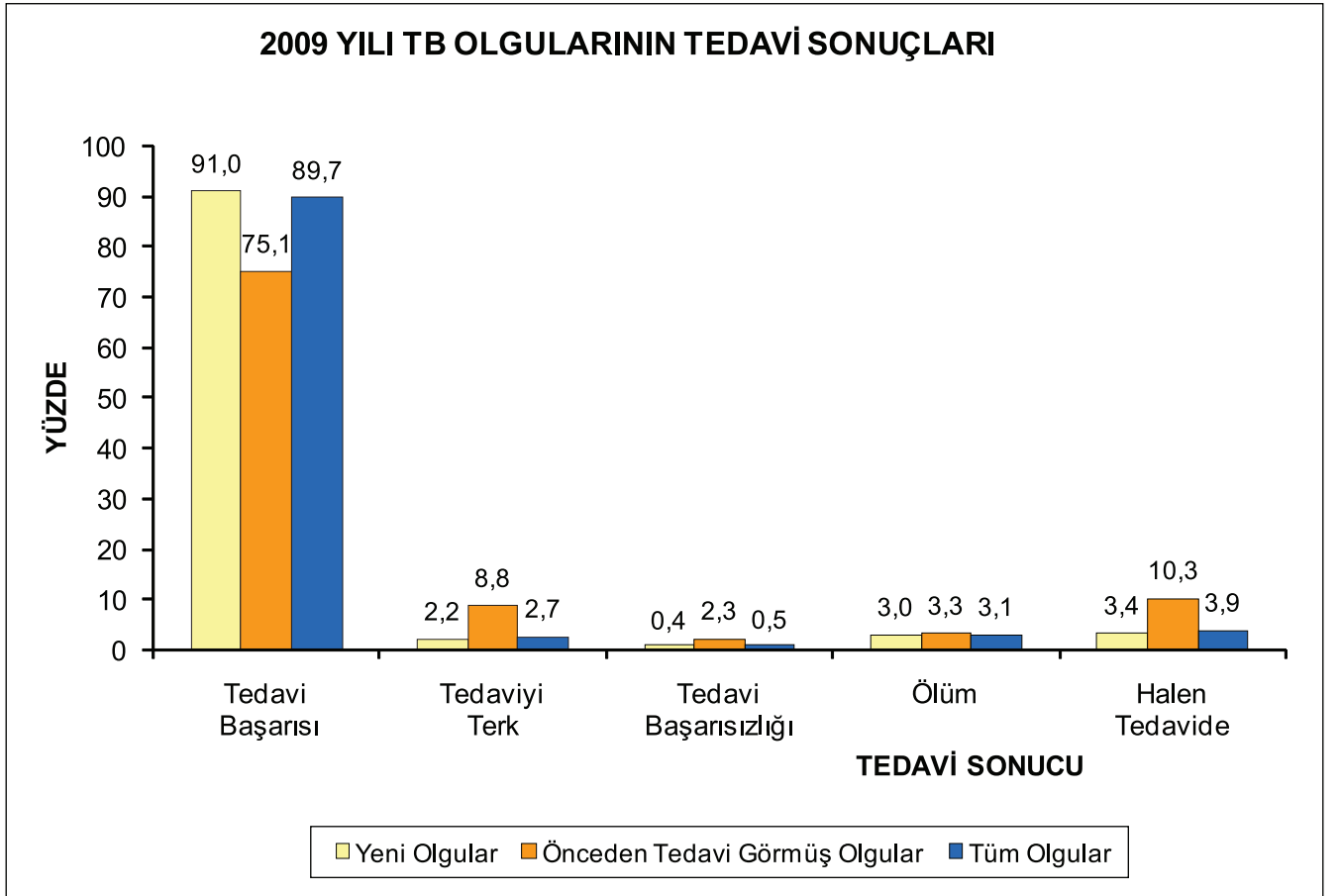
* Tedavi Başarısı: Kür + Tedavi tamamlama

Tablo 59. Yeni, Önceden Tedavi Görmüş ve Tüm Olgularda Tedavi Sonuçları, 2009

OLGU TANIMI	TEDAVİ SONUCU												Toplam	
	Tedavi Başarısı		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Nakil Giden		Ölüm		Halen Tedavide			
	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%**
Yeni Olgular	14.310	91,0	342	2,2	60	0,4	8	0,1	478	3,0	527	3,4	15.725	91,7
Önceden Tedavi Görmüş Olgular	1.069	75,1	125	8,8	33	2,3	2	0,1	47	3,3	147	10,3	1.423	8,3
Tüm Olgular	15.379	89,7	467	2,7	93	0,5	10	0,1	525	3,1	674	3,9	17.148	100,0

* Satır yüzdesi

** Sütun yüzdesi

Yurt dışına nakil giden 10 hasta grafikte gösterilmemiştir.

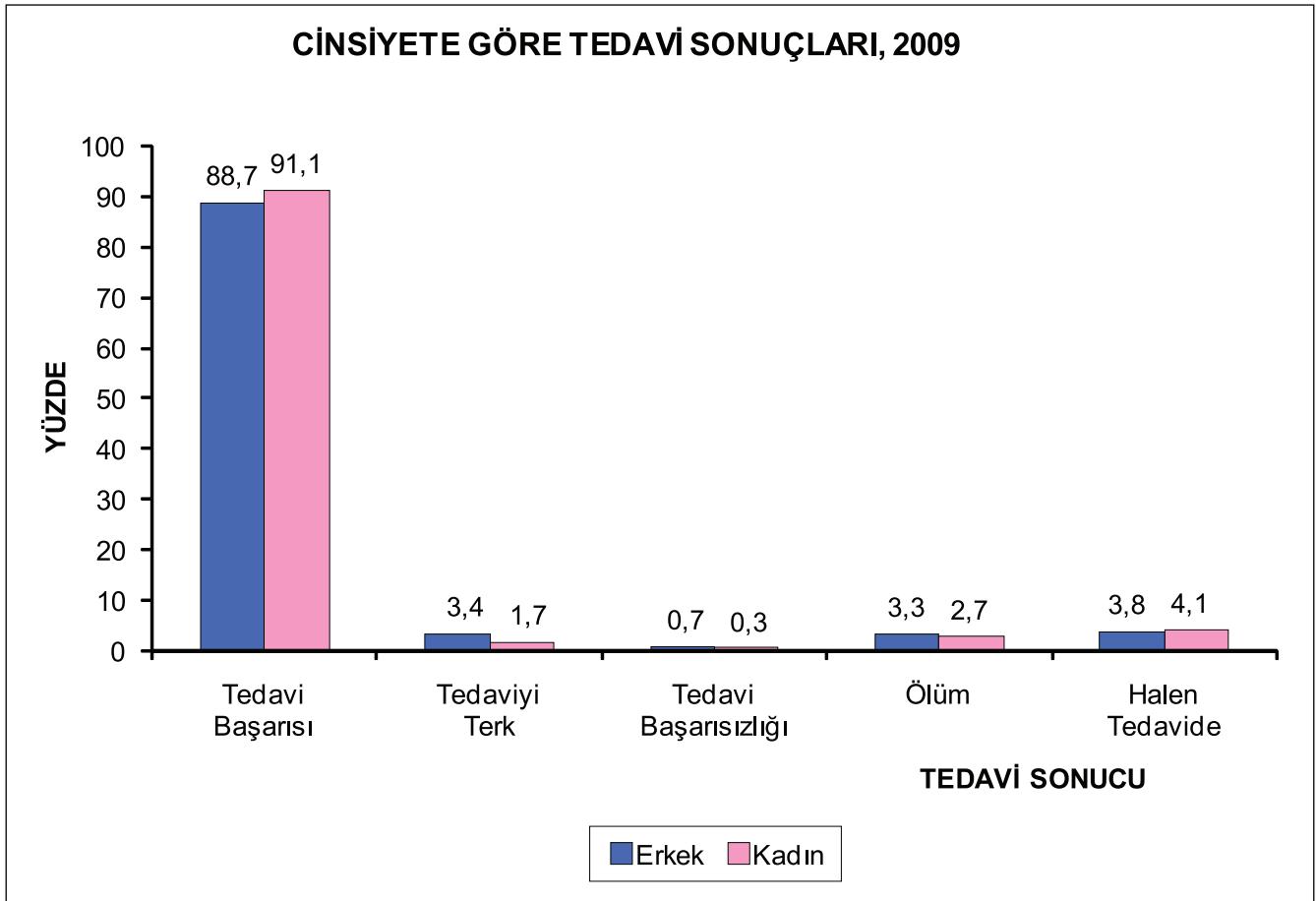
Şekil 24 . Yeni, Önceden Tedavi Görmüş ve Tüm Olgularda Tedavi Sonuçları, 2009

Tablo 60. TB Olgularının Cinsiyete Göre Tedavi Sonuçları, 2009

Cinsiyet	TEDAVİ SONUCU												Toplam	
	Tedavi Başarısı		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Nakil Giden		Ölüm		Halen Tedavide			
	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%**
Erkek	9.200	88,7	351	3,4	75	0,7	3	0,0	341	3,3	397	3,8	10.367	60,5
Kadın	6.179	91,1	116	1,7	18	0,3	7	0,1	184	2,7	277	4,1	6.781	39,5
Toplam	15.379	89,7	467	2,7	93	0,5	10	0,1	525	3,1	674	3,9	17.148	100,0

* Satır yüzdesi

** Sütun yüzdesi

Yurtdışına nakil giden 10 hasta grafikte gösterilmemiştir.

Şekil 25 . TB Olgularının Cinsiyete Göre Tedavi Sonuçları, 2009

Tablo 61. Tüm TB Olgularının Yaş Gruplarına Göre Tedavi Sonuçları, 2009 Hastaları

YAŞ GRUBU	TEDAVİ SONUCU												TOPLAM	
	Tedavi Başarısı		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Nakil Giden		Ölüm		Halen Tedavide			
	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%**
0-4	185	86,4	5	2,3	-	-	-	-	6	2,8	18	8,4	214	1,2
5-14	666	92,4	11	1,5	6	0,8	1	0,1	9	1,2	28	3,9	721	4,2
15-24	3.317	93,9	92	2,6	13	0,4	1	0,0	10	0,3	99	2,8	3.532	20,6
25-34	3.403	91,4	116	3,1	20	0,5	5	0,1	30	0,8	148	4,0	3.722	21,7
35-44	2.254	90,2	79	3,2	15	0,6	-	-	23	0,9	129	5,2	2.500	14,6
45-54	2.327	89,8	80	3,1	19	0,7	-	-	70	2,7	95	3,7	2.591	15,1
55-64	1.646	88,1	37	2,0	14	0,7	1	0,1	96	5,1	75	4,0	1.869	10,9
65 ve +	1.581	79,1	47	2,4	6	0,3	2	0,1	281	14,1	82	4,1	1.999	11,7
Toplam	15.379	89,7	467	2,7	93	0,5	10	0,1	525	3,1	674	3,9	17.148	100,0

* Satır yüzdesi

** Sütun yüzdesi

Tablo 62. Erkek Hastalarda Yaş Grubuna Göre Tedavi Sonuçları, 2009 Hastaları

YAŞ GRUBU	TEDAVİ SONUCU												TOPLAM	
	Tedavi Başarısı		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Nakil Giden		Ölüm		Halen Tedavide			
	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%**
0-4	111	87,4	4	3,1	-	-	-	-	1	0,8	11	8,7	127	1,2
5-14	300	92,3	5	1,5	4	1,2	-	-	6	1,8	10	3,1	325	3,1
15-24	1.866	93,5	65	3,3	9	0,5	-	-	8	0,4	48	2,4	1.996	19,3
25-34	2.018	90,1	92	4,1	13	0,6	1	0,0	19	0,8	97	4,3	2.240	21,6
35-44	1.467	89,5	70	4,3	14	0,9	-	-	15	0,9	73	4,5	1.639	15,8
45-54	1.583	88,9	66	3,7	19	1,1	-	-	50	2,8	63	3,5	1.781	17,2
55-64	980	86,6	26	2,3	11	1,0	-	-	69	6,1	45	4,0	1.131	10,9
65 ve +	875	77,6	23	2,0	5	0,4	2	0,2	173	15,3	50	4,4	1.128	10,9
Toplam	9.200	88,7	351	3,4	75	0,7	3	0,0	341	3,3	397	3,8	10.367	100,0

* Satır yüzdesi

** Sütun yüzdesi

Tablo 63. Kadın Hastalarda Yaş Grubuna Göre Tedavi Sonuçları, 2009 Hastaları

YAŞ GRUBU	TEDAVİ SONUCU												TOPLAM	
	Tedavi Başarısı		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Nakil Giden		Ölüm		Halen Tedavide			
	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%*	Sayı	%**
0-4	74	85,1	1	1,1	-	-	-	-	5	5,7	7	8,0	87	1,3
5-14	366	92,4	6	1,5	2	0,5	1	0,3	3	0,8	18	4,5	396	5,8
15-24	1.451	94,5	27	1,8	4	0,3	1	0,1	2	0,1	51	3,3	1.536	22,7
25-34	1.385	93,5	24	1,6	7	0,5	4	0,3	11	0,7	51	3,4	1.482	21,9
35-44	787	91,4	9	1,0	1	0,1	-	-	8	0,9	56	6,5	861	12,7
45-54	744	91,9	14	1,7	-	-	-	-	20	2,5	32	4,0	810	11,9
55-64	666	90,2	11	1,5	3	0,4	1	0,1	27	3,7	30	4,1	738	10,9
65 ve +	706	81,1	24	2,8	1	0,1	-	-	108	12,4	32	3,7	871	12,8
Toplam	6.179	91,1	116	1,7	18	0,3	7	0,1	184	2,7	277	4,1	6.781	100,0

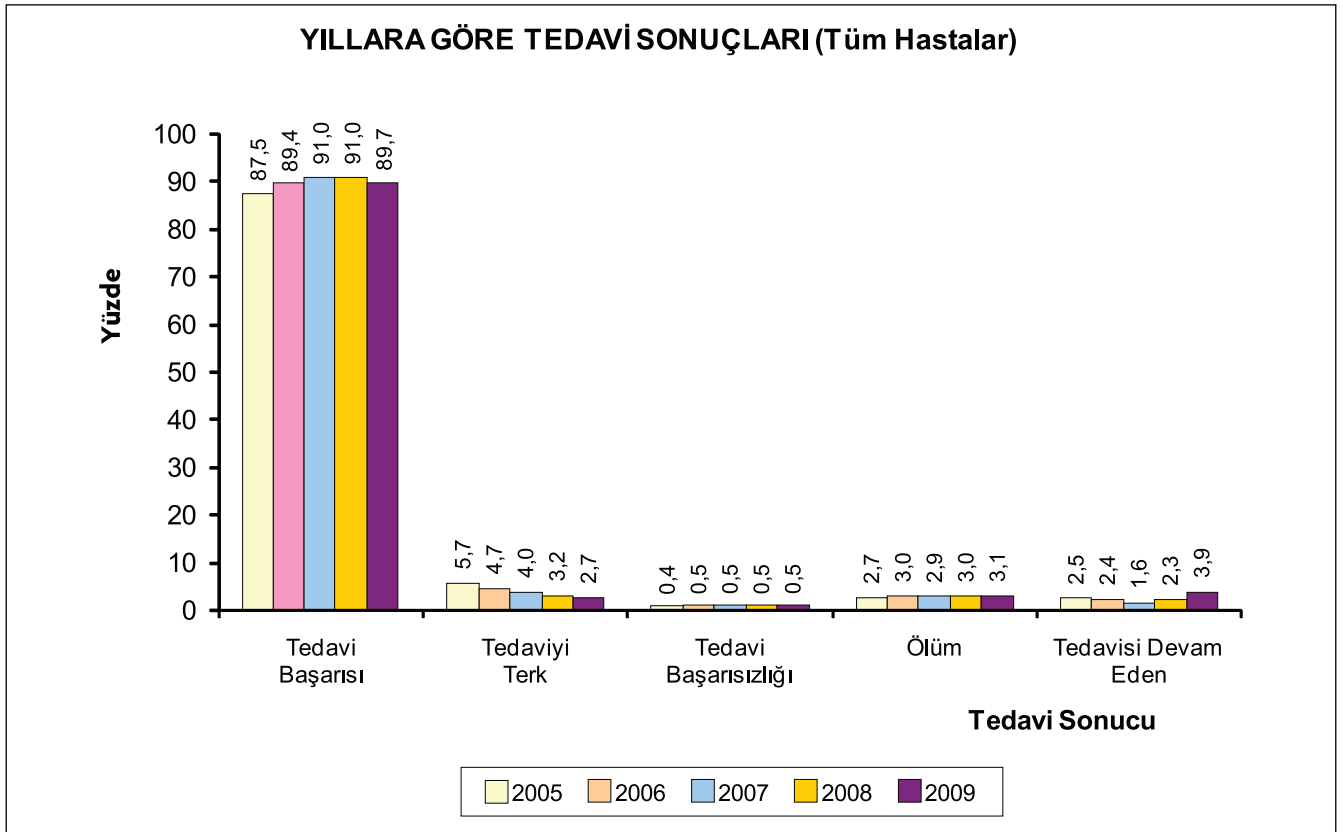
* Satır yüzdesi

** Sütun yüzdesi

Tablo 64. Tüm Hastalarda Yıllara Göre Tedavi Sonuçları, 2005-2009

YILLAR	TEDAVİ SONUÇLARI												TOPLAM HASTA
	Tedavi Başarısı		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Nakil Giden		Ölüm		Tedavisi Devam Eden		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
2005	17.677	87,5	1.152	5,7	76	0,4	239	1,2	546	2,7	507	2,5	20.197
2006	18.045	89,4	954	4,7	99	0,5	5	0,0	608	3,0	479	2,4	20.190
2007	17.727	91,0	770	4,0	105	0,5	3	0,0	563	2,9	313	1,6	19.481
2008	16.588	91,0	578	3,2	94	0,5	5	0,0	540	3,0	431	2,3	18.236
2009	15.379	89,7	467	2,7	93	0,5	10	0,1	525	3,1	674	3,9	17.148

Yüzdeler satır yüzdesidir.

Nakil giden hastalar grafikte gösterilmemiştir.

Şekil 26. Tüm Hastalarda Yıllara Göre Tedavi Sonuçları, 2005-2009

Tablo 65. 2007 Yılı ÇİD-TB Olgularının 2. Yıl ve 3. Yıl Tedavi Sonuçları

TEDAVİ SONUCU	2. Yıl (24. ay)		3. Yıl (36. ay)	
	Sayı	%	Sayı	%
Tedavi Başarısı	155	64,6	176	73,3
Tedaviyi Terk	23	9,6	18	7,5
Tedavi Başarısızlığı	27	11,3	4	1,7
Nakil Giden	1	0,4	1	0,4
Ölüm	20	8,3	25	10,4
Halen Tedavide	14	5,8	16	6,7
TOPLAM	240	100	240	100,0

2007 yılında tespit edilen ÇİD-TB olgularının 24 ay sonraki (2009) ve 36 ay sonraki (2010) tedavi sonuçları verilmiştir.

Tablo 66. 2008 Yılı ÇİD-TB Olgularının 2. Yıl (24. ay) Tedavi Sonuçları

TEDAVİ SONUCU	Sayı	%
Tedavi Başarısı	180	68,4
Tedaviyi Terk	18	6,8
Tedavi Başarısızlığı	3	1,1
Ölüm	17	6,5
Nakil	4	1,5
Halen Tedavide	41	15,6
TOPLAM	263	100,0

2008 yılı ÇİD-TB olgularının 24 ay sonraki (2010) tedavi sonuçları verilmiştir.

Tablo 67. TB Olgularında İllere Göre Tedavi Sonuçları ve DGT Oranları, 2009 Hastaları

İL	TEDAVİ SONUCU										TOPLAM HASTA*	DGT
	Tedavi Başarısı		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Ölüm		Halen Tedavide			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
Adana	453	87,5	15	2,9	-	-	18	3,5	32	6,2	518	88,4
Adıyaman	92	86,0	4	3,7	-	-	3	2,8	8	7,5	107	100,0
Afyon	93	87,7	1	0,9	-	-	6	5,7	6	5,7	106	100,0
Ağrı	81	86,2	-	-	-	-	5	5,3	8	8,5	94	87,2
Aksaray	36	87,8	1	2,4	-	-	3	7,3	1	2,4	41	100,0
Amasya	43	89,6	-	-	-	-	2	4,2	3	6,3	48	95,8
Ankara	583	89,7	13	2,0	6	0,9	22	3,4	26	4,0	650	99,2
Antalya	182	89,7	5	2,5	-	-	7	3,4	9	4,4	203	98,0
Ardahan	27	96,4	-	-	1	3,6	-	-	-	-	28	96,4
Artvin	41	95,3	-	-	-	-	2	4,7	-	-	43	100,0
Aydın	182	90,1	3	1,5	1	0,5	11	5,4	5	2,5	202	100,0
Bahçesir	259	94,2	1	0,4	4	1,5	6	2,2	5	1,8	275	100,0
Bartın	59	90,8	-	-	1	1,5	3	4,6	2	3,1	65	87,7
Batman	96	92,3	-	-	-	-	2	1,9	6	5,8	104	100,0
Bayburt	7	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-	7	100,0
Bilecik	33	91,7	-	-	-	-	2	5,6	1	2,8	36	100,0
Bingöl	39	88,6	-	-	-	-	2	4,5	3	6,8	44	95,5
Bitlis	37	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-	37	100,0
Bolu	34	94,4	-	-	-	-	2	5,6	-	-	36	100,0
Burdur	21	72,4	1	3,4	-	-	4	13,8	3	10,3	29	96,6
Bursa	649	88,3	20	2,7	2	0,3	24	3,3	40	5,4	735	99,6
Çanakkale	121	90,3	4	3,0	-	-	6	4,5	3	2,2	134	98,5
Çankırı	20	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-	20	100,0
Çorum	93	89,4	5	4,8	-	-	2	1,9	4	3,8	104	100,0
Denizli	108	90,0	-	-	1	0,8	9	7,5	2	1,7	120	94,2
Diyarbakır	295	92,2	3	0,9	1	0,3	6	1,9	15	4,7	320	99,7
Düzce	110	92,4	-	-	2	1,7	6	5,0	1	0,8	119	95,8
Edirne	134	88,2	-	-	-	-	9	5,9	9	5,9	152	98,7
Elazığ	96	80,0	11	9,2	-	-	6	5,0	7	5,8	120	93,3
Erzincan	25	71,4	3	8,6	-	-	1	2,9	6	17,1	35	97,1
Erzurum	104	92,0	1	0,9	-	-	-	-	8	7,1	113	100,0
Eskişehir	76	81,7	4	4,3	2	2,2	5	5,4	6	6,5	93	100,0
Gaziantep	252	86,9	10	3,4	2	0,7	11	3,8	15	5,2	290	100,0
Giresun	108	90,8	3	2,5	-	-	5	4,2	3	2,5	119	95,8
Gümüşhane	12	80,0	-	-	-	-	-	-	3	20,0	15	100,0
Hakkari	25	83,3	1	3,3	-	-	1	3,3	3	10,0	30	96,7
Hatay	140	80,0	6	3,4	2	1,1	10	5,7	17	9,7	175	97,7
Iğdır	33	84,6	-	-	-	-	-	-	6	15,4	39	97,4
Isparta	43	91,5	-	-	-	-	4	8,5	-	-	47	100,0
İstanbul	5.088	90,4	241	4,3	36	0,6	112	2,0	150	2,7	5.627	98,0
İzmir	762	89,5	19	2,2	6	0,7	37	4,3	28	3,3	852	99,8
Kahramanmaraş	108	96,4	-	-	-	-	3	2,7	1	0,9	112	100,0

Tablo 67. TB Olgularında İllere Göre Tedavi Sonuçları ve DGT Oranları, 2009 Hastaları (devamı)

İL	TEDAVİ SONUCU										TOPLAM HASTA*	DGT
	Tedavi Başarısı		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Ölüm		Halen Tedavide			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
Karabük	53	93,0	-	-	-	-	2	3,5	2	3,5	57	98,2
Karaman	27	96,4	1	3,6	-	-	-	-	-	-	28	100,0
Kars	25	83,3	-	-	-	-	2	6,7	3	10,0	30	100,0
Kastamonu	55	91,7	-	-	-	-	2	3,3	3	5,0	60	100,0
Kayseri	177	89,4	5	2,5	-	-	6	3,0	10	5,1	198	100,0
Kırıkkale	43	89,6	1	2,1	1	2,1	2	4,2	1	2,1	48	97,9
Kırklareli	105	94,6	-	-	-	-	3	2,7	3	2,7	111	99,1
Kırşehir	12	80,0	-	-	-	-	1	6,7	2	13,3	15	93,3
Kilis	10	90,9	-	-	-	-	1	9,1	-	-	11	100,0
Kocaeli	322	93,9	5	1,5	-	-	7	2,0	9	2,6	343	100,0
Konya	253	93,4	-	-	-	-	11	4,0	7	2,6	271	98,5
Kütahya	71	91,0	-	-	-	-	3	3,8	4	5,1	78	100,0
Malatya	154	87,5	2	1,1	-	-	5	2,8	15	8,5	176	98,3
Manisa	243	90,0	8	3,0	-	-	8	3,0	11	4,1	270	99,6
Mardin	104	91,2	1	0,9	-	-	4	3,5	5	4,4	114	100,0
Mersin	245	91,1	2	0,7	2	0,7	10	3,7	10	3,7	269	97,8
Muğla	98	98,0	-	-	-	-	2	2,0	-	-	100	100,0
Muş	65	92,9	2	2,9	-	-	1	1,4	2	2,9	70	100,0
Nevşehir	23	95,8	-	-	-	-	1	4,2	-	-	24	100,0
Niğde	38	97,4	-	-	-	-	-	-	1	2,6	39	100,0
Ordu	192	91,9	2	1,0	5	2,4	6	2,9	4	1,9	209	98,6
Osmaniye	78	92,9	1	1,2	1	1,2	1	1,2	3	3,6	84	100,0
Rize	72	86,7	5	6,0	-	-	3	3,6	3	3,6	83	94,0
Sakarya	273	87,0	11	3,5	2	0,6	13	4,1	15	4,8	314	99,0
Samsun	306	88,4	10	2,9	6	1,7	9	2,6	15	4,3	346	100,0
Siirt	56	96,6	-	-	-	-	-	-	2	3,4	58	100,0
Sinop	27	77,1	1	2,9	-	-	3	8,6	4	11,4	35	100,0
Sivas	108	89,3	1	0,8	2	1,7	4	3,3	6	5,0	121	100,0
Şanlıurfa	339	88,3	17	4,4	-	-	11	2,9	17	4,4	384	95,6
Şırnak	55	90,2	2	3,3	-	-	-	-	4	6,6	61	100,0
Tekirdağ	223	87,1	3	1,2	4	1,6	7	2,7	19	7,4	256	98,0
Tokat	102	86,4	5	4,2	-	-	6	5,1	5	4,2	118	100,0
Trabzon	172	87,3	-	-	3	1,5	17	8,6	5	2,5	197	100,0
Tunceli	7	87,5	-	-	-	-	1	12,5	-	-	8	100,0
Uşak	32	88,9	-	-	-	-	-	-	4	11,1	36	100,0
Van	109	83,2	3	2,3	-	-	4	3,1	15	11,5	131	99,2
Yalova	56	86,2	1	1,5	-	-	2	3,1	6	9,2	65	98,5
Yozgat	43	93,5	-	-	-	-	2	4,3	1	2,2	46	71,7
Zonguldak	206	89,6	3	1,3	-	-	8	3,5	13	5,7	230	99,1
TOPLAM	15.379	89,7	467	2,7	93	0,6	525	3,1	674	3,9	17.138	98,2

*Ankara, Aydın, İzmir, Konya ve Sakarya'nın birer, İstanbul'un 5 hastası (toplam on hasta) yurt dışına nakil gittiğinden kohorttan çıkarılmıştır.

Tablo 68. Yayma (+) AC TB Olgularında İllere Göre Tedavi Sonuçları, 2009 Hastaları

İL	Yayma (+) AC TB*	TEDAVİ SONUCU											
		Kür		Tedavi Başarısı**		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Ölüm		Halen Tedavide	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Adana	250	103	41,2	222	88,8	8	3,2	-	-	6	2,4	14	5,6
Adıyaman	46	1	2,2	42	91,3	1	2,2	-	-	1	2,2	2	4,3
Afyon	30	15	50,0	27	90,0	-	-	-	-	2	6,7	1	3,3
Ağrı	33	1	3,0	27	81,8	-	-	-	-	2	6,1	4	12,1
Aksaray	16	3	18,8	12	75,0	1	6,3	-	-	3	18,8	-	-
Amasya	16	2	12,5	14	87,5	-	-	-	-	1	6,3	1	6,3
Ankara	211	163	76,9	184	87,2	7	3,3	4	1,9	7	3,3	9	4,3
Antalya	123	54	43,9	111	90,2	4	3,3	-	-	2	1,6	6	4,9
Ardahan	15	14	93,3	14	93,3	-	-	1	6,7	-	-	-	-
Artvin	14	9	64,3	14	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Aydın	106	79	73,8	91	85,8	2	1,9	1	0,9	9	8,5	3	2,8
Balıkesir	127	46	36,2	120	94,5	1	0,8	4	3,1	1	0,8	1	0,8
Bartın	28	11	39,3	24	85,7	-	-	1	3,6	2	7,1	1	3,6
Batman	30	24	80,0	28	93,3	-	-	-	-	2	6,7	-	-
Bilecik	12	8	66,7	10	83,3	-	-	-	-	2	16,7	-	-
Bingöl	13	6	46,2	11	84,6	-	-	-	-	-	-	2	15,4
Bitlis	15	14	93,3	15	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Bolu	14	7	50,0	13	92,9	-	-	-	-	1	7,1	-	-
Burdur	9	4	44,4	6	66,7	-	-	-	-	2	22,2	1	11,1
Bursa	316	95	30,1	273	86,4	10	3,2	-	-	19	6,0	14	4,4
Çanakkale	61	39	63,9	55	90,2	1	1,6	-	-	3	4,9	2	3,3
Çankırı	9	8	88,9	9	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Çorum	23	16	69,6	21	91,3	1	4,3	-	-	-	-	1	4,3
Denizli	34	28	82,4	28	82,4	-	-	1	2,9	5	14,7	-	-
Diyarbakır	114	50	43,9	104	91,2	1	0,9	1	0,9	4	3,5	4	3,5
Düzce	64	52	81,3	59	92,2	-	-	2	3,1	3	4,7	-	-
Edirne	83	61	73,5	71	85,5	-	-	-	-	6	7,2	6	7,2
Elazığ	33	12	36,4	27	81,8	2	6,1	-	-	2	6,1	2	6,1
Erzincan	12	-	-	8	66,7	2	16,7	-	-	-	-	2	16,7
Erzurum	23	3	13,0	22	95,7	-	-	-	-	-	-	1	4,3
Eskişehir	46	29	63,0	34	73,9	4	8,7	2	4,3	3	6,5	3	6,5
Gaziantep	140	108	77,1	123	87,9	2	1,4	1	0,7	7	5,0	7	5,0
Giresun	48	7	14,6	42	87,5	2	4,2	-	-	2	4,2	2	4,2
Gümüşhane	8	-	-	7	87,5	-	-	-	-	-	-	1	12,5
Hakkari	14	-	-	13	92,9	1	7,1	-	-	-	-	-	-
Hatay	100	61	61,0	82	82,0	3	3,0	-	-	5	5,0	10	10,0
Iğdır	15	-	-	11	73,3	-	-	-	-	-	-	4	26,7
Isparta	21	16	76,2	18	85,7	-	-	-	-	3	14,3	-	-
İstanbul	2.370	1572	66,2	2.105	88,8	136	5,7	31	1,3	46	1,9	52	2,2
İzmir	401	274	68,3	350	87,3	15	3,7	5	1,2	18	4,5	13	3,2
Kahramanmaraş	36	23	63,9	34	94,4	-	-	-	-	2	5,6	-	-

Tablo 68. Yayma (+) AC TB Olgularında İllere Göre Tedavi Sonuçları, 2009 Hastaları (devamı)

İL	Yayma (+) AC TB*	TEDAVİ SONUCU											
		Kür		Tedavi Başarısı**		Tedaviyi Terk		Tedavi Başarısızlığı		Ölüm		Halen Tedavide	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Karabük	24	16	66,7	22	91,7	-	-	-	-	1	4,2	1	4,2
Karaman	8	8	100,0	8	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Kars	11	6	54,5	8	72,7	-	-	-	-	2	18,2	1	9,1
Kastamonu	27	12	44,4	25	92,6	-	-	-	-	1	3,7	1	3,7
Kayseri	44	21	47,7	36	81,8	2	4,5	-	-	1	2,3	5	11,4
Kırıkkale	20	15	75,0	17	85,0	1	5,0	-	-	1	5,0	1	5,0
Kırklareli	59	43	72,9	55	93,2	-	-	-	-	2	3,4	2	3,4
Kırşehir	5	3	60,0	3	60,0	-	-	-	-	-	-	2	40,0
Kilis	9	8	88,9	8	88,9	-	-	-	-	1	11,1	-	-
Kocaeli	154	102	66,2	145	94,2	3	1,9	-	-	2	1,3	4	2,6
Konya	111	57	51,4	102	91,9	-	-	-	-	6	5,4	3	2,7
Kütahya	25	10	40,0	23	92,0	-	-	-	-	-	-	2	8,0
Malatya	63	39	61,9	54	85,7	-	-	-	-	3	4,8	6	9,5
Manisa	118	72	61,0	108	91,5	3	2,5	-	-	2	1,7	5	4,2
Mardin	40	27	67,5	36	90,0	-	-	-	-	1	2,5	3	7,5
Mersin	128	102	79,7	117	91,4	2	1,6	1	0,8	4	3,1	4	3,1
Muğla	57	48	84,2	57	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Muş	21	9	42,9	18	85,7	2	9,5	-	-	-	-	1	4,8
Nevşehir	7	1	14,3	7	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Niğde	14	12	85,7	14	100,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Ordu	111	50	45,0	100	90,1	1	0,9	4	3,6	4	3,6	2	1,8
Osmaniye	40	30	75,0	37	92,5	-	-	1	2,5	-	-	2	5,0
Rize	41	15	36,6	34	82,9	3	7,3	-	-	2	4,9	2	4,9
Sakarya	135	52	38,5	119	88,1	5	3,7	2	1,5	2	1,5	7	5,2
Samsun	160	90	56,3	138	86,3	4	2,5	6	3,8	7	4,4	5	3,1
Siirt	28	26	92,9	27	96,4	-	-	-	-	-	-	1	3,6
Sinop	12	7	58,3	9	75,0	-	-	-	-	2	16,7	1	8,3
Sivas	49	17	34,7	39	79,6	-	-	2	4,1	3	6,1	5	10,2
Şanlıurfa	78	9	11,5	76	97,4	1	1,3	-	-	-	-	1	1,3
Şırnak	20	10	50,0	19	95,0	1	5,0	-	-	-	-	-	-
Tekirdağ	83	55	66,3	67	80,7	1	1,2	2	2,4	5	6,0	8	9,6
Tokat	42	19	45,2	34	81,0	4	9,5	-	-	2	4,8	2	4,8
Trabzon	74	53	71,6	63	85,1	-	-	3	4,1	6	8,1	2	2,7
Tunceli	3	1	33,3	2	66,7	-	-	-	-	1	33,3	-	-
Uşak	10	-	-	8	80,0	-	-	-	-	-	-	2	20,0
Van	43	13	30,2	39	90,7	-	-	-	-	1	2,3	3	7,0
Yalova	42	24	57,1	38	90,5	-	-	-	-	2	4,8	2	4,8
Yozgat	16	15	93,8	15	93,8	-	-	-	-	-	-	1	6,3
Zonguldak	109	54	49,5	99	90,8	1	0,9	-	-	3	2,8	6	5,5
TOPLAM***	7.120	4.169	58,5	6.307	88,5	238	3,3	75	1,1	238	3,3	262	3,7

*Akciğer + "AC+AC Dışı" olgular **Tedavi Başarısı: Kür+Tedavi tamamlama

***Ankara ve Aydın'ın birer, İstanbul'un 3 hastası (toplam 5 hasta) yurt dışına nakil gittiğinden kohorttan çıkarılmıştır

7

EKLER

EKLER

EK 1.

VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ

Bu raporun, tüberkülozlu hastalar ile ilgili veri kaynağı, verem savaşı dispanserlerinde, VSD-10 Tüberkülozlu Hasta Kayıt Defteri'ne bilgileri kayıt edilen, TB tanısı olarak tedavisi başlanan kişilerin kayıtlarıdır. Yılda bir kez olmak üzere bu bilgiler dispanserlerden TUTSA formuna geçirilmek suretiyle toplanmaktadır. TUTSA formları ile toplanan veriler eksiklikler ve tutarsızlıklar açısından Epidemiyolojik Değerlendirme ve İstatistik Şube Müdürlüğü personeli tarafından kontrol edilmekte, eksikler ve tutarsızlıklar giderilmektedir.

Eksikleri tamamlanan TUTSA formlarındaki bilgiler Access tabanlı olarak hazırlanan TUTSA yazılımına bu konuda eğitim almış 4 personel tarafından girilmektedir. Veriler son halini aldıktan sonra veri tabanı kilitlenerek, her türlü değişikliğe kapatılmaktadır. Ayrıca tüm veriler hem veri girişi sırasında günlük olarak hem de veri girişi bittikten sonra son kopya olarak harici bir bellekte de yedeklenmektedir.

Yazılımın bir ana sayfası vardır ve çok az veri alanı sayısal veri girişi gerektirmekte, çoğunlukla seçenekli alanlarda bir seçenek işaretlenerek veri girişi sağlanmaktadır. Birbiri ile tutarsızlık gösterebilecek veri girişlerinin, insan hatası ile yapılmasını engellemek için, veri girişi sırasında uyumsuz seçenekler otomatik olarak işlevsiz hale dönüşmektedir. Böylece kağıt formda yanlış işaretlenmiş ve kontrolde gözden kaçmış olsa bile bu durum veri girişi aşamasında gözden kaçmamaktadır. Birkaç ay süren veri giriş çalışmalarından sonra, veriler tekrar çeşitli kontrollerden geçmektedir.

Yazılım, bütün verileri Excel programına sütunlar halinde EuroTB (Avrupa Tüberküloz Sürveyansı) kodları ile aktarmaktadır. Program, veri girişi sırasında, her hastaya ayrıca bir sıra numarası vermektedir. Bu numaraya TUTSA numarası denilmektedir ve hastaların gereğinde tek bir numara ile kolayca çağrılmasında kullanılmaktadır. Excel veri tabanına aktarılan hastalar isimleri ve TC kimlik numaraları ile kayıtlı oldukları dispanser adı hariç tamamen kodlu bir Excel satırı olarak görülmektedir. Kodların listesi bütün ülkelerde standarttır. Ayrıca kodlanan veri alanının tanımı ve kapsamı da standarttır.

Veriler açıklanan şekilde Excel programına aktarıldıktan sonra, birden fazla dispanserde kayıt edilen hastaların ayıklanması işlemi yapılmaktadır. Hastalar ayrı ayrı listeler ile hem T.C. Kimlik Numarası sırasına göre hem de alfabetik isim ve soyadı sırasına göre 3 ayrı liste haline dönüştürülür. Aynı yıl içinde birden çok dispanserde kaydına rastlanan hastaların tarih açısından ilk kayıtları, olgu tanımlarının aynı olması şartı ile saklanır ve diğeri silinerek, silinen olgular ayrı bir liste haline getirilir. Bu liste oldukça önemlidir çünkü hasta ilk kayıt olduğu yerde “nakil giden” olarak görünecek fakat asıl tedavi sonucu bir yıl sonra, takip altında iken nakil gittiği dispanserden öğrenilecektir.

Ayıklama üç ayrı listede (TC kimlik numarasına göre, isme göre, soyadına göre) ayrı ayrı yapılır. Böylece gözden kaçmalar asgariye indirilmeye çalışılır. Sadece tüm bilgiler eşlenebildiğinde iki olgunun aynı olduğuna kanaat getirilerek ve Şube Müdürünün onayı ile silinme yapılması mümkündür. Veri girişi yapan personel ile şube müdürünün program açma şifreleri farklı yetki düzeyleri içermektedir ve veri girişi yapan kişiler olgu silme, kayıtlı bilgi düzeltme gibi kritik işlemleri sorumlunun onayını almadan yapamazlar.

Ayıklama tamamlandıktan sonra, son işlem olarak bazı veri kombinasyonları çağrılır ve bir hata olup olmadığı kontrol edilir. Son derece yoğun emek gerektiren bu veri kontrol, düzeltme, giriş ve tekrar

ayıklama işleminden sonra analiz aşamasına gelinir.

Yazılım otomatik analize izin vermeyen bir yazılımdır. Bu nedenle analizler SPSS ve Excel programları kullanılarak yapılmıştır.

Elde edilen analiz sonuçları uluslararası raporlamada kullanılmak üzere, Bulaşıcı Hastalıklar İçin Elektronik Bilgi Sistemi (CISID) formlarına doldurulur. EuroTB 2007 yılına kadar Avrupa Birliğinin TB verilerini toplayıp online ve yazılı olarak sundu. 2008 yılında ECDC bu görevi devraldı. DSÖ ve ECDC ortak bir TB Sürveyans Ağı kurdu. Bu sürveyans ağına gönderilen bilgiler, internet üzerinden CISID formu ile Şube Müdürlüğüne verilen bir şifre ile doldurulmaya başlanmıştır.

Ulusal düzeyde raporlama, TUTSA üzerinden yapılmaktadır. Kağıt olarak hazırlanan TUTSA formları, yılda bir kez Şubat ayında illere gönderilerek bir önceki yılın 1 Ocak - 31 Aralık tarihleri arasında kayıt altına alınan TB olgularının çeşitli bilgileri toplanmakta ve Mayıs ayına kadar bu verilerin eksikleri belirlenmekte, giderilmekte, tutarsızlıkları incelenerek doğrulanmakta ve TUTSA veri tabanına girişi yapılmaktadır. Haziran ayında ise veriler analiz edilmekte ve sonuçlar DSÖ'ye gönderilmektedir.

Ekim-Kasım aylarında analiz sonuçları Küresel Rapor ile DSÖ tarafından uluslararası düzeyde duyurulmaktadır. Bir sonraki yılın ilk aylarında da Türkiye'de Verem Savaşı Raporu yayınlanmaktadır. TB hastalarının tedavi sonuçları tanı konulduktan bir yıl sonra, ÇİD TB hastalarının tedavi sonuçları ise 2 yıl sonra toplanmaktadır.

Ulusal ve uluslararası raporlama bu kadar zaman almakla beraber il düzeyinde hasta raporlaması ve müdahale farklı olmaktadır. Zaten VSD-17 gibi aylık formlar ile hastaların tanı ve tedavisi için yapılan işlemler aylık olarak ayrıca takip edilmektedir

Tablo 69, 70 ve 71'de yer alan takvimlerden anlaşılacağı üzere, 2012 raporunda 2010 yılında tanı alan hastaların verileri, 2009 yılında tanı alan hastaların 12. ay tedavi sonuçları ve 2008 yılında tanı alan hastalardan ÇİD-TB olanların 24. ay tedavi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 71. 2010 Yılında Tüberküloz Tanısı Almış Olguların Raporlanma Takvimi

	2010 YILINDA TÜBERKÜLOZ TANISI ALMIŞ HASTALARIN RAPORLANMA TAKVİMİ															
	2008			2009			2010			2011			2012			
	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	
TB olgularının VSD'de kaydı																
TB olgularının nücracat tarihi itibarıyla tek tek sonuçlarının çıkması (1)																
Verilerin TUTSA formları ile Daire Başkanlığına yıllık olarak raporlanması (2)																
Verilerin kontrolü, bilgisayara girişi, analizi																
Verilerin DSO'ye raporlanması																
DSÖ ile karşılıklı kontrol, doğrulama																
DSÖ Küresel Raporunun yayımlanması																
Rapor hazırlık çalışmaları																
Türkiye'de Verem Savaşı 2012 Raporunun yayımlanması																

(1) 2010 yılının son günlerinde kayıt altına alınan hastanın kültür ve IDT sonuçlarının çıkması 2011 yılının ilk üç ayına sarmaktadır.

(2) 01 Ocak 2010-31 Aralık 2010 tarihi arasında VSD'lerde kayıt altına alınan TB olguları bir kohort olarak kabul edilmektedir. Kohorta ait tüm verilerin VSD'de kaydı tamamlandıktan sonra yıllık olarak TUTSA formları ile Daire Başkanlığına iletilmektedir.

EK 2.

TANIMLAR ve VERİ STANDARTLARI

VSDB tarafından 2005 yılında sürveyans sistemi gözden geçirilmiş ve veri alanları için DSÖ-EuroTB tanımları kullanılmaya başlanmıştır. Bu tanımlar aşağıda verilmiştir.

OLGU TANIMLARI

Yeni Olgu: Daha önce tüberküloz tedavisi görmemiş ya da bir aydan daha az süre tedavi almış hastalardır.

Önceden Tedavi Görmüş Olgu: Daha önce en az bir ay tedavi görmüş tüberküloz hastasıdır. Bu tanım, nüks, tedaviyi terkten dönen, tedavi başarısızlığından gelen ve kronik olguları içermektedir.

Nüks olgu:

Daha önce tüberküloz tanısı konup tedavisini başarıyla tamamlamış olan hastada yeniden tüberküloz tanısı konulursa, yani balgamda basil pozitifliği saptanırsa nüks kabul edilir. Yaymasında ARB negatif ise ve klinik ve radyolojik bulguları ile tüberküloz düşünülüyorsa ayırıcı tanı olanakları olan bir üst merkeze gönderilir; burada bakteriyolojik olarak negatif olduğu halde, TB tanısı klinik ve radyolojik olarak konulabilir. Bir hastanın hastalığı, birden fazla kez nüks edebilir.

Tedaviyi terkten dönen olgu:

Tedaviye iki ay ya da daha uzun süre ara verdikten (tedaviyi terk) sonra yeniden yayma pozitif olarak başvuran hastalardır (bazen yayma negatif olabilir fakat klinik ve radyolojik değerlendirme ile aktif TB kararı verilebilir; yayma negatif olan hasta bir üst merkeze sevk edilir).

Tedavi başarısızlığından gelen olgu:

Yeni tanı konulmuş ve tedavinin başlangıcından beş ay ya da daha sonra alınan balgam örneklerinde yayma ya da kültür ile basil gösterilen hastadır.

Kronik olgu:

Nüks, tedaviyi terkten dönen ya da tedavi başarısızlığından gelen hastalarda uygulanan yeniden tedavi rejiminin sonunda hala basil pozitif olan hastalardır.

Nakil Gelen Olgu: Başka bir dispanserde kayda alınıp tedavisi başlandıktan sonra, kayıtları ile birlikte devir alınan hastadır.

HASTALIĞIN YERİ

Hastalığın tutulum yeri akciğer, akciğer dışı ve hem akciğer hem de akciğer dışı tutulum birlikte olabilir.

Akciğer Tüberkülozu:

Akciğer parankimini tutan TB için kullanılır. Akciğer parankiminde tutulum yoksa, plevra efüzyonu ya da toraks içinde (hilusta, mediastende) lenf bezi büyümesi ile olan TB, akciğer dışı tüberküloz kabul edilir.

Akciğer Dışı Tüberküloz (AD-TB):

Akciğer parankimi dışındaki organlardan alınan örneklerde ARB gösterilebilen ya da tüberkülozla uyumlu histolojik ve klinik bulgusu olan hastalar bu gruba girmektedir.

Akciğer dışı tüberkülozu olanlar aşağıdaki sınıflamaya göre gruplandırılmaktadır:

- Plevra
- İntratorasik lenfadenit
- Ekstratorasik lenfadenit
- Vertebra
- Vertebra dışı kemik/eklem
- Menenjit
- Menenjit dışı merkezi sinir sistemi
- Genitoüriner sistem
- Gastrointestinal sistem, periton
- Miliyer
- Diğer

Akciğer + Akciğer Dışı Tüberküloz

Akciğer TB ve AD-TB birlikte ise bu grup hastalarda her iki tutulumun da olduğu belirtilir; akciğer dışı tutulan organ(lar) da belirtilir. Bu grup hastalar DSÖ'ye akciğer TB olarak bildirilmektedir.

Miliyer TB, akciğer+AD-TB olarak kabul edilir, kayıta ayrıca “miliyer TB” olarak belirtilir.

Larinks TB, akciğer tutulumu yoksa akciğer dışı TB kabul edilir.

Plevra TB, AD-TB olarak kaydedilir. Plevra TB olan hastada balgam yayması pozitif ise, akciğer ve AD-TB olarak kaydedilir, AD-TB bölümüne “plevra TB” eklenir.

Mediastende, hilusta lenf bezi tüberkülozu olması, AD-TB olarak belirtilir.

YAYMA SONUCUNA GÖRE TB OLGULARI

Tanıdaki balgam yayması sonucuna göre akciğer tutulumu olan olgular ikiye ayrılır:

Yayma pozitif akciğer tüberkülozu

- En az iki balgam (açlık mide suyu, indüklenmiş balgam, bronkoskopik lavaj da olabilir) örneğinde yayma ile ARB gösterilen hastalar ya da
- Balgam (açlık mide suyu, indüklenmiş balgam, bronkoskopik lavaj da olabilir) yaymasında bir kez ARB pozitif bulunan ve radyolojik bulguları akciğer tüberkülozu ile uyumlu olan ve bir hekim tarafından, tüberküloz tedavisi kararı verilen hastalar ya da
- Balgam (açlık mide suyu, indüklenmiş balgam, bronkoskopik lavaj da olabilir) yaymasında bir kez ARB pozitif bulunan ve kültürü de pozitif gelen hastalar.

Yayma negatif akciğer tüberkülozu

- Balgam yaymaları negatif olan fakat kültürde üreme olan hastalar.
- Klinik ve radyolojik olarak tüberküloz ile uyumlu bulguları olan, üç balgam yayması negatif olan ve en az bir hafta geniş spektrumlu (kinolon içermeyen) antibiyotik kullanılmasına rağmen klinik yanıt alınamayan ve ayırıcı tanı olanakları olan bir hastanede tüberküloz tedavisine karar verilen hastalar.

UYRUK BİLGİSİ

Uyruk “doğum yeri” veya “vatandaşlık” durumuna göre belirlenebilir. Hangi durumun seçildiği veri gönderildiği sırada CISID formunda belirtilmektedir. Uyruk bilgisi 2005 yılında “vatandaşlık durumu” olarak tanımlandı. Aslen yabancı uyruklu TB olgularının evlilik bağı gibi nedenlerle birkaç yıldır TC vatandaşlığına geçtiklerinin ve yurt dışı bağlantılarının devam ettiğinin tespit edilmesi üzerine, riskin belirlenmesi amacıyla 2006 ve sonrasında “doğduğu ülke” olarak tanımlanmıştır.

TEDAVİ SONUCU TANIMLARI

TB verilerini karşılaştırabilmek için standart terimler kullanılır. Tedavi sonuçları da bugün bütün dünya ülkelerinde benzer bir terminoloji ile raporlanmaktadır. Ülkemizde DSÖ ve IUATLD tarafından önerilen altı temel tedavi sonucu tanımı aşağıda sıralanmıştır.

a. Kür: Başlangıçta balgam yayması pozitif hastada, klinik ve radyolojik iyileşmeyle birlikte birisi tedavinin idame döneminde diğeri tedavinin tamamlandığı sırada olmak üzere en az iki kez balgam yayması negatifliğinin gösterilmesidir (Kür tanımı, yayma negatif akciğer TB, tüm akciğer TB, tüm TB olguları için kullanılmaz, sadece yayma pozitif hastalar için kullanılır).

b. Tedaviyi tamamlama: Öngörülen tedaviyi süresi içinde tamamlayan olguda tedavinin idame dönemi ya da sonunda balgam incelemesi yapılamadığı durumlarda, klinik ve radyolojik bulguları ile başarılı kabul edilerek tedavinin sonlandırılmasıdır. Akciğer dışı TB olgularında tedavi sonucu başarılı ise bu gruba eklenir.

* **Tedavi Başarısı:** Kür ve tedaviyi tamamlamanın toplamı, tedavi başarısı olarak adlandırılır.

c. Ölüm: Tedavi sırasında tüberküloz hastasının ölmesidir. Hasta, tüberküloza ya da tüberküloz dışı bir nedene bağlı olarak ölmüş olabilir. Her iki durumda da bu ölüm tüberküloz hastasının kayıtlarına ve tedavi sonuçlarının raporlanmasına ölüm olarak girilecektir. Eğer hasta hiç tedavi almadan ölmüş bir TB olgusu ise kayda geçirilir ve tedavi sonucu “ölüm” olarak kaydedilir (asıl ölüm nedeni biliniyorsa, Tüberkülozlu Hasta Defteri, VSD-10’da yorum bölümüne bu neden yazılmalıdır).

d. Tedavi başarısızlığı: Tedavisinin 5. ayı ve sonrasında hastanın balgam yayma pozitifliğinin saptanmasıdır. Pozitiflik ya tedavi süresince devam edebilir ya da negatifleşir ve yeniden pozitifleşebilir.

e. Tedaviyi terk: Tedavisi sırasında tüberküloz hastasının iki ay ya da daha uzun süre ile ilaçlarını almamasıdır (bu grup, 2003 yılından önce kayıt sisteminde akıbeti meçhule ayrılan ve işbirliği yapmayan hastalar olarak tanımlanıyordu).

f. Nakil giden: Hastanın başka bir dispanser bölgesine gitmesi nedeniyle tedavi sonuçlarının bilinmemesi durumudur. Bu grup hastaların tedavi sonuçlarını nakil gittiği dispanser bildirmektedir.

Türkiye genelinde, bütün nakil giden hastaların tedavi sonuçları nakil gittiği dispanserden öğrenilince, sonuçta hiç nakil giden olmaması gerekir. Pratikte ise, bazı “nakil giden” tanımı ile belli bir dispanserden ayrılan hasta başka dispansere kaydedilmediği için, yani gerçek bir nakil işlemi gerçekleşmediği için, tedavi sonucu da hiçbir dispanserde görünmediği için “tedaviyi terk” kabul edilmiştir. Raporla 2006 yılından itibaren nakil giden olarak belirtilen hastalar, yurt dışına nakil gidenlerdir.

Tedavisi devam eden: Tedavi başlangıcından 12 ay sonra hastanın kayda alındığı dönemde başlanan tedavisi sürüyorsa bu grupta ele alınır. Bu bilgi, formun altına gerekçesi ile birlikte yazılır. Örneğin, aşırıduyarlılık nedeniyle H ve R kullanılmayan bir hasta ya da ÇİD-TB nedeniyle 12 aydan uzun süreli tedavi verilen bir hasta olabilir.

TB değil: Tedavi başlanmış fakat başka hastalık saptanmış ve TB olmadığı anlaşılmış hastalarda tedavi sonuçları ile tedaviye alınanların rakamlarını karşılaştırmada kullanılmaktadır. Bu tanıma giren hastalar kohorttan çıkarılır.

BAKTERİYOLOJİ İLE İLGİLİ İFADELER

Mikroskopi veya Yayma: Hastanın balgamının ya da başka incelenecek örneğinin bir lama yayılarak mikroskopi ile değerlendirilmesini anlatır. Pozitif, basilin gösterilmesidir. Negatif ise basilin görülmemesidir.

Aside Dirençli Basil (ARB): TB basili, ısıtılarak özel boya ile boyandığında, asit ile bu boyayı vermediğinden, mikroskopta farklı renkte görülür, buna ARB denilir.

Kültür: Balgam ya da başka bir örnek materyal mikroskopta incelenirken TB basilinin çoğalması için özel hazırlanmış besiyerine ekilir. Bu besiyerinde 15 gün ile 45 gün arasında basil üreyerek çoğalır. Üreme var ise kültür pozitif, üreme yok ise kültür negatif denilir.

İlaç Duyarlılık Testi (İDT): İlaçlı hazırlanmış besiyerine ekilen basil eğer burada çoğalıyorsa o ilaca dirençlidir. Eğer, ilaçsız besiyerinde üreme olurken, ilaçlı besiyerinde üreme olmaz ise, ilaç etkilidir, yani basil o ilaca duyarlıdır.

Çok İlaç Dirençli Tüberküloz (ÇİD-TB): TB basilinin izoniyazid ve rifampisine birlikte direncinin olduğunu belirtir.

Yaygın İlaç Dirençli Tüberküloz (YİD-TB): ÇİD-TB hastasında bir kinolona ve bir de parenteral ilaca (amikasin, kapreomisin ya da kanamisin) direnç olması durumudur.

EKLER

8

KAYNAKLAR

KAYNAKLAR

1. Özkara Ş, Aktaş Z, Özkan S, Ecevit H. Türkiye’de Tüberkülozun Kontrolü için Başvuru Kitabı. Sağlık Bakanlığı. Ankara, 2003.
2. Tüberküloz Tanı ve Tedavi Rehberi, T.C. Sağlık Bakanlığı. Ankara, 2011.
3. Verem Savaşı Dispanserleri Kayıt ve Raporlama Sistemi, Form Örnekleri ve Doldurma Kılavuzu. Sağlık Bakanlığı. Ankara, 2007.
4. Gümüşlü F, Özkara Ş, Özkan S, Baykal F, Güllü Ü. Türkiye’de Verem Savaşı, 2007 Raporu. Verem Savaşı Dairesi Başkanlığı. Ankara, 2007.
5. Gümüşlü F, Özkara Ş, Özkan S, Baykal F, Güllü Ü. Türkiye’de Verem Savaşı, 2008 Raporu. Verem Savaşı Dairesi Başkanlığı. Ankara, 2008.
6. Bozkurt H, Türkkani MH, Musaonbaşıoğlu S, Güllü Ü, Baykal F, Hasanoğlu C, Özkara Ş. Türkiye’de Verem Savaşı 2009 Raporu. Verem Savaşı Dairesi Başkanlığı. Ankara, 2009.
7. Bozkurt H, Türkkani MH, Musaonbaşıoğlu S, Yıldırım A, Baykal F, Özkara Ş. Türkiye’de Verem Savaşı 2010 Raporu. Verem Savaşı Dairesi Başkanlığı. Ankara, 2010.
8. Bozkurt H, Türkkani MH, Musaonbaşıoğlu S, Yıldırım A, Baykal F. Türkiye’de Verem Savaşı 2011 Raporu. Verem Savaşı Dairesi Başkanlığı. Ankara, 2011.
9. International Standards for Tuberculosis Care (ISTC). Tuberculosis Coalition for Technical Assistance, 2006.
10. Definitions for the WHO/EuroTB Joint Tuberculosis Data Collection. EuroTB, 2007 (www.eurotb.org).
11. Guidelines for The Programmatic Management of Drug-Resistant Tuberculosis, Emergency Update 2008, WHO 2008.
12. Implementing The WHO Stop TB Strategy, A Handbook for National Tuberculosis Control Programmes. WHO, 2008.
13. Global Tuberculosis Control 2009: Epidemiology, Strategy, Financing. World Health Organization (WHO/HTM/TB/2009.411).
14. Global Tuberculosis Control: A Short Update to The 2009 Report. World Health Organization (WHO/HTM/ TB/ 2009.426).
15. Global Tuberculosis Control: WHO Report 2010. WHO, 2010.
16. Global Tuberculosis Control: WHO Report 2011. WHO, 2011.
17. Surveillance Report, Tuberculosis Surveillance in Europe 2009. ECDC, 2011 (www.ecdc.europa.eu).
18. Stop TB Policy Paper: Contributing to Health System Strengthening: Guiding Principles for National Tuberculosis Programmes. WHO, 2008 (WHO/HTM/TB/2008.400).
19. The Global Plan to Stop TB 2006-2015 / StopTB Partnership. WHO, 2006.
20. The Global Plan to Stop TB 2011-2015: Transforming The Fight Towards Elimination of Tuberculosis, WHO 2010.
21. The Patients’ Charter for Tuberculosis Care (www.stoptb.org).
22. www.tuik.gov.tr

T. C. Sağlık Bakanlığı
Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Tüberküloz Daire Başkanlığı
Adnan Saygun Cad. Hıfzıssıhha Yerleşkesi G Blok Sıhhiye/ANKARA
Tel: 0312 565 50 00-01-02-03 / 0312 565 56 93
Faks: 0312 565 56 62
www.tuberkuloz.thsk.gov.tr